



**VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA**  
**Aukštųjų studijų fakultetas**  
**UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra**

**Eglės Bertašienės**

**„LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS:  
NUO ZARASŲ (2008) IKI PANEVĖŽIO (2014)**

**MAGISTRO DARBAS**

**Kultūros vadybos ir kultūros politikos magistro studijų programa**

Darbo vadovas    doc. dr. Vaida Ščiiglienė

---

(parašas)

Recenzentas

Irena Seliukaitė

Vilnius, 2015

## TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. PROGRAMINIAI NACIONALINĖS KULTŪROS IR REGIONŲ KULTŪROS POLITIKOS ASPEKTAI.....	8
1.1. Kultūros politikos strategija projekte „Lietuvos kultūros sostinė“.....	14
2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS	
2.1. „Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė“. Įvaizdžio formavimas kultūros priemonėmis.....	17
2.2. „Plungė – Lietuvos kultūros sostinė“. Nuo kultūros globalumo iki savitumo.....	25
2.3. „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“. Miesto kultūros tapatumas bendruomenėje.....	30
2.4. „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“. Bendros patirties tapatumas.....	38
2.5. „Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė“. Jaunimo kultūros erdvė.....	50
2.6. „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė“. Kūrybinis vietos tapatumas.....	56
2.7. „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė“. Kultūrų sankirta.....	63
3. PASIŪLYMAI PROJEKTO „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIUI SUSTIPRINTI.....	72
IŠVADOS.....	75
SANTRAUKA / SUMMARY.....	79
ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	81
PRIEDAI	
Priedas 1 Interviu (elektroniniu paštu) klausimynas.....	88
Priedas 2 Respondentų sąrašas.....	89
Priedas 3 Respondentų atsakymai.....	90
Priedas 4 „Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	94
Priedas 5 „Plungė – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	98
Priedas 6 „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	99
Priedas 7 „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	104
Priedas 8 „Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	105
Priedas 9 „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	107
Priedas 10 „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė“. Programa.....	111

## AUTENTIŠKUMO DEKLARACIJA

Aš, Eglė Bertašienė, kandidatas VDA UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedros magistro laipsniui gauti, patvirtinu, kad šis baigiamasis darbas paremtas mano paties tyrimais ir jame naudotasi tik tokia papildoma informacija, kuri nurodyta nuorodose, paaiškinimuose, šaltinių, literatūros bei lentelių ir paveikslų sąrašuose.

Patvirtinu, kad baigiamajame darbe nėra naudojamos kitų darbais to nenurodant ir nė viena baigiamojo darbo dalis nepažeidžia jokių asmens ar institucijos autorinių teisių. Taip pat nė viena baigiamojo darbo dalis nebuvo pateikta jokiai kitai aukštojo mokslo institucijai, kaip akademinis atsiskaitymas ar siekiant gauti mokslo laipsnį.

Eglė Bertašienė

## ĮVADAS

### **Tyrimo problematika ir aktualumas**

Kultūra, kaip kūrybinga žmogaus ir visuomenės veiklos forma, ir kultūros politika, kaip šalies politinės, ekonominės, kultūrinės būklės ir vystymosi strategija, yra tiesiogiai susiję tiek su Lietuvos kultūros integracijos strategija, tiek su teritorine regiono samprata ir regiono administracijai deleguota kompetencija. Pagrindinė valstybės ir regionų administracijos kultūros politikos vizija yra numatyta Valstybės ilgalaikės veiklos strategijoje, kurioje pagrindinis tikslas – „išsaugoti ir aktualinti paveldėtas bei bendrąsias Europos kultūros vertybes jungiantį Lietuvos kultūros tapatumą ir užtikrinti jo tęsą, atvirą sklaidą ir konkurencingumą šiuolaikiniame Lietuvos, ES ir pasaulio kultūrų kontekste“<sup>1</sup>. 2010 m. patvirtintose Lietuvos kultūros politikos gairėse „kultūrai suteikiamas prioritetingas valstybės remiamos srities statusas, integruojant kūrybinio šalies potencialo puoselėjimą į valstybės raidos prioritetus“<sup>2</sup>. Valstybės kultūros politika ir jos strategija turi atliepti konkretaus regiono/miesto poreikius ir būti planuojama. Integracinė kultūros svarba vietos ir regiono vystymosi politikoje atsispindi „Regionų kultūros plėtros 2012-2020 m. programoje“, kurioje strateginiu tikslu numatoma „sudaryti sąlygas regionuose žmogaus kūrybinei raiškai ir visapusiškai asmenybės raidai, kultūros įvairovei, sklaidai ir prieinamumui, kaip regiono socialinės ir ekonominės pažangos pagrindui, ugdyti pilietinę savimonę, puoselėjant regionų išskirtinumą ir patrauklumą“<sup>3</sup>. Vietos tapatumo, bendruomenės aktyvinimas ir kūrybingumo skatinimas, aplinkos regeneracijos, ekonomikos ir infrastruktūros gerinimo, socialinės rizikos mažinimas tampa kultūros politikos ir vadybos uždaviniais regiono administracijos ir regiono kultūros organizacijų programiniais uždaviniais, prioritetinių veiklų formomis ir jų finansavimo strategija. Valstybė parengia kultūros politikos įgyvendinimo priemonių planą, pagrįstą finansiniais rėmimo ir investavimo įsipareigojimais. Regionų/miestų administracijos, atsižvelgdamos į valstybės kultūros politikos strategijas, rengia tikslines savo regiono kultūros plėtros programas, jas susiedamas su regiono poreikiais, prioritetingomis regiono plėtros

---

<sup>1</sup> LR Seimo 2002-11-12 nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. (Valstybės žinios, 2002-11-27, Nr. 113-5029)

<sup>2</sup> LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152)

<sup>3</sup> LR kultūros ministro 2011-10-19 įsakymas Nr. ĮV-639 „Dėl regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programos patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2011-10-29, Nr. 130-6189)

veiklomis ir priemonėmis. Projektų konkursas „Lietuvos kultūros sostinė“ yra aktualus valstybės kultūros plėtros regionuose strategijos ir praktinės kultūros vadybos pavyzdys, kuris išgyveno du formavimosi etapus. VŠĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ pirmą kartą 2008 m. paskelbusi kasmetinį kvietimą dalyvauti tęstiniame nacionaliniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“ prioritetiniu konkurso tikslu apibrėžia siekį **paskatinti vietos bendruomenes plėtoti savo miesto ar miestelio kultūrą ir taip prisidėti prie savo miesto kultūrinio identiteto bei patrauklaus įvaizdžio formavimo**. 2010 m. konkursą rengti deleguojama LR kultūros ministerijai, kuri projektu „Lietuvos kultūros sostinė“ siekia **skatinti Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų kultūrinį aktyvumą, plėtoti kultūrą ir meną regionuose**.

**Darbo tikslas** – identifikuoti konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių projektų sąsajas su Lietuvos kultūros politikos strategija, regionų prioritetinėmis veiklomis ir kultūros plėtros programomis, projektinių veiklų strategijas ir uždavinius siekiant poveikio teikiamų kultūros paslaugų kokybei ir bendruomenės dalyvavimui, įgūdžių ugdymui, kultūros prieinamumui, sukuriant naujas kultūros tapatybes ir patrauklias formas.

**Tyrimų objektas** – Lietuvos kultūros politikos, institucijų programinių nuostatų ir projektinių veiklų kontekstas siekiant įvertinti projektų konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ poveikį regiono sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai.

**Darbe išskelti uždaviniai:**

1. Pateikti pagrindinius Lietuvos kultūros politikos ir kultūros plėtros programos regionalizacijos ir kultūros integracijos strategijos kryptis;
2. Akcentuoti Lietuvos regionų kultūros plėtros strategijos ir projektų konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ koncepcines sąsajas;
3. Ištirti konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių projektų tikslų, uždavinių sąsajas su regiono kultūros plėtros programomis.
4. Projektų veiklų formas ir pasiektus rezultatus įvertinti turint poveikį:
  - galimybei bendruomenei dalyvauti ir bendruomenės dalyvavimui didinant bendruomeniškumą ir kūrybiškumą;
  - jaunimo kultūrinėms iniciatyvoms ir savanorystei kultūros srityje;
  - kultūros regione prieinamumui, remiant iniciatyvas, skatinančias profesionalius menininkus įsitraukti į vietos kultūrinius projektus;
  - vietos tapatybės sukūrimui/įtvirtinimui skatinant kultūrinį turizmą;
  - miestų kultūros ir inžinerinių tinklų infrastruktūriniam atnaujinimui, daugiafunkciniam erdvių panaudojimui;
  - tarpinstituciniam, tarpregioniniam, tarptautiniam mobilumui;

- viešai komunikacijai ir patrauklumo rėmėjams.

4. Pateikti „Lietuvos kultūros sostinė“ projektų koncepcijų ir veiklų poveikio regiono/miesto sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai išvadas.

5. Pateikti pasiūlymus.

**Darbo naujumą ir aktualumą** sudaro keli aspektai. Tyrimo objekto – 2008-2014 m. konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių projektų – veiklos ir jų poveikis nebuvo tyrinėtas, o tai sąlygoja daugybę tyrimo aspektų ir platų tyrimo lauką. Darbas aktualizuos integracinę kultūros sampratą ir jos sąsajas su savivaldybių administracijos pasirinkta prioritetine regiono/miesto vystymo strategija, kultūros plėtros programa bei konkursą laimėjusių projektų tikslais, uždaviniais ir veikla. Išryškins konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių projektų koncepcijas ir strategines veiklos ir komunikacijos taktikas, kompetencijas. Įvertins, kurios projektų „Lietuvos kultūros sostinė“ veiklos buvo efektyvios regiono sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai, kokios kultūros politikos ir vadybos strategijos regione/mieste buvo sėkmingos, kokios kultūros veiklų galimybės gali duoti teigiamą efektą regiono ekonominei aplinkai.

**Keliamos hipotezės:**

1. Projektų konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ tikslai savo esme atitiko Lietuvos kultūros politikos darnaus vystymosi strategiją ir regionų kultūros plėtros programoje numatytas kultūros integracijos kryptį.
2. 2008-2014 m. konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių projektų tikslai, uždaviniai ir veiklos buvo susietos su vietos savivaldybės patvirtintais strateginiais regiono/miesto plėtros planais ir kultūros plėtros regione programų prioritetais.
3. Svarbiausios 2008-2014 m. konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių projektų veiklos buvo orientuotos į poveikį regiono sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai, buvo efektyvios.
4. Projektų organizatorių ir vykdytojų kompetencija buvo pakankama.
5. Vieša projektų komunikacija buvo trumpalaikė, privačių, nevyriausybinų projekto rėmėjų indėlis yra aktualus, bet nepakankamai išskirtas.
6. Projektų veiklos nėra tiesiogiai susietos su socialinės ir ekonominės veiklos regionuose rezultatais, bet turėdamos poveikio bendruomenės ir sociokultūrinės aplinkos kokybei gali kurti ekonominę vertę.

**Tyrimo metodai:**

Poveikio tyrimo analizė atlikta naudojant teorinių mokslo šaltinių, valstybinių LR Vyriausybės, LR Seimo, LR kultūros ministro, vietos savivaldybių strateginių veiklos planų,

savivaldybių administracijos ir kultūros įstaigų vadovų ataskaitų **dokumentų analizę**, kuri sudarė aktualų kultūros politikos strategijos ir regionų kultūros plėtros programų kontekstą; konkurso projektų paraiškų, projekto dalykinių ataskaitų dokumentų analizę ir vykdytų projektinių **veiklų lyginamoji analizę**, reikalinga poveikiui nustatyti; tikslinės respondentų grupės **kokybinis interviu-klausimynas** elektroniniu paštu. Dėl sunkumo nuotoliniu būdu išskirti pakankamą tikslinės tyrimo grupės skaičių, kiekybinio tyrimo atsisakoma.

Tyrimo poskyrių antraštėse įvardijama pagrindinė projektų veiklų charakteristika.

Naudojamos sąvokos :

**Regioninė kultūros politika** – valstybės, savivaldybių institucijų, joms pavaldžių kultūros įstaigų, veiklos koordinavimo ir plėtros skatinimo politika, siekiant plėtoti kultūrą regionuose ir stiprinti jos poveikį regionų socialinei ir ekonominei aplinkai.

**Kultūros integralumas** – kultūros ryšys ir vertė su kūrybiška bendruomenės aplinka, socialine sanglauda ir ekonominiu vystymusi.

**Sociokultūrinė aplinka** – socialinė (gyvenimo sąlygų ir santykio su bendruomene) ir kultūrinė (kultūros paslaugų, infrastruktūros, kultūros paveldo, dalyvavimo kultūrinėje veikloje) aplinka.

## 1. PROGRAMINIAI NACIONALINĖS KULTŪROS IR REGIONŲ KULTŪROS POLITIKOS ASPEKTAI

Akcentai į kultūros politikos – kaip viešosios politikos ir šalies politinės, ekonominės, kultūrinės būklės ir vystymosi strategijas – poveikį ir kryptį, sutapo tiek su tarptautinių organizacijų, kurių nare tapo Lietuva, bendra darnaus vystymosi, subalansuotos plėtros, regioninės politikos ir strateginio planavimo veikla, tiek su Europos Sąjungos (ES) kultūros tyrimu, susijusiu su ES struktūrinių fondų panaudojimų praktika siekiant kultūros indėlio didinant valstybės narių, regionų ir miestų patrauklumą, skatinant inovacijas ir verslumą. Lietuvoje už kultūros politikos nuostatų formavimą ir įgyvendinimą yra atsakingos skirtingų lygių institucijos. Už kultūros politikos įstatymų bazės sukūrimą – LR Seimas, pagrindinius kultūros politikos tikslus ir priemones numato LR Vyriausybė. Už nacionalinės kultūros politikos planavimą, koordinavimą, įgyvendinimą ir finansavimą atsakinga LR kultūros ministerija. Savivaldybių institucijos organizuoja kultūros politikos priežiūrą ir savivaldybių administruojamose teritorijose organizuoja kultūros politikos turinio įgyvendinimą. Lietuvos narystė tarptautinėse organizacijose ir bendrijose įpareigoja derinti valstybės strategijas su tokių tarptautinių organizacijų strategijomis ir strateginiais projektais bei prisiimtaisiais narystės įsipareigojimais. 1992 m. Rio de Žaneiro pasaulinėje Jungtinių Tautų aplinkos ir plėtros konferencijoje darnų vystymąsi įteisino kaip ilgalaikę visuomenės veiklos strategiją. Šioje konferencijoje buvo suformuluotos svarbiausios pasaulio darnios plėtros nuostatos dokumente „Darbotvarkė 21“, kurios koncepcijos pagrindą sudarė trys pagrindiniai plėtros principai: aplinkosauga, ekonominė ir socialinė plėtra<sup>4</sup>.

Ilgą laiką ekonomine prasme kultūrinė veikla buvo vertinama kaip reikalaujanti daug investicinių išteklių ir nesukurianti pridėtinės vertės. Arba turintys poveikį ir alternatyvų potencialą, kurį sunku išmatuoti. Kita vertus, pati kultūra Lietuvoje ilgą laiką buvęs atitraukta nuo ekonominių ir socialinių programų. 1996 m., Lietuvai pasirašius bendradarbiavimo memorandumą su UNESCO, akcentuojamas kultūros ir kūrybiškumo skatinimas įvairiose institucijose. Kultūros kongresų, kultūros politikos plėtros kontekste šalia natūralaus, (gamtos išteklių), suformuoto (infrastruktūros, gamybos priemonių, finansinio kapitalo, prekybos ir kt.) kapitalo formų išryškinama žmogiškojo ir socialinio kapitalo dimensijos. Žmogiškasis kapitalas – įgūdžiai, gebėjimai, motyvacija, sveikatos ir išsimokslinimo lygmuo – yra

---

<sup>4</sup> Rio+20 Aukščiausiojo lygio susitikimas (informacinis dokumentas) 2012 m. kovo 21 d. Europos parlamentas [www.2012.eu](http://www.2012.eu) (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.europarl.europa.eu/meetdocs/.../893910lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/.../893910lt.pdf)>

reikšmingos kokybiškai ir kiekybiškai didinant tiek paties individo, tiek organizacijos, teritorinių vienetų konkurencingumą ir veiklos produktyvumą. Socialinio kapitalas – kaip socialinių ryšių išraiška – lemia tarpusavio pasitikėjimą ir bendrą veiklą siekiant tikslų. Kūrybingumas tampa neatsiejamu nuo švietimo, informacijos ir komunikacijos. Šiuo metu kultūros politikoje aktuali kultūros prieinamumo, kultūros finansavimo ir kultūros vertybių vartotojų koordinavimo aksiomos, formuojanti Lietuvos regionų identitetą ir patrauklumą turizmo, investavimo verslui ir ekonominės plėtros, gyventojų kūrybingumo galimybes išgyveno keletą esminių formavimosi etapų.

2000 m. Lietuvoje, siekiant tikslo užtikrinti ir vykdyti šią strategiją, buvo sudaryta Nacionalinė darnaus vystymosi komisija, numatyti veiklos ilgalaikiai ir trumpalaikiai tikslai bei uždaviniai bei įgyvendinimo priemonės, o 2003 m. buvo patvirtinta Nacionalinė darnaus vystymosi strategija kultūros srityje darnaus vystymo prioritetu numatant „Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas“<sup>5</sup>.

2000 m. ir 2002 m. LR seimui priėmus nutarimą „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“ ir „Regioninės plėtros įstatymą“, regiono samprata buvo praplėsta nuo administracinio iki socialinio ir ekonominio vieneto, atsirado „tikslinės teritorijos“ sąvoka. Šios teorijos siūlo į regioną žiūrėti kaip į sistemą, turinčią tam tikras struktūrines dalis: centrą, periferiją ir jame esančius elementus, su kuriais centras turi ryšius ir daro įtaką. Akcentuota regioninių centrų ir socialiai mažiau išvystytų teritorijų sąveika, strateginių nuostatų būtinybė stiprinti regionus.

2001 m. priimtos „Lietuvos kultūros politikos nuostatos“ tuo metu buvo, ko gero, vienas svarbiausių kultūros politiką reglamentuojančių dokumentų su aiškiai išdėstytais kultūros politikos tikslai: „išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą, skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę, plėtoti informacinę visuomenę, skatinti nacionalinės kultūros atvirumą, sudaryti visuomenei sąlygas dalyvauti kultūroje ir ją vartoti“<sup>6</sup>. Tarp strateginių šio priemonių plano veiklų buvo minimos švietimo ir mokslo vaidmens didinimas, kultūros savitumo išsaugojimas, skirtumų tarp regionų gyvenimo lygio mažinimas ir regionų savitumo išlaikymas. Svarbu, kad šiame dokumente apibrėžiant kultūros politikos tikslus, principus, uždavinius ir jų realizavimo būdus, siekiama sudaryti sąlygas kryptingai ir suderintai valstybės, savivaldybių institucijų, nevyriausybinėms organizacijoms ir visuomenės kultūrinei veiklai. Nuostatų įgyvendinimo principuose numatyta, kad kultūros politikos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo nuostatos, vykdytojai, terminai ir finansavimas būtų realizuojami pagal Lietuvos kultūros plėtros programą (2001–2006 m. priemonių planą). Vis dėlto šio

---

<sup>5</sup> Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo 2003 - 2004 metais ataskaita, Vilnius, 2005, p. 48. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.am.lt/VI/files/0.512207001158661437.pdf>>

<sup>6</sup> LR Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ (Žin., 2001, Nr.42-1454). Prieiga per internetą: <<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/4.pdf>>

laikotarpio priemonių planas nebuvo parengtas, o Lietuvos nacionalinė kultūros plėtros programos 2003–2009 metų priemonių planas, buvo parengtas tačiau nebuvo patvirtintas.

2002 m. LR Seimo nutarime „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“ pagrindiniu Lietuvos kultūros ilgalaikės strategijos tikslu yra apibrėžiama „išsaugoti ir aktualinti paveldėtas bei bendrąsias Europos kultūros vertybes jungiantį Lietuvos kultūros tapatumą ir užtikrinti jo tąsą, atvirą sklaidą ir konkurencingumą šiuolaikiniame Lietuvos, ES ir pasaulio kultūrų kontekste“. Apibrėžiamos Valstybės ir savivaldybės institucijų strateginės kultūros politikos tikslų vykdymo kryptys<sup>7</sup>.

Vieną didžiausių globaliosios plėtros strategijų parengė Jungtinės Tautos 2005 m. dokumente „15 globaliųjų iššūkių“, tarp kurių buvo išgrynintos ir šios Lietuvos kultūros politikai svarbios veiklos: darni plėtra, demokratizacija, ilgalaikė perspektyva, informacinių technologijų globalioji konvergencija<sup>8</sup>.

2006 m. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ programoje tarp pirmaeilių darbų numatė, kad Kultūros ministerija 2007 m. pabaigoje parengs regionų kultūros plėtros programą, o 2008 m. pabaigoje – Lietuvos kultūros plėtros strategiją. Laiku ši strategija nebuvo parengta, taigi kultūros politikos nuostatomis įgyvendinti nebuvo patvirtinto strateginio planavimo dokumento, o kiekviena kultūros sritis yra reglamentuota tik atskirais teisės aktais<sup>9</sup>.

Visgi iki 2007 m. regioninė politika iš esmės neturėjo savo finansinių instrumentų. Pagrindinė priežastis – centralizuota ES struktūrinių fondų administravimo ir lėšų įsisavinimo sistema Lietuvoje, dažnai nulėmusi, kad mažesnės, menkesnius administracinius gebėjimus turintys regionai pralaimėdavo investicinius konkursus siekiant finansuoti regiono veiklas. 2007-2013 m. įtvirtinant Europos Sąjungos sanglaudos politikos ir nacionalinės regioninės politikos strategiją bei regionų finansavimo mechanizmus, mažinant socialinius ir ekonominius skirtumus, regionuose situacija pozityviai pasikeitė vis gausiau finansuojant savivaldybių ir regionų plėtros tarybų inicijuojamus projektus. Tuo pačiu metu vis svarbesnis vaidmuo buvo suteikiamas regionų kultūrai, kuri kaip sudedamoji nacionalinės kultūros dalis, atspindi Lietuvos regionų etninį, kalbinį, istorinį, kultūrinį savitumą. Regionų kultūros plėtra apima siekius užtikrinti tolygių ir kryptingų kultūros paslaugų sklaidą, suteikti visiems šalies

---

<sup>7</sup> LR Seimo 2002-11-12 nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. (Valstybės žinios, 2002-11-27, Nr. 113-5029)

<sup>8</sup> Valstybės ilgalaikės raidos strategijos atnaujinimo ir strateginių dokumentų poreikio studija, Kaunas, 2009, p. 28. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.ukmin.lt/uploads/documents/Valstybes%20ilgalaikes%20strategijos/Moksliniai%20darbai/VIRS%20atnaujinimo%20ir%20strateginiu%20dok%20poreikio%20studija.pdf>>

<sup>9</sup> LR Vyriausybės 2006-10-17 nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2006-10-21, Nr. 112-4273)

gyventojams galimybes šiomis paslaugomis naudotis, sudarant palankias sąlygas regionų gyventojams tenkinti kultūros poreikius, puoselėti regionų tradicijas.

Siekiant įvertinti esamą regionų kultūros būklę, 2009 m. buvo atliktas sociologinis tyrimas „Regionų kultūros būklė tyrimas“, kurio tikslas – išsiaiškinti Lietuvos gyventojų požiūrį į kultūros įstaigų veiklą, kultūros paslaugų įvairovę ir kokybę Lietuvos regionuose. Pateiktoje ataskaitoje teigiama, kad kokybės atžvilgiu regionuose teikiamų kultūros paslaugų kokybė gera, tačiau nepakankama kultūros paslaugų įvairovė, sklaida, prasta kultūros įstaigų infrastruktūra, nepakankama kultūros srities darbuotojų kompetencija ir skaičius, trūksta edukacinių programų ir vietos bendruomenės iniciatyvumo. Tyrimo duomenys parodė, kad dauguma Lietuvos gyventojų mano, kad regionų kultūros plėtrai skiriamas nepakankamas dėmesys, išlieka netolygumai tarp regionų ir centro suteikiamų galimybių tenkinti kultūrinius poreikius<sup>10</sup>.

2009 m. LR Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ pagrindiniai strateginiai kultūros politikos tikslais apibrėžė: sugrąžinti Kultūros ministerijai lyderės, inicijuojančios ir koordinuojančios nacionalinius kultūros projektus ir iniciatyvas, vaidmenį; pasikliauti humanistine Vakarų kultūros tradicija – tobulinti tautinio ir pilietinio ugdymo programas; sukurti modernios valstybės ir tautos tapatybės formavimo modelį integruojant kultūros ir švietimo politikos tikslus; Lietuvos įvaizdžio kūrimas – neatsiejama šios bendrosios strategijos dalis<sup>11</sup>, LR kultūros ministerijai deleguojama iki 2010 m. vidurio parengti Lietuvos kultūros strategijos projektą, o iki 2011 m. pabaigos parengti „rekomendacijas apskričių viršininkų administracijoms ir savivaldybėms dėl regionų kultūros plėtros strategijos“<sup>12</sup>.

2010 m. LR Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad kultūra yra valstybės pamatas, kad kultūra ir kūrybiškumas yra svarbiausi Lietuvos ištekliai ir kultūros padėtis Lietuvoje reikalauja kritinio požiūrio, dėmesio ir teigiamų pokyčių, taip pat į būtinybę išsaugoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir suteikti kultūrai prioritetinės valstybės remiamos srities statusą, patvirtino nutarimą „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“ tikslu deklaruojama „atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą“<sup>13</sup>.

---

<sup>10</sup> Regionų kultūros būklės tyrimas. Sociologinio tyrimo ataskaita, Vilnius, 2009, p. 163-164.

<sup>11</sup> LR Vyriausybės 2009-02-25 nutarimas Nr. 189 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“, p. 278. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <[https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/planaimo\\_dokumentai/LRV\(15\)\\_programos%20nr189\\_priemon es.pdf](https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/planaimo_dokumentai/LRV(15)_programos%20nr189_priemon es.pdf)>

<sup>12</sup> *Cit. Op.* p. 287.

<sup>13</sup> LR Seimo 2010-06-30 nutarimu Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152)

Formuojama nauja politikos ambicija ir 2011 m. LR Vyriausybė patvirtina „Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo 2012–2014 metų tarpinstitucinį veiklos planą“ siekiant „kryptingos kultūros politikos, atsižvelgiant į tai, kad kultūros padėtis Lietuvoje reikalauja kritinio požiūrio, dėmesio ir teigiamų pokyčių, taip pat į būtinybę išsaugoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir suteikti kultūrai prioritetinės valstybės remiamos srities statusą, integruojant kūrybinio šalies potencialo puoselėjimą į valstybės raidos prioritetus. Apibrėžiamos septynios pagrindinės veiklos sritys, tarp jų kultūros, kaip strateginės valstybės raidos krypties, įtvirtinimas, kūrybinių industrijų plėtra, kultūrinių žmogaus kompetencijų ir kūrybingumo ugdymą visą jo gyvenimą; kultūros prieinamumo didinimą visoje šalyje“<sup>14</sup>.

Kultūros regioninės plėtros 2011-2020 m. programos strateginiu tikslu numatoma „sudaryti sąlygas regionuose žmogaus kūrybinei raiškai ir visapusiškai asmenybės raidai, kultūros įvairovei, sklaidai ir prieinamumui, kaip regiono socialinės ir ekonominės pažangos pagrindui, ugdyti pilietinę savimonę, puoselėjant regionų išskirtinumą ir patrauklumą“<sup>15</sup>. Regiono – kaip vienos svarbiausių Lietuvos kultūros politikos sričių – uždaviniai yra siejami su kultūros įvairove ir visuomenės pasiekiamumu ir jos aktyvinimu, dėmesiu tradicijoms ir etninei kultūrai, kultūros decentralizacija. Pagrindiniais kultūros politikos turinio sampratos dalimis tampa strateginė nuostata spartinti kultūros plėtros procesus, kompetencijos ir kūrybingumo sąvokos, kultūros sektoriaus dekoncentracija, stiprinanti regiono administracijų, nevyriausybinių, viešųjų ir privačių organizacijų vaidmenį ir atsakomybę sudarytų tinkamas administravimo, teisinės ir finansinės sąlygas plėtoti kultūrinį gyvenimą regione, kultūros paslaugų neprieinamumas regionuose gyvenantiems žmonėms.

Taip, keičiantis socialinei, ekonominei ir politinei aplinkai, keitėsi strateginių gairių turinys ir kultūros politikos pobūdis bei jos įgyvendinimo mechanizmai. Integracinė kultūros politikos samprata ir jos sąsajos su kūrybingumo, socialinės ir ekonominės pažangos kriterijais sukonzentruojamos Lietuvos regionų politikoje, kultūra traktuojama kaip kūrybingumą ir bendruomeniškumą skatinanti veikla, kaip kultūrinių iniciatyvų rinkodarinė ir viešosios komunikacijos veikla, skatinanti infrastruktūrinius ir tarpinstitucinius pokyčius. Kultūra įtvirtinama kaip strateginė valstybės raidos kryptis, teikianti prioritetą kultūros integralumo ir sumanios visuomenės kultūros politikai. Kultūra, kaip žmogaus ir visuomenės veiklos rezultatas, formos ir sistemos, kurių funkcionavimas leidžia kurti ir panaudoti materialias ir nematerialias vertybes, normas, elgesį tiesiogiai yra susiję tiek su valstybės

<sup>14</sup> LR Vyriausybė 2011-10-27 nutarimas Nr. 1269 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo 2012–2014 metų tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152)

<sup>15</sup> LR kultūros ministro 2011-10-19 įsakymas Nr. IV-639 „Dėl regionų kultūros plėtros 2012–2014 metų programos patvirtinimo“ (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/dok409806.pdf>>

kultūros politikos tarpinstitucinės veiklos, tiek su visuomenės kultūrinės kompetencijos vystymo strategija. Bei akcentuojama praktinių ir intelektualinių sąlygų sudarymo žmogaus kūrybinei raiškai ir visapusiškai asmenybės raidai, kultūros įvairovei, sklaidai ir prieinamumui, kaip (regiono) socialinės ir ekonominės pažangos pagrindui, ugdyti pilietinę savimonę, puoselėjant (regionų) išskirtinumą ir patrauklumą. Regiono kultūros politikos strategijos įgyvendinimo modelyje išskyla kultūros planavimo, kūrybinio miesto, meno praktikos ir sklaido sąvokos.

Regionų kultūros politikos strategiją ir meno vadybos turinys absorbuoja 2006 m. LR kultūros ministerijos ir Vilniaus m. savivaldybė įsteigtos viešosios įstaigos „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ pirmą kartą Lietuvoje 2008 m. paskelbtas kvietimas Lietuvos miestams dalyvauti tęstiniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“. 2010 m. patvirtinamos ir iki šiol galiojančios „Lietuvos kultūros sostinė“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklės ir nuostata „Lietuvos kultūros sostinė“ – konkurso būdu išrinktas geriausias kultūros ir meno projektas (toliau – projektas), įgyvendinamas bet kuriame Lietuvos mieste ar miestelyje, išskyrus Vilnių bei paraiškų vertinimo kriterijai, finansavimo prioritetai ir dydžiai“<sup>16</sup>.

---

<sup>16</sup> LR kultūros ministro 2010 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. IV-617, „Dėl priemonės „Lietuvos kultūros sostinė“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių patvirtinimo“ (TAR, 2015-04-15, Nr. 5817)

## 1. PROGRAMINIAI NACIONALINĖS KULTŪROS IR REGIONŲ KULTŪROS POLITIKOS ASPEKTAI

### 1.1. Kultūros politikos strategija projekte „Lietuvos kultūros sostinė“

Konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ vizija, tikslai ir uždaviniai ir prioritetiniai vertinimo kriterijai išgyveno du formavimosi etapus. VšĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ pirmą kartą 2008 m. paskelbus kasmetinį kvietimą dalyvauti tęstiniame nacionaliniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“ prioritetiniu konkurso tikslu apibrėžiamas siekis paskatinti vietos bendruomenes plėtoti savo miesto ar miestelio kultūrą ir taip prisidėti prie savo miesto kultūrinio identiteto bei patrauklaus įvaizdžio formavimo. Suformuluoti uždaviniai, keliami šiam tikslui pasiekti:

- aktyvinti vietos bendruomenės kultūrinį gyvenimą;
- patraukti kuo daugiau vietos gyventojų ir lankytojų, svečių;
- skatinti vietos gyventojų pasididžiavimą savo miestu;
- formuoti naujas kultūrinės erdves<sup>17</sup>.

Numatoma, kad laimėjęs projektas bus įgyvendinamas konkrečioje savivaldybėje, tačiau „konkurse gali dalyvauti visos aktyvios bendruomenės grupės – visuomeninės organizacijos, menininkai, kultūros srities atstovai, dailės, muzikos mokyklos, jaunimo organizacijos ir kiti. Tikimės, kad konkurse aktyviai dalyvaus mažesni miestai, nes tai puiki galimybė atkreipti į save visos Lietuvos dėmesį, suaktyvinti vietos kultūrinį gyvenimą”<sup>18</sup>.

Vietos savivaldybės kviečiamos bendradarbiausit su konkursą laimėjusių projektų vykdytojais. Konkurso keliu, pateiktus projektus vertinant nepriklausomų ekspertų komisijos, kurią sudaro meno ir kultūros, LR Seimo, LR Vyriausybės, Lietuvos savivaldybių asociacijos, turizmo ir istorinio paveldo, žiniasklaidos atstovai ir kiti pripažinti visuomenės veikėjai<sup>19</sup>. Ši VšĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ sudaryta vertinimo komisija atrinko projektus:

„Zarasai. Kultūra kaip gyvas vanduo“ (2008);

„Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ (2009).

Įsipareigojama, kad 2008 m. konkursą laimėjusiems projektams „VšĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ projekto laimėtojai ne tik suteiks finansavimą, bet ir prisidės prie

---

<sup>17</sup> Pastaba: „Vilnius – Europos kultūros sostinė“ interneto prieigoms <http://culturelive.vilnius.lt> ir [www.kulturagyvai.lt/sostine](http://www.kulturagyvai.lt/sostine) esant neveiklioms, vadovaujamosi periodikoje pateikta informacija

<sup>18</sup> Janulytė, V. *Pirmą kartą renkama Lietuvos kultūros sostinė 2008*. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.santaka.info/?sidx=8849#sthash.XjBvBMBE.dpuf>>

<sup>19</sup> *Lietuvos kultūros sostinė 2008 siekia tapti 39 miestai ir miesteliai*. (žiūrėta 2015 m. vasario 16 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvos-kulturos-sostine-2008-siekia-tapti-39-miestai-ir-miesteliai.d?id=16462476#ixzz3TueGI3N6>>

miesto ar miestelio, tapusio „Lietuvos kultūros sostinė 2008“, garsinimo”<sup>20</sup>. Tikėtina, kad tokie patys VŠĮ įsipareigojimai buvos priimti ir prieš 2009 m. konkursą laimėjusius projektus. 2010 m. LR kultūros ministerija, siekdamas skatinti Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų kultūrinį aktyvumą, plėtoti kultūrą ir meną regionuose priėmė reglamentą „Dėl priemonės „Lietuvos kultūros sostinė“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių patvirtinimo“. Konkursą rengti deleguojama LR kultūros ministerijai, koreguojama paraiškų pateikimo tvarka, vertinimo kriterijai ir lėšų paskirstymas. Vadovaujantis aukščiau minėtu įsakymu, paraiškų teikėjais tegali būti viešieji juridiniai asmenys – savivaldybės, paraiškoje nurodydamos konkretų projekto vykdytoją (toje savivaldybėje veikiančią juridinį asmenį). Konkursas organizuojamas kas treji metai, o „Lietuvos kultūros sostinės“ konkurso laimėtojų projektų vykdymo ir finansavimo eiliškumas nustatomas 3 metams. Įvardijamas tikslas „skatinti Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų kultūrinį aktyvumą, plėtoti kultūrą ir meną regionuose“, apibrėžiama prioritetinga finansavimo (o tuo pačiu ir keliamų uždavinių) tvarka:

- projektams, skatinantiems plėtoti įvairias miesto ar miestelio meno ir kultūros veiklas;

- projektams, įtvirtinantiems vietos tapatybes ir įvaizdį;

- projektams, kurie tęsia miesto ar miestelio kultūrinės tradicijas, jei projekto įgyvendinimo metais pasiūloma reikšminga naujovė”<sup>21</sup>.

Reglamentuojami finansavimo dydžiai ir lėšų paskirstymas vykdant laimėjusį projektą. Kultūros ministro įsakymu sudaryta kompetentingų kultūros specialistų komisija, susidedanti iš septynių asmenų, kuri tiriamuoju laikotarpiu atrinko šiuos projektus:

„Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“ (2010);

„Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“ (2011);

„Anykščiai: Lietuvos tūkstantmečio abiturientų kūrybos sambūris kultūros mieste“ (2012);

„Palanga – Lietuvos kultūros sostinė“ (2013);

„Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė. Kultūrų sankirta“ (2014).

Konkursas „Lietuvos kultūros sostinė“ – yra praktinis kultūros plėtros regionuose strategijos pavyzdys. Skiriamasis šių nacionalinių konkurso siekiamų (VŠĮ ir Kultūros ministerijos) uždavinių lygmuo – dalyvių ir lankytojų masiškumo kriterijaus keitimas reikšminga naujovė. Bendras konkurso vizijas ir tikslus vienijantis segmentas – akcentas į bendruomenės aktyvias pastangas ir lemiamą reikšmę, siekiant projektinių uždavinių, ir vietos tapatumas. Toks bendrumas yra sietinas su pokyčiais Lietuvos kultūros politikoje ir programų koncepcijose

<sup>20</sup> LR kultūros ministro 2010 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. IV-617 „Dėl priemonės „Lietuvos kultūros sostinė“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių patvirtinimo” (TAR, 2015-04-15, Nr. 5817)

<sup>21</sup> *Ibid.*, p. 15.

numatytomis įgyvendinti priemonėmis ir nacionaliniam konkursui teikiami projektai turi būti vertinami atsižvelgiant į kultūrinės veiklos novatoriškumą ir aktualumą kultūros plėtrai, kultūros veiklos įtaką miestų tapatybės ir įvaizdžio kūrimui, išliekamąją vertę, veiklos tęstinumo perspektyvą, poveikį vietos bendruomenės kultūrinei aplinkai. Vertinami ir veiksmų planų aiškumas bei nuoseklumas, projektų vykdytojų patirtis ir biudžeto aiškumas bei pagrįstumas. Kiekvieno konkursą laimėjusios projekto sėkmė ir ilgalaikiai veiklos rezultatai turėtų tiesiogiai būti susiję su taikoma strategija ir strategijos kryptimis. Pirmoji kultūros politikos strategijos kryptis, taikoma regionuose nacionaliniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“ yra kultūros integralumas: kultūra, kaip žmogaus ir visuomenės veiklos formos ir sistemos, integruodamosi į ekonominį, administracinį ir visuomeninį gyvenimą turi įtakos bendruomeniškumo, infrastruktūriniam kultūros prieinamumo, turizmo, patrauklumo investuotojams ir kultūrinio/kūrybinio aktyvumo pokyčiams. Antroji kultūros politikos nacionaliniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“ strategijos kryptis – regiono, bendruomenės, asmens kūrybingumas ir kūrybingumą skatinanti kultūrinė veikla ir kultūrinė erdvė. Trečioji kultūros politikos nacionaliniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“ strategijos kryptis – vietos bendruomenės suinteresuotumą, pasididžiavimą savo miestu, įtvirtinanti vietos tapatybes ir įvaizdį skatinanti programinė (meninė ir edukacinė) veikla. Ketvirtoji strategijos kryptis – projektų vykdytojų turimos administravimo kompetencijos, kūrybingas bendruomenę įtraukianti, pritraukianti vertybinė veikla, finansines investicijas pritraukiantys strateginiai gebėjimai. Miestas, kandidatavęs ir tapęs „Lietuvos kultūros sostine“, identifikavo savo turimas praktikas, sąlygas, galimybes ir tikslus. Pasirinkdami kultūros vadybos strategijos ir kultūros politikos kryptis laimėjusieji projektai skirtingomis veiklomis ir turimomis kompetencijomis siekė į pozityvų rezultatą orientuotų veiklų:

- suformuoti miesto tapatumą ir pristatyti jį viešinančią programinę veiklą;
- puoselėti ir viešinti krašto tradicijas, plėtoti netradicinius ir krašto verslus;
- išsaugoti kultūros ir gamtinio paveldo objektus ir juos pritaikyti turizmui;
- suteikti impulsų naujų paslaugų, produktų ir kūrybinių ir edukacinių iniciatyvų kūrimuisi;
- aktyvinti, motyvuoti ir stiprinti bendruomenę;
- subalansuoti kūrybiškumo ir kultūros paslaugų tinklą, aktyvinti tarpinstitucinius ryšius;
- aktyvinti ir suteikti iniciatyvos visuomeninėms ir švietimo organizacijoms;
- pritraukti privataus verslo investicijas, pasinaudoti Europos Sąjungos parama;
- palaikyti ir/ar sukurti tarpregioninius kultūrinius ryšius. Intelektuali kultūros dimensija tampa konsoliduojanti paskata, kuri įgauna socialines ir ekonomines prasmes.

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.1. „Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė”. Įvaizdžio formavimas kultūros priemonėmis

Kultūros politikos strategijos, kaip vietos tapatumo, bendruomenės dalyvavimo ir saviraiškos galimybė, ilgalaikė veiklų perspektyva atsispindi konkursa „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusios Zarasų rajono savivaldybės strateginiame veiklos plane, kuris apima paskelbimo Zarasus „Lietuvos kultūros sostinė“ metus. Zarasų rajono plėtros 2008-2013 m. strateginiame plane ir juo pagrįstu biudžete patvirtinti ilgalaikiai savivaldybės tiksliniai veiklos imperatyvai. Vadovaudamasi vizija, kad „Zarasų rajonas geriausias gyventi, dirbti ir poilsiauti“, savivaldybė numatė prioritetinę veiklą, kurios pagrindiniai tikslai:

- tobulinti turizmo valdymą rajone, turistinio rajono įvaizdį: formuoti turizmo traukos centrus; kurti viešąjį turizmo infrastruktūrą, panaudojant gamtos išteklius ir kultūrinį paveldą plėtoti viešąjį turizmo infrastruktūrą;

- saugios ir sveikos aplinkos bendruomenei kūrimas: plėtoti projektinę veiklą; kurti informacinę visuomenę; skatinti jaunimo iniciatyvas;

- inžinerinės infrastruktūros vystymas ir gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimas: didinti vaikų ir jaunimo užimtumo įvairovę; sudaryti palankias sąlygas saviraiškai; plėsti kultūros sektorių; gerinti kultūrinių paslaugų kokybę vietos gyventojams; saugoti krašto kultūrinės tradicijas ir siekti kultūros sektoriaus socialinio-ekonominio efektyvumo<sup>22</sup>.

2008 m. VŠĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė“ paskelbus konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“, konkurse dalyvavo trisdešimt septyni Lietuvos miestai, pateikę penkiasdešimt septynias projektines paraiškas. Zarasų rajono savivaldybės administracija parengė Zarasų rajono savivaldybės įvaizdžio formavimo kultūros priemonėmis projektą „Kultūra kaip gyvas vanduo“ (projekto autorė – Zarasų r. savivaldybės administracijos Švietimo ir kultūros skyriaus vedėjo pavaduotoja D. Šukštulienė). Programa buvo orientuojama ne atkartoti tradicinius renginius, o „Zaraso ežero salą paversti nauja kultūrine erdve, patrauklia visai Lietuvai“<sup>23</sup>. Projektas „Kultūra kaip gyvas vanduo“, geriausiai atitikęs konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ keliamus tikslus aktyvinti bendruomenę, formuoti miesto patrauklų įvaizdį ir kultūrinį identitetą, savo tikslinėmis veiklomis siekė:

- pristatyti Lietuvai naują kultūrinę erdvę – Zaraso ežero salą;

---

<sup>22</sup> Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008-2013 m. strateginis planas, patvirtintas Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 7 d. sprendimu Nr. T-28. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.zarasai.lt/naujiena\\_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai\\_3444](http://www.zarasai.lt/naujiena_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai_3444)>

<sup>23</sup> *Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė (papildyta)*. (žiūrėta 2015 m. kovo 1 d.). Prieiga per internetą: <<http://kultura.lrytas.lt/-12082485801206080812-zarasai-lietuvos-kulturos-sostine-papildyta.htm>>

- kurti Zarasų krašto kultūrinį įvaizdį;
- mažinti turizmo sezoniškumą;
- aktyvinti vietos bendruomenę;
- kurti sąlygas didžiuotis savo kraštu<sup>24</sup>.

Projekte numatytos kultūrinės veiklos atspindėjo aktualią Zarasų regiono kultūros politikos, ekonomikos ir socialinės aplinkos vystymosi strategiją, kurioje turizmo ir jį skatinanti veikla yra prioritetinga. Įvertinusi rajone esamas kultūros sektoriaus plėtros stiprybes ir galimybes, Zarasų rajono savivaldybė 2008-2013 m. strateginiame plane numatė šiuos uždavinius, siekiant kultūros sektoriaus socialinio-ekonominio efektyvumo:

- gerinti kultūrinių paslaugų kokybę vietos gyventojams įkuriant Kultūros tarybą, remiant bendruomenės kultūrinių iniciatyvų projektus;

- saugoti krašto kultūrinės tradicijas ir siekti kultūros sektoriaus socialinio-ekonominio efektyvumo organizuojant ir remiant „gyvosios“ tradicijos apraiškas, organizuojant ir remiant profesionalaus meno sklaidą, organizuojant bei remiant inovatyvius kultūros projektus, skatinančius kultūrinį turizmą bei kuriančius vietos gyventojų gyvenimo kokybę (numatoma kasmet remti 2-3 inovatyvius projektus), remiant jaunųjų menininkų, kūrėjų (menininkų, tautodailininkų, amatininkų) kūrybinę veiklą, skatinančią kūrybinių industrijų atsiradimą, rengiant ir įgyvendinant kultūrinius projektus, skirtus informacinių įgūdžių ugdymui, pritaikyti kultūros paveldo objektus pažinimui, vaikų ir jaunimo kultūrinei edukacijai, „gyvosios tradicijos“ išsaugojimui bei sklaidai, inovatyviems sceninių bei vizualiųjų menų projektams, profesionalaus meno sklaidai, teikiamus Lietuvos ir ES fondams, organizuojant

- kūrybines-edukacines stovyklas vaikams ir jaunimui bei propaguojant kino meną<sup>25</sup>.

Projekto „Kultūra kaip gyvas vanduo“ veiklos atliepė ir 2008 m. Zarasų savivaldybės vietos veiklos grupė parengtą Zarasų rajono, išskyrus Zarasų miestą, situacijos ir poreikių analizę, kuri Zarasų krašto stiprybėmis apibrėžė tokias charakteristikas:

- gausu aktyviam, poilsiniam ir pažintiniam turizmui tinkamų ir patrauklių gamtos, architektūrinių, kultūrinių, vandens išteklių, istorijos ir kultūros paveldo objektų;

<sup>24</sup> Administracijos direktoriaus ir administracijos 2008 metų veiklos ataskaita, pritarta 2009 m. balandžio 7 d. Nr. T-108. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf](http://www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf)>

<sup>25</sup> Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008-2013 m. strateginis planas patvirtinta Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 7 d. sprendimu Nr.T-28. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.zarasai.lt/naujiena\\_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai\\_3444](http://www.zarasai.lt/naujiena_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai_3444)>

- santykinai patraukli gamtinė aplinka ir kraštovaizdis, turtingas etnis ir istorinis paveldas;
- unikalūs aukštą turistinių patrauklumą turintys objektai;
- patogi geografinė padėtis šalia didelės turizmo rinkos;
- bendruomenių patirtis rengiant ir įgyvendinant vietinius projektus;
- gausu tradicinių masinių renginių ir švenčių, jose pakankamai aktyviai dalyvauja visuomenė;
- plėtojama socialinių paslaugų teikimo infrastruktūra, leidžianti tenkinti būtinausius poreikius;
- atvykusių lankytojų domėjimusi kultūriniu turizmu (atvykusius į rajoną lankytojus labiausiai domino kultūrinis turizmas – tokią veiklą nurodė net 61,1 % respondentų)<sup>26</sup>.

Zarasai, kaip gyvenimo prie vandens suformuotų tradicijų vieta ir kultūros erdvė, inovatyvių projektų galimybės ir turimos rengimo patirties vieta, buvo pozicionuojama tiek pačiame laimėjusiame projekte, tiek viešojoje erdvėje. Leitmotyvu pasirinkus atsinaujinančio ir atnaujinančio vandens ir kultūros simboliką, visos veiklos buvo suskirstytos į keletą vadinamųjų „atspindžių“:

“Atspindys Nr. 1” – pirmoji trijų dienų Lietuvos kultūros mugė po atviru dangumi Zaraso ežero saloje: Mažasis slėnis – kameriniai ir tautiniai projektai, Didysis slėnis – didieji projektai, teatras, šokis, džiazas, rokas, populiarioji muzika; Zaraso ežero salos populiarinimui sukurti specialieji vandens projektai.

„Atspindys Nr.2“ – trys teminės veiklos (jų idėjas pristatė programa „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“), pristatančios Zarasų krašto kūrybingumą: „Gatvės muzika“, „Menas netikėtose erdvėse“ bei „Tebūnie naktis“.

LR kultūros ministerijos projektui „Kultūra kaip gyvas vanduo“ skirtų lėšų 30 000 Lt buvo panaudota renginio įvaizdžio kūrimui. Zarasų r. savivaldybės sukurta ir iki šiol aktyvi interneto svetainės nuoroda <http://www.zarasai.lt/zks/>. Komunikacijos propaguojant projektą, aprašant eigą ir interviu su projekto dalyviais tiek Zarasų projekto kontekste, tiek kaip veiklų pavyzdys kalbant apie kitus „Kultūros sostinės projektus“ aktyvumą rodo per 92 000 santraukos „kultūra kaip gyvas vanduo“ paieškos rezultatai. Viešinant projektus sukuriamas Zarasų, kaip patrauklaus vandenų kraštovaizdžio su daugiasluoksnio kultūrinio turizmo patirtimi vieta, o pačiam projektui suteikiamas profesionalaus renginio įvaizdis, – pagrindiniai projekto sklaidos akcentai: pirmoji Lietuvos kultūros mugė po atviru dangumi,

<sup>26</sup>Zarasų savivaldybės vietos veiklos grupės strategija, Zarasai, 2008, p. 57. (žiūrėta 2015 m. kovo 20 d.). Prieiga per internetą: < [http://www.zarasuvvg.lt/wp-content/uploads/2010/01/Zarasu-VVG-STRATEGIJA\\_2010.pdf](http://www.zarasuvvg.lt/wp-content/uploads/2010/01/Zarasu-VVG-STRATEGIJA_2010.pdf)>

specialieji vandens projektai, teminiai bendruomenės veiklas pristatantys projektai. Komunikuojant ir viešinant projektą informaciniu rėmėju buvo Lietuvos nacionalinis radijas ir TV, privatūs respublikiniai dienraščiai „Respublika“, [www.bernardinai.lt](http://www.bernardinai.lt), apskrityje aktualūs privačių laikraščių „Utenos apskrities žinios“, laikraštis „Zarasų kraštas“ leidėjai. Renginių partneriai – Lietuvos rašytojų klubas, Zarasų miesto mokyklos, Lietuvos leidyklos ir knygų platinimo centrai, kraštiečiai, Utenos apskrities literatų klubai.

Integracinis kultūros poveikis Zarasų miesto bendruomenei ir sociokultūrinei aplinkai yra sietinas su esama aktyvia Zarasų bendruomenės ir kūrybinės saviraiškos poreikiu. Pagal darbuotojų skaičių Zarasų kultūros centras su 12 padalinių kaimo vietovėse yra „didžiausias kultūros centras apskrityje. /.../ 2005 m. Zarasų kultūros centre veikė 24 meno mėgėjų kolektyvai su 303 dalyviais. Prie Zarasų kultūros centro padalinių veikė 98 meno mėgėjų kolektyvai, kuriuose buvo 983 dalyviai”<sup>27</sup>. Pozityvus projekto poveikis aktyviai bendruomenės aplinkai apibrėžia tokias veiklas kaip **galimybių dalyvauti vietos bendruomenei kūrimas ir poveikis aktyvinant bendruomenės dalyvavimą**. Projekte „Kultūra kaip gyvas vanduo” dalyvavo daugiau kaip 2000 atlikėjų: profesionalių kūrėjų, mėgėjiškųjų meno kolektyvų, pavienių menininkų, moksleivių meno kolektyvų, entuziastų. Trijų dienų renginyje apsilankė per 15 000 žiūrovų, lankėsi ir užsienio delegacijos iš Ballan–Mire savivaldybės (Prancūzija) bei Ystado savivaldybės (Švedija). Projekte dalyvavo visi Zarasų kultūros centro etninės kultūros žanro kolektyvai, buvo pristatyti „Žolinė“, seniūnijų festivaliai, kapelos („šeši suaugusiųjų folkloro ansambliai, dirbo penki vaikų ir jaunimo folkloro ansambliai, devynios įvairios kapelos”<sup>28</sup>). Įkurta didžiausia Lietuvoje jaunimo folkloro stovykla-festivalis „Zalvynė”, kurios dalyviai rengė dalyvių sąsaukas Gražutės regioniniame parke, o baigiamąjį koncertą – Zaraso ežero saloje. Surengta Respublikinė dainų ir šokių šventė, Zarasų krašte esančių Dusetų, Antazavės, Antalieptės, Imbrado ir Suvieko, Salako, Degučių, Sadūnų kaimo šventė, du mėnesius trukusi kaimo festivalių mugė „Vasara kaime”.

Aktualu, kad bendruomenės intereso skatinimui buvo rengiami ir remiami ne tik tradiciniai etniniai, bet suteikta erdvė profesionaliems meno projektams, turintiems poveikį **kultūrinės aplinkos kokybei ir prieinamumui regione remiant iniciatyvas, skatinančias profesionalius menininkus įsitraukti į vietos kultūrinius projektus** – literatūros ir muzikos

---

<sup>27</sup> Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008-2013 m. strateginis planas patvirtinta Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 7 d. sprendimu Nr. T-28. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.zarasai.lt/naujiena\\_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai\\_3444](http://www.zarasai.lt/naujiena_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai_3444)>

<sup>28</sup> Administracijos direktoriaus ir administracijos 2008 metų veiklos ataskaita, pritarta 2009 m. balandžio 7 d. Nr. T-108. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf](http://www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf)>

renginyje „Prozos ruduo“ J. Erlicko, A. Marčėno, J. Apučio, „Vilniaus salonistų“ programą žiūrėjo beveik 400 žiūrovų. Mažojoje knygų mugėje dalyvavo 13 leidyklų, balades dainavo rašytojas Vyt. V. Landsbergis, kūrinius skaitė poetai G. Patackas, T. Marcinkevičiūtė, rašytoja G. Adomaitytė, apie išleistą knygą „Senadvaris“ kalbėjo dailininkas A.S. Každailis. „Nakties skaitymuose“ pasiklausyti dainuojamosios poezijos atlikėjų, rašytojų ir poetų susirinko beveik 200 žmonių. Poveikiu **gyventojų, ypač jaunimo, aktyvinimo dalyvauti veikoje, didinant bendruomeniškumą, kūrybiškumą** reikšminga jaunųjų vietos gyventojų kūrybinė veikla. Renginyje „Prozos ruduo“ rašytojams talkino Zarasų „Ažuolo“ gimnazijos teatro studija „Teatrinės instaliacijos“, savo kūrinius skaitė Anykščių, Molėtų, Utenos, Rokiškio, Zarasų literatai, renginį vedė Vilniaus Abraomo Kulviečio vidurinės mokyklos scenos ir estrados meno studijos „Žodžio judesys“ aktoriai; projekte „Gatvės muzika“ dalyvavo Zarasų Santarvės pagrindinės mokyklos lėlių teatras „Zuikis Puikis“, Zarasų aklųjų ir silpnaregių draugija, Dusetų muzikos mokyklos akordeonistai; vyko šokio ir autorinės dainos jaunimo forumas-konkursas tema „Undinėlių daina 2007“. Šiame tradiciniame nuo 2000 m. rengiamame tarptautiniame (nuo 2006 m.) konkurse dalyvavo 32 pretendentai.

Poveikiui **regiono tapatybės sukūrimo/įtvirtinimo** veiklomis buvo orientuotasi:

- į kultūrinį turizmą Lietuvoje skatinančius projektus;
- į inovatyvius renginius, kurių kokybinė patirtis yra aktuali kultūros vadyboje ir

gali būti pritaikyta kitose vietovėse.

Propaguojant kultūrinį turizmą Lietuvoje buvo orientuojamasi į konkrečios vietos kultūrinės savasties aktualizavimą ir sukurtų programų/kultūros kelių viešinimą: Anykščių r. savivaldybė pristatė rajono kultūros renginius, Vilniaus m. savivaldybė – 2009 m. kultūros projektus, Utenos apskrities viršininko administracija – Utenos apskrities kultūros projektus ir kulinarinio paveldo Rytų Aukštaitijoje ir amatų kelią Utenos apskrityje, Joniškio r. savivaldybė ir Žagarės regioninio parko direkcija – projektą „Žagarės vyšnių festivalis ir tradiciniai Joniškio rajono renginiai“, Kėdainių r. savivaldybės administracija – projektą „Kėdainių miestas“, Vilniaus turizmo ir informacijos centras – projektą „Kultūriniai turizmo maršrutai“ ir kt.

Pirmojoje Lietuvos kultūros mugėje, kurioje dalyvauti buvo pakviesti kultūros vadybininkai bei menininkai – Utenos regiono kultūros projektų organizatoriai, didžiųjų Lietuvos miestų kultūros vadybininkai ir debiutantai – buvo pristatyta per devyniasdešimt įvairių Lietuvos kultūros projektų, prisistatymo forma – specialiai įkurtas Media centras arba įsirengti atskiri paviljonai-kiemeliai. Inovacinis kultūros mugės renginys tapo galimybe kultūros operatoriams ne tik prisistatyti, bet gautus rezultatus panaudoti kūrybinių veiklų, regionų patrauklumo didinimui. Mugė buvo ir pirmasis viešas praktinės kultūros vadybos pavyzdys Lietuvoje,

suponuojantis galimas pozityvias kultūrinės ir ekonominės veiklos sąsajas. Rengėjų kompetenciją, o tuo pačiu dalyvių profesionalumą ir kultūrinio turizmo aktualumą liudijo Lietuvos verslo darbdavių konfederacijos bei Lietuvos turizmo asociacijos atstovų dalyvavimas. Apie renginio tikslus, eigą, intencijas perduoti patirtį komunikuojama beveik 1800 paieškos nuorodų. Kokybiška ir inovatyvi projekto patirtis pritaikyta 2011 m. rugsėjo 25-27 d. Prienų r. vykusioje Lietuvos kultūros mugėje. Galima teigti, kad Zarasų profesionalių kultūrininkų vizionierių iniciatyva paveikė miesto tapatybę, jai suteikdama inovatyvaus kūrybinių ambicijų miesto įvaizdį.

Poveikio **miesto tapatybės – naujos kultūrinės erdvės – sukūrimui/įtvirtinimui ir bendruomenės kūrybiškumui veiklomis** buvo Zaraso ežero salos populiarinimui sukurti specialieji vandens projektai: valčių paradas-konkursas Zaraso ežero (sumanymo pradžia – 1933 m. Zarasuose surengus pirmąją vandens sporto šventę) bei šiuolaikinio meno galerija „Vanduo“ (parengė Dusetų dailės galerija) Zaraso ežero salos prieigose, kurios vienas pagrindinių akcentų – madų pristatymai scenoje ant vandens. „Organizuoti madų pristatymus Zarasuose imta nuo 1996-ųjų metų, atsiradus madų forumui „Bobų vasara“, kurio pagrindu 2002 m. buvo sukurtas vizualiųjų menų projektas „Jaunas menas“, tapęs Europos Sąjungos programos „Kultūra 2000“ nugalėtoju. Šios veiklos partneriai – Utenos ir Latgalijos (Latvija) regione kuriantys menininkai, profesionalūs Lietuvos dizaineriai”<sup>29</sup>. Projekto metu pristatytos Lietuvos liaudies kultūros centro (Vilnius) tautinio drabužio kolekcijos ir projekto „Mode H“ (Zarasai) kolekcijos, skirtos žmonėms su negalia.

Integraciniu kultūros poveikiu Zarasų miesto sociokultūrinei aplinkai vertintinos **centrinių miesto erdvių infrastruktūrinio atnaujinimo, vietos verslo paslaugų naudojimo** veiklos. 2008 m., Zarasus paskelbus „Lietuvos kultūros sostine“, 150 000 Lt buvo skirta miesto laisvalaikio ir kultūros objektų – Zaraso ežero Didžiosios salos estradai atnaujinti: įrengta nauja estrados asfaltbetonio danga, sutvarkytos betoninės estrados konstrukcijos, atnaujinta jų apdaila, suremontuoti ir nudažyti žiūrovų suolai, užtaisytos išmušos betoniniuose šlaitų laiptuose, sutvarkyti lauko tualetai. Darbus atliko konkurso būdu atrinkta vietos įmonė UAB „Edarmeda“<sup>30</sup>.

Pozityvų projekto poveikį sociokultūrinei aplinkai atspindi Zarasų r. savivaldybės administracijos kultūros projektų tikslinis rėmimas ir rėmėjų parama. Valstybinio ir privataus

---

<sup>29</sup> *Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė 2008*. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.zarasai.lt/zks/index.php?id=1>>

<sup>30</sup> Administracijos direktoriaus ir administracijos 2008 metų veiklos ataskaita, pritarta 2009 m. balandžio 7 d. Nr. T-108. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf](http://www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf)>

bendradarbiavimo projekte pavyzdys – stambių privačių bendrovių „Grundolita” (generalinio rėmėjo) ir „Pireka” (pagrindinio rėmėjo) statusas. Aktualu, kad tarp suinteresuotų projektą remti šalių yra vietos įmonės – Utenos regiono (kuriam priklauso Zarasų rajonas) ir Zarasų rajono valstybinės ir privačios įmonės, organizacijos: „Utenos melioracija”, „Vasakna”, „Zarasų automobilių keliai”, „Utenos regiono keliai”, Zarasų miško urėdija, įmonė „Akadas”. Projekto draugai – Zarasų žemės ūkio mokykla, „Zarasų komunalininkas”, Zarasų PSPC, Ignalinos AE apsaugos rinktinė, Zarasų priešgaisrinės apsaugos rinktinė. Iš 2008 m. skirtų nebiudžetinių (tikslinės paskirties) rajoninių renginių rėmimui 101 900 litų buvo skirta projektui „Kultūra kaip gyvas vanduo“. Zarasų viešosios bibliotekos projektą, „Prozos ruduo Lietuvos kultūros sostinėje“ LR kultūros ministerijos Kultūros rėmimo fondas konkurso kelias parėmė 10 000 litų. 100 000 litų skyrė LR Vyriausybė, 50 000 litų – LR užsienio reikalų ministerija. Projekto vykdymui surinkta ir panaudota 100 500 litų rėmėjų lėšų. Bendras projekto biudžetas siekė 450 000 litų.

Projekto, kuris minimas kaip teigiamas „Lietuvos kultūros sostinės” laimėjusio projekto pavyzdys, sėkmę lėmė ir geras projekto administravimas, projektų rengėjų iniciatyvumas ir atsakomybės dalinimasis – konkursą laimėjusios projekto įgyvendinime dalyvavo per dvidešimt Zarasų rajono įstaigų ir organizacijų, dirbo penkios darbo grupė.

Vertinant kultūrinių veiklų poveikį gerinant kultūrinės aplinkos kokybę, prieinamumą ir kūrybinę raišką, plėtojant bendruomeniškumą, vietos kultūrinį tapatumą, panaudojant teritorinei sanglaudai ir kultūrinio turizmo Lietuvoje propagavimui akivaizdu, kad projekto vizija ne tik atliepia aktualią Lietuvos kultūros politiką regionuose, bet yra nuoseklus, į perspektyvą orientuotas rajono savivaldybės strateginis veiklos planas. Galima daryti faktinę prielaidą, kad buvo įgyvendinti konkursiniai „Lietuvos kultūros sostinė” tikslai –

- suformuotas miesto (Zarasų atveju – rajono) patrauklus įvaizdis ir kultūrinis identitetas;
- išpopuliarinta nauja kultūrinė erdvė – Zaraso ežero sala;
- inicijuotas inovatyvus kultūrinis projektas reikšmingas Lietuvai – pirmoji Lietuvos kultūros mugė naujam sezonui;
- vietos gyventojai įkvėpti didžiuotis savo kraštu;
- sulaukta žiniasklaidos dėmesio;
- projektas įgalino didinti kultūros vadybos kompetencijas Zarasų rajone bei ugdyti gabius kultūros projektų vadovus<sup>31</sup>.

Projekto vizija ne tik atliepė tuo metu aktualią Lietuvos kultūros politiką regionuose, –

---

<sup>31</sup>Administracijos direktoriaus ir administracijos 2008 metų veiklos ataskaita, pritarta 2009 m. balandžio 7 d. Nr. T-108. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf](http://www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf)>

mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus regionuose finansuojant geriausias savivaldybių ir regionų plėtros tarybų inicijuojamus projektus, kurie atspindi Lietuvos regionų etninį, kalbinį, istorinį, kultūrinį savitumą, bet, svarbiausia, yra tampriai susijusi su Zarasų rajono savivaldybės strateginiu veiklos planu ir savivaldybės priimta „Kultūros sektoriaus plėtros“ tikslais, bet remiama vietos bendruomenės.

2008 m. rugsėjo 10 d. LR Vyriausybė nutarimas Nr. 875 Zarasų miestui suteiktas kurortinės teritorijos statusas, turintis įtakos pritraukiant investicijas, vystant kultūrinį turizmą, esamų aktyvaus poilsio paslaugų įvairovės didinimui ir kokybės gerinimui. 2009 m. Zarasų rajono savivaldybei įteikta Lietuvos savivaldybių asociacijos nominacija „Auksinė krivulė“ už tarptautinius ryšius su Latvija<sup>32</sup>.

2008 m. konkurse „Turizmo traukos vietovė“ Zarasų rajono turizmo informacijos centras konkursui pateikė projektą „Žingsniai kultūrine erdve: kulinarinio paveldo, švenčių, tradicijų, pramogų bei kūrybinės minties puoselėjimas Dusetų krašte“. Šiuo projektu pristatytos Dusetų krašto tradicijos, išryškintos bendruomenės pasiekimai, teikiamų paslaugų patrauklumas, išskirtinumas ir novatoriškumas. Tarp „Turizmo traukos vietovė“ laureatų buvo ir dusetiškiei<sup>33</sup>. 2010 m. Lietuvos valstybinio turizmo departamento skelbto konkurso EDEN (*European Destinations of Excellence*) „Lietuvos turizmo traukos vietovė 2010. Darnusis vandens turizmas“ laimėjęs zarasiškių projektas nurungė šešiolika kitų konkuruojančių tautiečių darbų, taip tapdamas tarptautinės iniciatyvos dalimi. Pozityvi poveikio perspektyva, „EDEN projekte dalyvaujančių valstybių išrinktas vietoves aplanko viešumo sėkmė: visuomenei pristatomos mažai turistams pažįstamos, potencialą turinčios šalys, plėtojamas bendradarbiavimas tarp valstybinių sektorių ir verslo atstovų“<sup>34</sup>.

2008 m. projekto „Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė“ paraiška buvo rengiama atsižvelgiant į Zarasų rajono savivaldybės strateginį veiklos planą, savivaldybės administracijos patvirtintą „Kultūros plėtros programą“ ir konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ nuostatus. Projektas atspindėjo stipriausias vietos charakteristikas ir poveikiu sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai buvo strategiškai motyvuotas.

---

<sup>32</sup> Administracijos direktoriaus ir administracijos 2008 metų veiklos ataskaita, pritarta 2009 m. balandžio 7 d. Nr. T-108. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf](http://www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf)>

<sup>33</sup> *Ibid.*, p. 25.

<sup>34</sup> *Specialieji vandens projektai pirmojoje Lietuvos kultūros sostinėje – Zarasuose*. (žiūrėta 2015 m. kovo 20 d.). Prieiga per internetą:

<[http://zkc.lemondeentier.org/index.php?option=com\\_content&view=article&id=95:specialieji-vandens-projektai-pirmojoje-lietuvos-kultros-sostinje-zarasuose&catid=1:veliausios&Itemid=50](http://zkc.lemondeentier.org/index.php?option=com_content&view=article&id=95:specialieji-vandens-projektai-pirmojoje-lietuvos-kultros-sostinje-zarasuose&catid=1:veliausios&Itemid=50)>

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.2. „Plungė – Lietuvos kultūros sostinė”. Nuo kultūros globalumo iki savitumo

Kultūros politikos strategija, kaip darbus vystymosi imperatyvas regionuose, atsispindi ir konkursa „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusios Plungės rajono savivaldybės strateginiame veiklos plane, kuris apima Plungę paskelbimo „Lietuvos kultūros sostinė“ metus. 2008-2010 m. strateginiame plane ir juo pagrįstu savivaldybės biudžete patvirtinti ilgalaikiai Plungės rajono savivaldybės tikslai, kuriais siekiama:

- ugdyti išsilavinusią ir kultūrą puoselėjančią bendruomenę socialiai saugioje aplinkoje;

- skatinti rajono socialinę-ekonominę plėtrą, formuoti turizmui ir verslui patrauklaus Plungės krašto įvaizdį; užtikrinti racionalų savivaldybės teritorijos ir jos infrastruktūros vystymąsi, pramonės ir verslų plėtrą;

- didinti Plungės rajono patrauklumą ir kt. tikslai<sup>35</sup>.

Šioje trimetėje strategijoje išskirtinos kelias programines rajono savivaldybės veiklos kryptys, susijusios su regiono sociokultūrinės aplinkos ir bendruomenės atsinaujinimo tikslais ir uždaviniais, kuriems pasiekti reikia kultūros priemonių naudojimo. 2008 m. Plungės rajono savivaldybė numatė vykdyti „Kultūros plėtros programą“, kaip aktualiausių ir paveikią rajono atsinaujinimui. Programos ilgalaikis prioritetas numato sukurti „socialinę-ekonominę Plungės rajono infrastruktūrą ugdant išsilavinusią ir kultūrą puoselėjančią bendruomenę socialiai saugioje aplinkoje“<sup>36</sup>. Rajono „Kultūros plėtros programoje“ tikslais numatoma:

- rajono kultūros centrų meninės-techninės bazės modernizavimas, kultūros ir meno darbuotojų konkurencingumo didinimas, siekiant plėtoti kultūrinės paslaugas ir jų prieinamumą gyventojams;

- tenkinti gyventojų kultūrinius poreikius, propaguojant mėgėjų meną, organizuojant bendruomenės narių laisvalaikį, vaikų ir jaunimo užimtumą ir meninį ugdymą, plėtojant tarptautinį kultūrinį bendradarbiavimą ir profesionalaus meno sklaidą, skatinant kultūros paslaugų efektyvumą ir iš kartos į kartą perduodant krašto tradicijas;

- išsaugoti kunigaikščio Mykolo Oginskio dvaro kompleksą, atkuriant ir puoselėjant dvaro tradicijas, siekiant efektyviai naudoti muziejaus resursus rajono kultūros vystymui;

---

<sup>35</sup>2008-2010 metų strateginis veiklos planas. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <http://www.plunge.lt/go.php/lit/2008-2010-metu-strateginis-veiklos-planas/970/1>

<sup>36</sup> Kultūros plėtros programos aprašymas. Patvirtinta Plungės rajono savivaldybės tarybos 2008 m. sausio 31 d. sprendimu Nr.T1-10. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: [http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file768.doc](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file768.doc)

- gerinti muziejaus materialinę bazę, siekiant, kad Žemaičių dailės muziejus taptų Žemaitijos regioniniu kultūros centru ir kt. tikslai<sup>37</sup>.

2009 m. Plungės rajono savivaldybės „Kultūros plėtros programoje“ dominuojantys infrastruktūriniai ir sociokultūriniai aplinkos formavimo imperatyvai papildomi šiam poveikio tyrimui aktualiu tikslu: sudaryti sąlygas kultūros tęstinumui, plėtrai ir sklaidai, laisvai visuomenės kultūros raiškai ir dalyvavimui kultūrinėje veikloje.

2009 m. VŠĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ paskelbus konkursą „Lietuvos kultūros sostinės 2009“ Plungės rajono savivaldybės administracija, pateikdama konkursinį projektą, deklaravo turimas rajone „Kultūros plėtros programos“ strategijas, aktyvią bendruomenės poziciją ir administratorių suvokiamą kultūros politikos strategijos esmę. Šešiolikos miestų konkursui pateiktų paraiškų laimėtoju buvo paskelbtas projektas „Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ (projekto vadovas – Plungės kultūros centro direktorius R. Matulis, koordinatorius – Plungės rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir sporto skyriaus vedėja V. Saukalienė). Konkursinių paraiškų „Lietuvos kultūros sostinė“ vertinimo komisija projektui „Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ skyrė 91,82 balo iš 100 galimų<sup>38</sup>. Paskirtos projektinės konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ lėšos – 300 000 litų.

Laimėtoju išrinktas projektas savo uždaviniais ir numatoma vykdyti veikla geriausiai atitiko konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ tikslus aktyvinant bendruomenę formuoti miesto patrauklų įvaizdį ir kultūrinį identitetą.

Projekto „Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ tikslas buvo orientuojamas:

- skatinti vietos bendruomenės ir toliau plėtoti Plungės rajono kultūrą;
- aktualizuoti tradicines vertybes;
- tradicines vertybes pateikti šiuolaikinėmis formomis netradicinėse erdvėse.

Pagrindiniai projekto akcentai dedami į Plungės kultūrinį palikimą, ilgalaikės rajono kultūrinės tradicijas surengiant du naujus kultūrinio turizmo maršrutus: muzikinį-literatūrinį, sakralinį-istorinį, bei trečiąjį, meninių galimybių, maršrutą. Projekto veiklos nebuvo lokalizuojamos tik Plungės miesto ribose, – kai kurie kultūrinio turizmo maršruto renginiai buvo geografiškai išplėsti po Plungės rajoną. Projekto esmę rengėjai apibrėžė kaip „naujo

---

<sup>37</sup> Kultūros plėtros programos aprašymas. Patvirtinta Plungės rajono savivaldybės tarybos 2008 m. sausio 31 d. sprendimu Nr.T1-10. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file768.doc](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file768.doc)>

<sup>38</sup> „Lietuvos kultūros sostinės 2009“ karūna pasipuoš Plungė. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvos-kulturos-sostines-2009-karuna-pasipuos-plunge.d?id=19705364>>

turistinio traukos centro formavimas, sujungiant unikalų kraštovaizdį, kultūrinės ir religinės tradicijas, pramoninius sovietinio palikimo objektus”<sup>39</sup>.

Sulyginus 2009 m. aktualią Plungės rajono savivaldybės „Kultūros plėtros programą“ ir kultūros sostinės projektą „Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ galima įvertinti integracinį kultūros poveikį Plungės miesto sociokultūrinei aplinkai ir bendruomenei.

Pozityvus projekto poveikis sietinas su aktyvia bendruomenės aplinka, kuris buvo pasiektas kuriant **galimybes bendruomenei dalyvauti ir aktyvus bendruomenės dalyvavimas didinant bendruomeniškumą, kūrybiškumą** – projekto metu įvyko daugiau nei 150 renginių ir atskirų meninių iniciatyvų, tarp jų – atokiausiose rajono vietovėse. 2009 m. Dainų šventėje Plungės rajonui atstovavo 763 dalyviai, t. y. 22 meno kolektyvai iš įvairiausių vietovių, tačiau daugiausiai iš Plungės kultūros centro bei Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklos<sup>40</sup>. Jaunimo vasaros akademijoje „Kartu mes galime daug!“, kurios devizas – „Lietuvos kultūros sostinės jaunimas atveria duris visiems!“ dalyvavo 430 dalyvių iš 17 rajono savivaldybių.

Gero projekto administravimo ir atsakomybės dalinimosi pavyzdys – suformuota projektą rengusiųjų komanda, pasikviesti konsultantai, suformuota tikslinė projektą vykdančiųjų komanda: pučiamųjų orkestrų projektų darbo grupės vadovas, jaunimo projektų darbo grupės vadovas, aplinkos darbo grupės vadovas, informacinės sklaidos ir reklamos grupės vadovas, finansų darbo grupės vadovas, profesionaliosios muzikos projektų darbo grupės vadovas, šiuolaikinio meno projektų darbo grupės vadovas, religinio meno, etninių-istorinių projektų darbo grupės vadovas.

Poveikiui gyventojų, ypač jaunimo, aktyvinimui dalyvauti veikloje, didinant bendruomeniškumą, kūrybiškumą buvo skirti jaunimo projektų darbo grupės kartu su Plungės savivaldybės jaunimo reikalų taryba organizuoti trys didelės apimties projektai: meninis simbolis „Jie savo talentu garsina Plungės kraštą!“, kurio tikslas – įamžinti iš Plungės krašto kilusius bei Plungės kraštą garsinusius ir garsinančius žmones; prioritetinis jaunimui skirtas renginys jaunimo vasaros akademiją „Kartu mes galime daug“ su šūkiu „Lietuvos kultūros sostinės jaunimas atveria duris visiems!“; jaunimo muzikinis projektas „Blusų turgus“ į kurį sukviesti jaunieji Plungės ir visos Lietuvos muzikantai, pristatysiantys platų muzikinių improvizacijų spektrą – nuo folkloro iki moderno<sup>41</sup>.

---

<sup>39</sup> „Lietuvos kultūros sostinės 2009“ karūna pasipuoš Plungė. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvos-kulturos-sostines-2009-karuna-pasipuos-plunge.d?id=19705364>>

<sup>40</sup> Plungės rajono savivaldybės 2009 m. veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file274.pdf](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file274.pdf)>

<sup>41</sup> Plungė - Lietuvos kultūros sostinė 2009 m. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą:

Poveikiu **kultūros regione prienamumui, remiant iniciatyvas, skatinančias profesionalius menininkus įsitraukti į vietos kultūrinius projektus**, vertintini įvairiose programose dalyvavę tiek profesionalūs, tiek rajono meno kolektyvai: programą V. A. Mocarto „Requiem“ atliko Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras ir solistai; renginyje „Plungės kultūros centras – tai Plungės žmonės“ dalyvavo rajono meno kolektyvai ir tautodailininkai; bažnytinių chorų festivalyje „Giesmė šv. Cecilijos garbei“ dalyvavo Žemaitijos regiono chorai; Bokšto ir meninių galimybių maršruto pristatymo metu grojo ansamblis „Vilniaus fagotynas“; atliekant interpretacijas pučiamųjų instrumentų tema dalyvavo profesionalūs pučiamųjų instrumentų muzikantai, vadovaujami Pere Kristian Svensen (Norvegija).

Poveikiu **vietos tapatybės sukūrimui/įtvirtinimui skatinant kultūrinį turizmą** vertintini projekto metu visuomenei pristatyti trys kultūrinio turizmo maršrutai – „Muzikinis-literatūrinis“, „Sakralinis-istorinis“ ir „Meninių galimybių“. „Plungėje nuo seno tvirtais saitais persipina nacionalinė religinė ir modernioji kultūra. Tad naujų turizmo maršrutų sumanymas – tai iš esmės naujo turistinio traukos centro formavimas, sujungiant unikalų kraštovaizdį, kultūrinės ir religinės tradicijas, pramoninius sovietinio palikimo objektus“<sup>42</sup>.

Pozityvus projekto poveikis sociokultūrinei aplinkai apibrėžia tokias veiklas kaip daugiavandenis erdvių panaudojimas išnaudojant vietos infrastruktūrą: Plungės krašto istorinę raidą įprasminantys spektakliai ant Gandingos piliakalnio; poezijos, skaitymai (taip pat ir naktiniai skaitymai) ant pastato stogo, bibliotekos kieme, laikrodinėje; valtyse, plaukiant Babrungo upe; IV tarptautinis Mykolo Oginskio festivalis Mykolo Oginskio žirgyne; garso instaliacija Plungės parko laikrodinėje; naujos meninės erdvės sukūrimas Plungės Jūros saloje; istorinių nuotraukų instaliacija miesto gamyklų teritorijose; senojo Plungės vandens bokšto šviesos ir muzikos instaliacijos; meno parodas autobusų, geležinkelio stotyse, stotelėse; etiudai ant buvusio kino teatro „Stotas“ stogo.

Teigiamu poveikiu sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkoms yra vertintinas centrinių miesto erdvių infrastruktūrinis atnaujinimas – atlikti Mykolo Oginskio dvaro komplekso restauravimo darbai: restauruotas ir pritaikytas turizmo informacijos centrai sargo namas; nutiesta lauko akmenų grindinio danga; nutiesta betoninių trinkelėlių važinėjamoji danga; nutiesta pėsčiųjų takų akmenų atsijų danga ir kt. darbai (projektas „Plungės M. Oginskio dvaro sodybos pritaikymas turizmo reikmėms“ vyksta trimis etapais Europos Sąjungos, LR

---

<<http://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/plunge-lietuvos-kulturos-sostine-2009-m-246856#ixzz3W3DvIhEE>>

<sup>42</sup>„Lietuvos kultūros sostinės 2009“ karūna pasipuoš Plungė. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą:<<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvas-kulturos-sostines-2009-karuna-pasipuos-plunge.d?id=19705364>>

Vyriausybės, Plungės m. savivaldybės lėšomis<sup>43</sup>); užbaigti Senamiesčio aikštės rekonstrukcijos ir teritorijos sutvarkymo ir apšvietimo darbai; atlikti Plungės kultūros centro kiemo teritorijos, Dariaus ir Girėno gatvių, apšvietimo darbai; atlikti darbai įrengiant automobilių stovėjimo aikštelę ir pėsčiųjų taką Nausodžio seniūnijoje, prie Gandingos piliakalnio<sup>44</sup>. Bei meniniai akcentai viešosiose erdvėse – atidengtas meninis simbolis „Jie savo talentu garsina Plungės kraštą!“ Senamiesčio aikštėje; Lietuvos tūkstantmečiui skirtų ažuoliukų pasodinimas Pakutuvėnuose; atidengta V. Ramoškos skulptūra Plungės geležinkelio stotyje.

Plungės rajono savivaldybės veiklos strategijoje prisiimta atsakomybė už „rajono kultūros gyvybingumą, savitumą ir konkurencingumą, sudaryti kiekvienam bendruomenės nariui sąlygas dalyvauti kultūroje ir ją vartoti, rasti mėgstamą laisvalaikio formą ir progą išreikšti save“<sup>45</sup> ir projekte „Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ rengėjų prisiimtas tikslas yra tiesiogiai susijęs su vietos kontekstu bei orientavimusi per kultūrinius-turistinius projektus įtraukti bendruomenę aktualizuoti esamą kultūrinį tapatumą (urbanistinį ir gamtos). Netradicinėmis formomis atrandant kultūrinių-turistinių projektų galią nacionaliniu mastu sustiprinti regiono ir miesto įvaizdį yra stiprioji šio projekto pusė. „Jau 2008 metais laimėtas projektas „Plateliai – patraukliausia Lietuvos turistinė vietovė“, kurį organizavo Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos ir Europos Komisija, įrodė, jog Plungės rajonas pagrįstai gali didžiuotis savo kraštovaizdžio savitumu ir unikalumu“<sup>46</sup>.

Perspektyviniai akcentai į krašto tapatumą ir bendruomenės kūrybiškumą tiek regiono strategijos dokumentuose, tiek projektinėje „Lietuvos kultūros sostinė“ veikloje Plungės atveju buvo veiksmingas. Tokią pozityvią perspektyvą lėmė vadybinė Plungės rajono savivaldybės nuostata ir gebėjimai projekte apjungti konkursui „Lietuvos kultūros sostinė“ keliamus reikalavimus, projekte „Plungės kultūrinio turizmo maršrutai – nuo savitumo iki globalumo“ iškeltus tikslus ir strateginius Plungės rajono savivaldybės „Kultūros plėtros programos“ tikslus ir uždavinius.

---

<sup>43</sup> Dirgėlienė, I. *Plungės dvaras keliasi naujam gyvenimui*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-08-19-plunges-dvaras-keliasi-naujam-gyvenimui/49188>>

<sup>44</sup> Plungės rajono savivaldybės 2009 m. veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file274.pdf](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file274.pdf)>

<sup>45</sup> Plungės rajono savivaldybės 2009 m. veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file274.pdf](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file274.pdf)>

<sup>46</sup> „Lietuvos kultūros sostinės 2009“ karūna pasipuoš Plungė. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvos-kulturos-sostines-2009-karuna-pasipuos-plunge.d?id=19705364>>

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.3. „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė”. Vietos kultūros tapatumas bendruomenėje

Rengiant aktualias Lietuvos kultūros politikos nuostatas, 2009 m. ir 2010 m. sandūroje LR kultūros ministerijai deleguojama parengti Lietuvos kultūros politikos strategiją, o valstybės viešojoje politikoje skelbiamas poreikis sukurti Lietuvos kultūros politikos modelį, „kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą”<sup>47</sup>. Kasmetinį „Lietuvos kultūros sostinė” konkursą rengianti VšĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009” veiklą baigė 2009 m. Kitais metais LR kultūros ministerija, siekdamas įgyvendinti priemonę „Projekto „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ užbaigimas, projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ tąsa“ bei skatinti Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų kultūrinį aktyvumą, plėtoti kultūrą ir meną regionuose, patvirtino priemonės „Projekto „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ užbaigimas, projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ tąsa“<sup>48</sup>. Apibrėžiamas tikslas skatinti Lietuvos regionų gyventojų kultūrinį aktyvumą ir kūrybingumą, plėtoti kultūrą ir meną, kūrybines iniciatyvas bei kultūros prieinamumą regionuose. Prioritetiniais konkursinių projektų vertinimo kriterijais laikomos projektinės veiklos, kurios skatina plėtoti įvairias miesto ar miestelio meno ir kultūros veiklas; įtvirtina vietos tapatybes ir įvaizdį; tęsia miesto ar miestelio kultūrinės tradicijas, įgyvendinimo metais pasiūloma reikšminga naujovė.

Kultūros politikos strategijos, kaip vietos ir visuomenės tapatumo, bendruomenės kūrybingumo ir kultūros prieinamumo visuomenei galimybė, ilgalaikė veiklų perspektyva atsispindi ir konkursa „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusios Panevėžio rajono savivaldybės, kuriam priklauso Ramygalos miestelis, 2007-2013 m. plėtros plane, kuris apima paskelbimo Ramygalą „Lietuvos kultūros sostinė“ metus. Vadovaujantis vizija, kad 2013 m. Panevėžio rajonas bus „pažangus ir modernus europietiškas regionas, kuriantis žiniomis pagrįstą konkurencingą ir dinamiškai besivystančią ekonomiką bei modernų žemės ūkį, skatinantis žmogų nuolat tobulėti, užtikrinantis jam saugią ir sveiką aplinką, kurioje gera gyventi ir dirbti”<sup>49</sup>, numatyti ilgalaikiai ir tiksliniai veiklos imperatyvai, tarp kurių tyrimo atveju aktualus turizmo ir kultūros potencialo didinimas regione, kurios tikslui pasiekti įvairiose regiono prioritetinėse veiklose numatomi uždaviniai:

---

<sup>47</sup> LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152).

<sup>48</sup> LR kultūros ministro 2010-03-01 įsakymas Nr. IV-134 Nr. IV-208 „Dėl priemonės „projekto „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ užbaigimas, projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ tąsa“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių patvirtinimo” (Valstybės žinios, 2010-03-04, Nr. 26-1220).

<sup>49</sup> Panevėžio regiono 2007-2013 m. plėtros planas, Panevėžys, 2010, p. 8. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.lyderio.lt/uploads/files/panevezio-regiono-pletros-planas-2010.pdf>>

- išsaugoti ir pritaikyti turizmo, kultūros ir kitoms viešosioms reikmėms gamtinius išteklius bei kultūros paveldo objektus;

- vystyti turizmo paslaugas bei gerinti informacijos sklaidą;

- plėsti kultūros, kūno kultūros ir sporto paslaugas bei gerinti veiklos sąlygas;

- skatinti kaimo turizmo ir amatų plėtrą<sup>50</sup>.

LR kultūros ministerijos Regionų plėtros skyriuje saugomoje konkursinėje paraiškoje projekto „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“ tikslu siekiama:

- skatinti Panevėžio rajono bendruomenę plėtoti kultūrą kaip miesto kultūrą, identifikuojant ir išsaugant tradicinius ir sukuriant naujas kultūros tapatybes bei patrauklias įvaizdžio atpažinimo ženklus ir formas.

Paraišką pateikė Panevėžio rajono savivaldybė (projekto vadovas – Panevėžio rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyr. specialistas R. Vilys, projekto koordinatore – Ramygalos kultūros centro direktorė L. Kubiliūnienė). Geriausiai atitikęs ir vienbalsiai vertinimo komisijos laimėtoju iš trijų konkursinių paraiškų išrinktas projektas „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“, numatė uždavinius:

- aktyvinti Ramygalos kultūrinį gyvenimą;

- siekti kultūros visiems prieinamumo;

- formuoti Ramygalos miesto įvaizdį išnaudojant netradicines erdves;

- sudaryti sąlygas įgyvendinti individualias iniciatyvas, organizuojant pastoviai veikiančią idėjų laboratoriją „Keisk“ bei skiriant finansavimą įdomiausioms idėjoms.

Visos projektinės veiklos buvo suskirstytos į temines grupes:

naujų iniciatyvų, idėjų laboratorija „Keisk“, kuriai visi norintys galėjo teikti idėjas, siūlyti kelius jas įgyvendinti siekiant suformuoti ryškesnį, patrauklesnį miesto ir jo apylinkių įvaizdį; muzikiniai projektai Ramygalos mieste ir vasaros koncertų rezidencija Bistrampolio dvare; meno projektai;

renginiai, skirti miesto dienai „Ramygalai - 640 metų“;

teatro projektai;

etnokultūrinė programa „Turistinis kulinarinio paveldo ir amatų kelias“.

Kultūros ministerijai užtrukus skelbti konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“, jį laimėjęs Ramygalos miestas objektyviai turėjo mažiau laiko (konkurso rezultatai buvo paskelbti balandžio 13 d.) komunikuoti savo projektą, kurio visų idėjų jungiamoji grandis buvo inovatyvių kultūros idėjų laboratorija, jungianti naujus ir tradicinius kultūros projektus.

---

<sup>50</sup> Panevėžio regiono 2007-2013 m. plėtros planas, Panevėžys, 2010, p. 92. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.).  
Prieiga per internetą: <<http://www.lyderio.lt/uploads/files/panevezio-regiono-pletros-planas-2010.pdf>>

Miesto interneto svetainėje [www.ramygala.lt](http://www.ramygala.lt) iki šio yra aktyvios visos nuorodos ir informacija, viešinti projekto idėją, eigą ir aktualias naujienas. Komunikacijos lygį – santraukos „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“ 5 020 paieškos rezultatai rodo, kad sklaidai truko laiko arba koncentruojamasi į tuos pačius įvykius. Esamų publikacijų turinys yra labiau aprašomo turinio, didesnis akcentai dedami į Ramygalos, vienintelio Panevėžio rajone turinčio miestelio statusą, galimybę parengti laimėjusį projektą ir veiklų gausybę. Projektas pozicionuojamas kaip aktyvios kultūrinė veiklos ir iniciatyvios bendruomenės Ramygalos mieste vieta. Įvykdyto projekto veiklų ataskaitoje nurodoma, kad projektą medžiagomis, patalpomis, savanorišku darbu rėmė UAB „Nija“, Ramygalos šv. Jono Krikštytojo bažnyčios bendruomenė, Lietuvos šaulių sąjungos Panevėžio apskrities 5-os šaulių rinktinės Ramygalos 11-oji kuopa, Ramygalos veiklių žmonių klubas „Savos erdvės“, UAB „Jokana“, Aukštadvario bendruomenė, kaimų bendruomenės, privatūs asmenys, VšĮ „Jaunimo integracijos galimybių centras“, tačiau duomenų, ar projektas turėjo informacinį rėmėją – nėra. Projekto viešinimo programos išskirtinumas – „Lietuvos kultūros sostinės“ renginių tvarkaraštyje pateikiamas kiekvieno renginio trumpas aprašymas<sup>51</sup>.

Kultūrinių veiklų poveikį sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkoms yra galima įvertinti pagal projekte numatytas vykdyti ir įvykdytas veiklas. Projekto paraiškoje numatomos veiklos ir priemonės:

- įsteigti galeriją „Voras“ kaip diskusijų, idėjų formavimo klubą;
- surengti dvidešimt akademinių, šiuolaikinės muzikos, džiazo koncertų ciklą „Bistrampolio fanfaros“;
- atgaivinti Panevėžio r. pučiamųjų orkestrą ir surengiant koncertų ciklą „Vario audra“;
- sukviesti per trisdešimt Lietuvos ir užsienio orkestrų surengiant pučiamųjų orkestrų varžytuves „Vasaros audra“. Bendruomenėms rinkti labiausiai patikusį, o orkestrams – išradingiausiai sutikusią bendruomenę;
- surengti dvidešimt dviejų edukacinių koncertų įvairiose kultūros įstaigose ciklą „Rudens audra“;
- surengti penkiolikos sakralinės ir kalėdinės muzikos koncertų ciklą „Žiemos audra“ Ramygalos ir Panevėžio r. bažnyčiose;
- surengti tarptautinį kaimo ir miesto festivalį „Provencijos dūdos“;
- surengti vaikų ir jaunimo menų saviraiškos stovyklą „Brass vasara“, popchorų festivalį „Spindulėlis“, vokaliųjų ansamblių konkursą „Sidabriniai balsai“;

---

<sup>51</sup> *Kultūros sostinės renginių tvarkaraštis*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.). Prieiga per internetą: <http://www.ramygala.lt/index.php/ramygalos-seniunijos-kulturos-centras/kultros-sostin-2010/renginiu-tvarkarastis>

- surengti tarptautinės liaudies muzikos kolektyvų varžytuves „Kapelmaušis“;
- surengti vizualaus meno projektus: dailės plenerą „Kultūros sostinės ženklas“, tarptautinę medžio skulptūrų stovyklą „Jaunasis skulptorius“; šiaudinių skulptūrų plenerą „Aukščiau žemės, žemiau dangaus...“, fotografijos mėgėjų konkursą „Gandro žvilgsnis“; profesionalių fotomenininkų plenerą „Miesto spalvos – pavasaris, vasara, rudo“, keramikos plenerą „Šilti delnai“, parduotuvių, įstaigų languose įkurti galeriją „Voras“;
- surengti teatro projektus: respublikinį modernaus meno festivalį „Keturiese“, Lietuvos mėgėjų teatro festivalį „Tiltai“;
- surengti etnokultūros projektus: etnografinės kultūros festivalį ir folklorinių ansamblių šventę „Per šilelį jojo...“, ožkų, sūrių ir amatų mugę „Ramygalai 640“, kultūrinio turizmo programas „Grūdo virsmas“, „Duonos kelias“, „Naktigonė“, „Audėjų diena“, „Lino kelias“, „Amatų kelias“.

Panevėžio rajono plėtros plane į etninio tapatumo orientuotos kultūros paveldo išsaugojimo ir pritaikymo veiklos bei projekto „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė“ kultūrinio veiklos turėjo pozityvų poveikį **sudarant galimybes bendruomenei dalyvauti ir aktyvus bendruomenės dalyvavimas didinant bendruomeniškumą, kūrybiškumą** – visose rajono seniūnijose surengta per 60 įvairių kultūros renginių ir meno projektų; visuose kultūros sostinės renginiuose dalyvavo per tūkstantį atlikėjų, sulaukta per 19 000 žiūrovų; surengtame respublikinio vokalinių ansamblių ir solistų konkurse „Sidabriniai balsai 2010“ dalyvavo Panevėžio r., Ukmergės, Vilniaus, Biržų, Panevėžio m. kolektyvai<sup>52</sup>; 17 edukacinių programų cikle „Kulinarinis paveldas“ ir „Amatų kelias“ dalyvavo apie 2000 dalyvių; Ramygaloje startavusiose pučiamųjų orkestrų varžybose po Panevėžio rajono miestelius ir kaimus dalyvavo 20 rajono bendruomenių, kurios pareiškė norą dalyvauti šiame projekte priimant orkestrus. „Šio projekto metu Panevėžio rajono bendruomenėse vienu metu vyko kultūriniai renginiai. Kiekviena bendruomenė pagal savo išmonę rengė savo gyvenvietėje šventę, mugę, vakaronę, akciją ir pan. Po šios orkestrų „Vasaros vario audros“ Ramygaloje atsirado sagutėmis dekoruotas namas, kuris iki tol buvo apleistas”<sup>53</sup>. „Ramygalai tapus Lietuvos kultūros sostine, ne vienas abejojo, ar ji yra ir ar taps panaši į kultūros sostinę. Tačiau tai buvo tas stimulus, kuris išjudino Ramygalos miesto, aplinkinių gyvenviečių ir net viso rajono bendruomenes. Išaugo ambicijos būti geriausiaisiais, parodyti, koks savitas ir gražus miestas – Ramygala. Ypač kultūros sostinės vardu džiaugėsi buvę ramygaliečiai, dabar gyvenantys kituose Lietuvos miestuose. /.../ Netikėtai daug dėmesio sulaukė fotomeno konkursas „Gandro

<sup>52</sup> Panevėžio rajono savivaldybės mero ir tarybos 2010 metų veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sena.panrs.lt/t20110317/2011t44a.pdf>>

<sup>53</sup> Pečeliūnienė, I. *Perduodame estafetę kitiems*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5\\_1.htm](http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5_1.htm)>

žvilgsnis“ skirtas baltajam gandriui – Ramygalos miesto herbo simboliui. Jame dalyvavo 16 mėgėjų fotografų. Iš viso konkursui buvo pateiktos 29 fotonuotraukos. Iš 20 fotonuotraukų yra sudaryta paroda. Paroda buvo eksponuojama Ramygalos galerijoje „Voras“. Paroda „Gandro žvilgsnis“ apkeliausias visas Panevėžio rajono kultūros įstaigas”<sup>54</sup>.

Poveikio **vietos tapatumo sukūrimo** veiklose buvo orientuojamasi tiek į istorinį, tiek į etnografinį kontekstus. „Ramygalos gyventojai aktyviai įsijungė atkuriant miesto tapatybės ženklus. Vienas iš jų – Ramygalos lankytinų vietų žemėlapis, kurį laboratorijoje „Keisk“ įgyvendinti pasiūlė ramygaliečių veiklių žmonių klubas „Savos erdvės“. Jų dėka buvo įgyvendintas projektas „Manoj stotelėje“. Įgyvendinant laboratorijoje „Keisk“ gimusią idėją po miestą „išsibarstė“ Ramygalos istorijos puslapiai, kurie trumpai ir įdomiai pateikia ne visiems žinomus istorinius faktus. Šiuo projektu buvo siekiama kuo plačiau ir kuo patraukliau paskleisti informaciją apie Ramygalos istorinę praeitį. Kita idėja, gimusi laboratorijoje „Keisk“, supažindina su fotografijose sustabdytomis miesto gyvenimo akimirkomis. Jas praeiviai gali matyti neveikiančios parduotuvės languose. Taigi išradingai buvo išnaudotos netradicinės erdvės organizuojant meno projektus ir renginius. Idėjų laboratorijoje „Keisk“ gimusios idėjos sėkmingai įgyvendintos ir daro Ramygalos miesto įvaizdį ryškesnį ir patrauklesnį”<sup>55</sup>. „Kultūros sostinės titulas suteikė progą prisiminti iš šio krašto kilusius garsius žmones. Vietos klebono, šalyje žinomo egzorcisto Edmundo Rinkevičiaus lėšomis buvo pastatytas paminklinis akmuo Marijai Kazimierai Kaupaitei – kazimieriečių vienuolyno įkūrėjai. Čikagoje jos vardu yra pavadinta gatvė, o gimtinėje ji buvo primiršta. Buvo surengtas žygis, skirtas paminėti sportinio ėjimo meistrą, olimpietį Antaną Mikėną, po pelkes, kurias aprodė Pašilių stumbryne dirbantis Rytas Papšys. Ramygalieškiui aktoriui Sauliui Mykolaičiui atminti buvo surengtas respublikinis moksleivių autorinės dainos festivalis”<sup>56</sup>.

Projektas „Kulinarinis paveldas ir amatų kelias” vyko visame Panevėžio rajone: Ramygala–Miežiškiai–Ēriškiai–Upytė–Naujamiestis. „Buvo galima susipažinti su „Lino keliu“, dalyvauti naktigonėje, kur buvo demonstruojamas arklių kaustymas, pasagų kaldinimas, arklių kinkymas, kumeliukų krikštynos, lauko žaidimai. Rajono žolininkų sambūris „Žolė kelė rasą“ pristatė žolynų rinkimo, naudojimo paslaptis, vašino vaistažolių arbatomis, atliko apeigas. Projektas „Ustronės žolynų brydė“ pademonstravo Rasų šventės papročius, pristatė kulinarinį paveldą ir tradicinius amatus. „Naujamiesčio vasaros amatai“ ir „Amatų dienos Ēriškiuose“

---

<sup>54</sup> Pečeliūnienė, I. *Perduodame estafetę kitiems*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5\\_1.htm](http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5_1.htm)>

<sup>55</sup> Pečeliūnienė, I. *Perduodame estafetę kitiems*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5\\_1.htm](http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5_1.htm)>

<sup>56</sup> Tavorienė, I. *Ramygalą atgaivino kultūros sostinės vardas*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/gyvenimas/laisvalaikis/ramygalatgaivino-kulturos-sostines-vardas.d?id=41085827#ixzz3ACZDiuRb>>

pakvietė išmokti amatų: pynimo iš vytelių, mezgimo, vantų rišimo, kompozicijų kūrimo iš uogų ir žolynų. Buvo galima išmokti dūdelių drožybos, kalvystės, pynimo, verpimo, audimo. Keramikos pleneras „Šilti delnai“ supažindino su lipdymo technika, kūrybos procesu. Gražiai praėjo šalies duonos kepėjų ir sūrininkų šventės („Visur duona su pluta“, „Sūrio šventė“). Renginių dalyviai galėjo stebėti duonos kepimo, sūrio darymo procesus, ragauti. Visi šių projektų renginiai sulaukė didelio susidomėjimo, todėl planuojama ir kitais metais organizuoti kulinarinio paveldo ir tradicinių amatų edukacines programas”<sup>57</sup>.

Tarp projekto ataskaitoje minimų surengtų 98 renginių regiono kultūrinei aplinkai poveikio turėjo **tarptautinės veiklos formuojant kūrybingo Ramygalos miesto tapatumą**: tarptautinis mažų miestelių ir kaimų pučiamųjų instrumentų orkestrų festivalis „Provencijos dūdos“; tarptautinis jaunųjų skulptorių pleneras „Jaunasis skulptorius“; tarptautinės liaudies muzikos kolektyvų varžytuvės „Kapelmaušis“; projekto renginiuose lankėsi Molodečno savivaldybės (Baltarusijos Respublika) ir Lubicz savivaldybės (Lenkija) atstovai.

Pozityvus projekto poveikis kultūrinei regiono aplinkai yra vertintinas **tarpreigioninį mobilumą stiprinančiais projektais**: dainuojamosios poezijos festivalis, skirtas S. Mykoliaičio atminti, kuriame dalyvavo Raseinių, Rokiškio, Radviliškio rajonų, Krekenavos, Vilniaus, Ramygalos moksleiviai. Aktualu, kad šis renginys, inicijuotas projekto „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė” metu tapo tęstiniu kas antrus metus (įvyko 2012 m., 2014 m.) rengiamu projektu. Tai atliepė paraiškos rengėjų numatomus rezultatus – inicijuoti naujų kultūros renginių tradiciją. Vokalinių ansamblių konkurse „Sidabriniai balsai” dalyvavo Panevėžio rajono, Vilniaus, Ukmergės, Biržų bei Panevėžio miesto meno mėgėjų kolektyvai. „Ramygalos gimnazija – vienintelė švietimo įstaiga šalyje, turinti juodosios keramikos krosnį”<sup>58</sup>, todėl 2010 m. metu vykęs juodosios keramikos deginimo projektas „Šilti delnai” ir kitamet Ramygaloje vykęs tarptautinis keramikų simpoziumas „Nuo šaukšto prie šaukšto“ taip pat suponuoja projekte vykdytos kultūrinės veiklos tęstinumą.

Sociokultūriniu požiūriu regionų kultūrinės aplinkos gerinimo ir kultūros prieinamumo poveikiui bei kultūros universalumo (miesto kultūra bendruomenėje) idėjai poveikio turėjo **iniciatyvos, skatinančios profesionalius menininkus įsitraukti į vietos kultūrinius projektus**, – kultūros sostinės vasaros koncertų rezidencijoje Bistrampolio dvare įvyko 21 profesionalaus meno renginys; 14 sakralinės muzikos koncertų; akademinio choro „Ave, Vita“ ir fanfarų orkestro „Trakai“ pasirodymai; kamerinės muzikos ansamblio „Musica Humana“ pasirodymas; Kristupo festivalio muzikinės programos ciklai; Vilniaus mažojo

---

<sup>57</sup> Pečeliūnienė, I. *Perduodame estafetę kitiems*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5\\_1.htm](http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5_1.htm)>

<sup>58</sup> Vertelka, B. *Dvi parodos*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 15 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2011/12/28/kultur\\_06.html](http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2011/12/28/kultur_06.html)>

teatro programa; Kelmės mažojo teatro spektaklis; respublikinio modernaus meno festivalio „Keturiesė“ programa. „Renginių gausa nustebino ir patys save, ir rajono svečius. Tai unikalus atvejis, kad kaimo vietovėje dvidešimt tris sekmadienius iš eilės vyko profesionalios muzikos koncertai”<sup>59</sup>.

Integracinis kultūros poveikis Ramygalos sociokultūrinei aplinkai vertintinas centrinių erdvių infrastruktūrinio atnaujinimo veiklomis – „bendruomenės jėgomis apleistame parko fontane supilta žemių ir pasodintas gėlynas, kuris puošia miesto parką. Miesto centre stovintis 1953 m. pastatytas ir jau daugelį metų neveikiantis kino teatras (dabar privati nuosavybė) pats pirmasis pakeitė įvaizdį: iš seno, pavargusio ir aptriušusio pastato tapo šviesiu, savitos architektūros miesto centro akcentu. Jame miesto šventės metu „Ramygalai 640“ atkurta senoji kino teatro funkcija: rodytas dokumentinis kino filmas apie Ramygalą ir jos žmones „Ramygala laiko tėkmėje“<sup>60</sup> bei daugiafunkcinis netradicinių erdvių panaudojimas – „ant autobusų stotelės atsirado Ramygalos lankytinų vietų žemėlapis. Į jį įtrauktas naujas objektas – iki šiol veikiantis tarpukariu statytas Ramygalos malūnas, kuriame yra išlikusi autentiška motorinė įranga. Jame buvo surengta edukacinė programa „Grūdo virsmas”. Miesto centre neveikiančios parduotuvės languose atgijo senose fotografijose sustabdytos žmonių gyvenimo akimirkos. /.../ Po miestelį ant įvairių pastatų sienų buvo „išbarstyti“ istorijos puslapiai, kuriuose pateikti įdomesni faktai. Ant vieno jų galima perskaityti apie Napoleono kariuomenės žygius Ramygaloje”<sup>61</sup>, Ramygalos gatvėse ir kiemuose vykusi „Gatvės muzikos diena”.

Pozityvų projekto „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė” poveikį atspindi projektų tikslinis rėmimas, rėmėjų parama. Projekto ataskaitoje bendra vykdytų veiklų vertė nurodoma 295 350 litų. LR kultūros ministerijai skyrus reglamentuotą, bet nepakankamą 100 000 litų investiciją projekto veikloms, iš kitų finansavimo šaltinių gauta papildoma 191 350 litų parama. Viešinant projekto veiklas, finansiniai investuotojai dydžiai nėra išskiriami, todėl tarpsektorinio įmonių bendradarbiavimo (regiono, miesto administracijos, privačių įmonių) masto remiant projektą išskirti neįmanoma. Tarp didžiausių projekto rėmėjų minimi UAB „Panevėžio melioracija”, AB Teo, UAB „Dujosta”, AB „Panevėžio kalias”, AB „Lietuvos dujos”. Projekto ataskaitoje nurodoma, kad faktinių pajamų vykdant projektą negauta.

---

<sup>59</sup> *Panevėžio rajone baigiasi darbingiausia dvidešimtmečio kadencija*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 17 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.lvls.lt/lt/index.php?option=com\\_content&view=article&id=693:panevio-rajone-baigiasi-darbingiausia-dvideimtmeio-kadencija&catid=44:savivaldos-rinkimai-2011&Itemid=80#.VUDHZlxZzx8](http://www.lvls.lt/lt/index.php?option=com_content&view=article&id=693:panevio-rajone-baigiasi-darbingiausia-dvideimtmeio-kadencija&catid=44:savivaldos-rinkimai-2011&Itemid=80#.VUDHZlxZzx8)>

<sup>60</sup> Pečeliūnienė, I. *Perduodame estafetę kitiems*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5\\_1.htm](http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5_1.htm)>

<sup>61</sup> Tavorienė, I. *Ramygalą atgaivino kultūros sostinės vardas*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/gyvenimas/laisvalaikis/ramygalatgaivino-kulturos-sostines-vardas.d?id=41085827#ixzz3ACZDiuRb>>

Sunku apibrėžti projekto „Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė” sąsajas su Panevėžio rajono plėtros strategija didinti turizmo ir gerinant kultūros veiklos sąlygas dėl šių veiklų neapibrėžtumo dokumente Ramygalos miesto atveju. Tyrimo atveju aktualu, kad projekto rengėjų tikslas skatinti bendruomenę plėtoti kultūrą kaip miesto kultūrą pasirenkant anksčiau išvardintas veiklas, o jų vykdymui kooperuojantis su Bistrampolio dvaru, kurio patirtis rengiant profesionalių atlikėjų Bistrampolio festivalius prasidėjo 2003 m., šios veiklos buvo įgyvendintos. Tarptautiniai ir tarpregioniniai projektai ir atsižvelgiant į vietos ypatumus įgyvendinti įvairaus amžiaus žmones motyvuojantys projektai sukūrė patrauklaus Panevėžio rajono bendruomenės kūrybinių ambicijų ir meninio tapatumo turinčio Ramygalos miestelio įvaizdį.

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.4. „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“. Bendros patirties tapatumas

Kultūros politikos strategija, kaip darbus vystymosi imperatyvai regionuose, atsispindi ir konkursa „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusios Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės veiklos, kuri apima paskelbimo Šilutę „Lietuvos kultūros sostinė“ 2011 m., veiklos ataskaitoje. Šilutės rajono Kultūros plėtros programoje, kuri apima kultūrinės veiklos, paveldo strategijos įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir aštuonių biudžetinių kultūros ir meno įstaigų veiklą, strateginiu veiklos tikslu buvo numatyta: skatinti Šilutės rajono savivaldybės bendruomenes plėtoti savo miesto ir seniūnijų kultūrą, išryškinant Mažosios Lietuvos regiono ir Pamario krašto unikalumą; prisidėti prie Šilutės 500 metų jubiliejaus populiarinimo bei patrauklaus Pamario krašto įvaizdžio formavimo<sup>62</sup>. Prioritetinėmis kultūrinės veiklos programomis pasirinktos:

- Šilutės 500 metų jubiliejaus programa „Šilutė – miestas, kur vanduo ir žmonės kuria gyvenimą“;

- programa „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“.

2011 m. LR kultūros ministerija, paskelbusi projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ konkursą, kurios tikslas skatinti Lietuvos regionų gyventojų kultūrinį aktyvumą ir kūrybingumą, plėtoti kultūrą ir meną, kūrybines iniciatyvas bei kultūros prieinamumą regionuose, iš vienuolikos Lietuvos savivaldybių pateiktų paraiškų laimėtojais paskelbė:

2011 m. – Šilutės rajono savivaldybę;

2012 m. – Anykščių rajono savivaldybę;

2013 m. – Palangos miesto savivaldybę.

„Pasak komisijos narių, visi konkursui pateikti projektai buvo brandūs, parengti kompetentingų kultūros specialistų, įdomios planuojamos veiklos nauju požiūriu praturtins Lietuvos kultūrinį gyvenimą net ir tose savivaldybėse, kurios nelaimėjo Lietuvos kultūros sostinės titulo“<sup>63</sup>

LR kultūros ministerijos Regionų plėtros skyriuje saugomoje konkursinėje paraiškoje projekto „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“ tikslu siekiama:

- skatinti Šilutės r. bendruomenę puoselėti miestų ir miestelių kultūrą;

<sup>62</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 70. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.folex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

<sup>63</sup> Paskelbtos Lietuvos kultūros sostinės trejiems metams. (žiūrėta 2015 m. balandžio 10 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos\\_naujienos/paskelbtos\\_lietuvos\\_kulturos\\_sostine\\_s\\_trejiems\\_metams/print.1](http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/paskelbtos_lietuvos_kulturos_sostine_s_trejiems_metams/print.1)>

- išryškinti Mažosios Lietuvos regiono ir Pamario krašto unikalumą;
- prisidėti prie Šilutės miesto 500 jubiliejaus populiarinimo bei patrauklaus pamario krašto įvaizdžio formavimo.

Paraišką pateikė Šilutės rajono savivaldybė, projektą parengė – Šilutės rajono savivaldybės Švietimo, kultūros skyriaus vedėja V. Griškevičienė ir skyriaus vyriausioji specialistė J. Skobienė. Geriausiai atitikęs ir vertinimo komisijos 2011 m. laimėtoju išrinktas projektas numatė uždavinius:

- skatinti kultūros prieinamumas;
- įprasminti Šilutės istorinį vardą;
- paskatinti bendruomenę įgyvendinti projektus, kurie sustiprintų krašto įvaizdį atskleidžiant Mažosios Lietuvos regiono tradicijas ir istoriją;
- pritraukti kuo daugiau lankytojų;
- pritraukti kraštiečius garsinant Šilutės 500 metų jubiliejų;
- formuoti naujas kultūrinės erdves.

Visos projektinės veiklos buvo suskirstytos į temines grupes, vadinamuosius „tiltus“:

I „tiltas“ – Šilutės 500 metų jubiliejaus programa;

II „tiltas“ – patraukliausios turizmo vietovės Lietuvoje;

III „tiltas“ – krašto žmonių poreikiams orientuota programa „Kas svarbiausia, svarbiau ir svarbu Šilutės krašte“.

2011 m. vasario mėn., LR kultūros ministerijai patvirtinus „Šilutės – Lietuvos kultūros sostinės“ statusą, startavo intensyvi vieša projekto komunikacija. Vasario mėn. pab. Vilniuje, tarptautinėje turizmo parodoje „Vivattur 2011“ Šilutės kraštas buvo pristatytas kaip 2011 m. „Lietuvos kultūros sostinė“,– „siekiama pritraukti kuo daugiau lankytojų į organizuojamus renginius bei pagrindinį renginį Šilutės miesto 500 metų jubiliejų, jiems išdalinti vardiniai kvietimai. Pasakota apie Šilutės rajono turizmo išskirtinumą, teikiamas paslaugas bei pramogas”<sup>64</sup>. Balandžio mėn., švenčiant tarptautinę „Kultūros dieną“, projektas „Šilutės – Lietuvos kultūros sostinės“ buvo pristatytas Vilniuje – „didžiulė šilutiškių delegacija penktadienį Vilniuje surengs nemažas iškilmes sostinės gyventojams. Jos susijusios su tuo, kad 2011 metais Šilutė yra tapusi Lietuvos kultūros sostine. Visų pirma mūsų rajono kultūros ir visuomenės atstovų prisistatymas vyks Kultūros ministerijoje. Vėliau visa tai persikels į Vokiečių gatvę. Čia mūsų šaunusis Meno mokyklos pučiamųjų orkestras „Pamarys“ bei kitos

---

<sup>64</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 102. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

kultūrininkų pajėgos „sudrebins“ vieną iš seniausių sostinės gatvių. Vėliau viskas persikels į 22 numeriu pažymėtą pastatą. Čia bus atidaryta Mažosios Lietuvos ambasada, kurios tikslas ir yra pranešti žinias iš mūsų krašto. Joje bei šalia esančioje evangelikų liuteronų bažnyčioje bus atidarytos kelios parodos, vyks iškilmingas sakralinės muzikos koncertas. Šia išvyka į sostinę šilutiškiai nori ne tik prisistatyti, bet ir pakviesti dažniau šiais metais lankytis mūsų mieste bei krašte. Šiuo pasirodymu Vilniuje prasideda projektas „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“<sup>65</sup>.

Rugsėjo mėn. prisistatyta Vilniaus miesto dienų renginyje „Sostinės dienos 2011“, lapkričio mėn. – Šilutės krašto intelektualų, politikų, kultūros žmonių dispute „Šilutės diena Mokslų akademijoje“ Vilniuje. „Jau pernai (past. – 2010 m.) miestas pradėjo ruoštis ir puoštis: pastatyti nauji informaciniai stendai, atgimsta skverai, po šalį ir net Europą pasklido Šilutės miesto šventės garsinimo ambasadoriai, bibliotekininkai kantriai siuntė kvietimus po pasaulį išsibarsčiusiems kraštiečiams, kviesdami juos atvykti į sueigą „Šviesos parnešti, gero padaryti...“ Kad Šilutei, mininčiai 500 metų vardo paminėjimo istoriniuose šaltiniuose jubiliejų, teko garbė vadintis Lietuvos kultūros sostine, oficialiai pripažinta šventėje „Pasveikinkim vieni kitus“. /.../ Apie krašto, kur vanduo ir žmonės kuria gyvenimą, ištakas ir nūdieną modernią kilnojamąją parodą parengė Šilutės r. savivaldybė. „Liūto“ dalis rengiant šią parodą teko muziejininkui, istorikui Dariui Barasai. Dabar paroda keliauja po rajono svarbiausius renginius, seniūnijas, vėliau apie Pamario kraštą pasakos Lietuvos sostinėje – Mokslų akademijoje, Rotušėje. /.../ Penktadienį švenčiant Kultūros darbuotojų dieną Šilutės kultūros „desantas“ su Šilutės šventės vėliava, plakatais, ženklais svečiavosi Vilniuje, Kultūros ministerijoje, dalyvavo Mažosios Lietuvos ambasados atidaryme. Europarlamentaras Zigmantas Balčytis pakvietė į fotografijų konkursą – jau renkama 12 gražiausių nuotraukų, kurios pretenduoja tapti atvirlaiškiais<sup>66</sup>.

Komunikacijos lygį – santraukos „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė 2011“ 15 200 paieškos ir santraukos „Šilutės 500 metų jubiliejus“ 24 100 paieškos rezultatai rodo, kad sklaida buvo intensyvi. Komunikacija propaguojant projektą, aprašant eigą ir interviu su projekto rengėjais ir dalyviais tiek Šilutės projekto kontekste, tiek kaip veiklų pavyzdys kalbant apie kitus „Kultūros sostinės projektus“ Šilutės kraštą pozicionuoja kaip bendruomeniškai aktyvų, unikalų etnografinį Mažosios Lietuvos regioną, garsių Šilutės kraštiečių kilimo ir susibūrimo vieta. Didžiąja dalimi projektas buvo komunikuojamas regiono žiniasklaidoje: Klaipėdos

<sup>65</sup> Sodonis, S. *Kultūros sostinė kvies savo renginiais ir darbais*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 28 d.). Prieiga per internetą: < <http://silaine.lt/kulturos-zenklai/kulturos-sostine-kvies-savo-renginiais-ir-darbais/> >

<sup>66</sup> Putriuvienė, L. *Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė – švenčia 500 metų jubiliejų*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 28 d.). Prieiga per internetą: < <http://www.santarve.lt/aktualijos/lietuvoje/silute---lietuvos-kulturos-sostine---svencia-500-metu-jubilieju/> >

regiono ir Šilutės rajono laikraščiuose: „Šilokarčema“, „Pamarys“, „Šilutės naujienos“, elektroninėje spaudoje [www.siluteinfo.lt](http://www.siluteinfo.lt), [www.silute500.lt](http://www.silute500.lt), <http://www.silutevb.lt/lt/silutei-500>, <http://www.silute.lt> (aktuali „Lietuvos kultūros sostinės“ nuoroda ir informacija neišsaugota), <http://www.mazoji-lietuva.lt> (aktualios nuorodos išsaugotos), KTV „Šilutės telesat“ televizijos laidų metu „bėgančia eilute“. Informaciniu projektu rėmėju buvo Lietuvos nacionalinis radijas ir TV (pvz., keturiose televizijos laidose „Ryto suktinis“ buvo rodomos laidos apie Šilutės krašto įvykius ir žmones). „Įgyvendinti Šilutės 500 metų jubiliejaus ir „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė 2011“ programą susitelkė ne tik kultūrinė, bet visa bendruomenė: tiek verslininkai, tiek žiniasklaida, tiek nevyriausybinės organizacijos, kultūros ir ugdymo bei švietimo įstaigos, kraštiečiai. Į projekto įgyvendinimą aktyviai įsijungė seniūnijų bendruomenės, NVO „Šilutės gražinimo draugija“, Šilutės kraštotyros draugija, dvidešimt vienas Šilutės rajono mėgėjų meno kolektyvas, Šilutės Vydūno gimnazija, Šilutės pirmoji gimnazija, Pamario ir Martyno Jankaus pagrindinės mokyklos, Šilutės vaikų lopšeliai – darželiai „Pušelė“, „Gintarėlis“, „Žibutė“, „Žvaigždutė“, „Ažuoliukas“, „Raudonkepuraitė“, pradinės mokyklos, Šilutės turizmo ir verslo paslaugų mokykla, krašto tautodailininkai, Lietuvos rašytojų sąjunga, Klaipėdos Ievos Simonaitytės viešoji biblioteka, Klaipėdos Valstybinis muzikinis teatras, Vilniaus, Klaipėdos universitetai, profesorius, Šilutės rajono savivaldybės „Lietuvininkų vilties“ premijos laureatas Domas Kaunas, Rytų Prūsijos muziejus Liuneburg (Vokietija), Karaliaučiaus istorijos muziejus (Rusija), Bauskės kraštotyros ir meno muziejus (Latvija), Lietuvos Mokslų akademija, Šilutės evangelikų-liuteronų parapija”<sup>67</sup>. Komunikuojant konkrečias projekto veiklas buvo aktyviai bendradarbiaujama su Pasaulio lietuvių bendruomene, lietuvių draugijomis, LR ambasadomis užsienyje ir turimais tiesioginiais kontaktais su kraštiečiais (Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka turi 227 asmeninius kraštiečių kontaktus užsienyje). Specialiai sukurta svetainė [www.silute500.lt](http://www.silute500.lt) „Kad pernai (past. – 2011 m.) Šilutės kraštas buvo vienas ryškiausių Lietuvoje, kad jis garsėjo ir visame pasaulyje, rodo interneto svetainės „silute500.lt“ lankomumo rodikliai. Šią svetainę Šilutės jubiliejaus proga sukūrė ir visus metus joje informaciją apie visus jubiliejinių metų renginius bei įvykius kaupė „Šilutės naujienų“ redakcija ir UAB „Šarūno reklama“. Svetainę, kurioje kasdien buvo atnaujinama informacija apie renginius Šilutėje, lankė žmonės iš viso pasaulio. Skaitiklis parodė, kad 2011 Lietuvos kultūros sostinė, švenčiančia 500 metų jubiliejų, domėjosi internautai net

<sup>67</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 70. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Priega per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

tolimiausių šalių: Čilės, Brazilijos, Argentinos, JAV, Kanados, Australijos, Kinijos, Japonijos, Korėjos, Indonezijos, Pietų Afrikos Respublikos, Islandijos ir kitų šalių, beveik visų Europos valstybių. Per metus svetainę [www.silute500.lt](http://www.silute500.lt) aplankė apie 40 tūkst. unikalių vartotojų iš visų žemynų. Puslapis su Šilutės jubiliejaus naujienomis buvo atverstas daugiau nei 130 tūkst. kartų. Iš viso pasaulio Šilutę stebėjo, sveikino ir gyrė vos ne antra tiek žmonių, kiek dabar gyvena Šilutės rajone”<sup>68</sup>. Projekto viešinimui buvo pasitelktos iki šiol aptartuose „Lietuvos kultūros sostinė” projektuose neįprasta forma – specialiai Šilutės 500-mečiui skirtas atvirukų komplektas, kurį išleido europarlamentaro Zigmanto Balčyčio labdaros fondas ir laikraštis „Šilutės naujienos“.

Kultūrinių veiklų poveikis sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkoms yra galimas įvertinti veiklomis, kurios yra sietinos su esamu bendruomenės aktyviu iniciatyvumu, asmeninio tapatumo Mažosios Lietuvos regionui ir Pamaro kraštui suprantamumu, kūrybinės saviraiškos poreikiu ir tautinio identiteto integraciniu suvokimu. Pozityvus projekto poveikis aktyviai bendruomenės aplinkai apibrėžiamas kaip **galimybių dalyvauti vietos bendruomenei kūrimas ir poveikis aktyvinant bendruomenės dalyvavimą**. „Gerinant Šilutės miesto ir Savivaldybės gyventojų kultūrinį gyvenimą, įvyko išskirtiniai 92 renginiai, projektai. Vien Šilutės jubiliejaus renginiuose dalyvavo virš 20 tūkstančiai žiūrovų, apie 800 dalyvių, kultūriniame vyksme, projektuose dalyvavo virš 30 menininkų, profesionalių kūrėjų iš Lietuvos ir užsienio: kino, teatro, muzikos, dailės, leidybos, tautodailės sričių. Koncerte „Jauna Šilutė“ pasirodė per 30 Savivaldybės vaikų ir jaunimo kolektyvų. Visą miestą jubiliejaus metu išjudino penkių regionų orkestrai koncerte „Orkestrų muzikos potvynis“. Kuriant kultūrinius projektus ir juose dalyvaujant, skatinamas įvairių sričių organizacijų, meno kolektyvų bendradarbiavimas. Renginiuose dalyvavo per 60 mėgėjų ir profesionalaus meno kolektyvų bei kūrėjų”<sup>69</sup>.

Bendruomenės aktyvumą fiksavusių projekto rengėjų pateiktose ataskaitose nurodoma, kad „kraštiečių sueigai „Šviesos parnešti, gera padaryti” skirtuose renginiuose dalyvavo apie 4,8 tūkstančiai lankytojų. Parodų lankytojai buvo registruojami atsiliepimų knygoje, kraštiečiai – specialioje palinkėjimams Šilutei skirtoje knygoje „Šviesos parnešti, gera padaryti...“, virtualūs 6 žiniatinklių lankytojai buvo fiksuojami juose įrengtų skaitiklių pagalba, kiemo

---

<sup>68</sup> *Dvasios turtų skrynių papildė naujos kultūros brangenybės*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutesnaujienos.lt/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1370:dvasios-turt-skryni-papild-naujos-kultros-brangenybs-&catid=45:renginiai-pramogos&Itemid=100](http://www.silutesnaujienos.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=1370:dvasios-turt-skryni-papild-naujos-kultros-brangenybs-&catid=45:renginiai-pramogos&Itemid=100)>

<sup>69</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 71. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

renginių lankytojai buvo apskaitomi stebėjimo būdu (500 vietų kiemo talpa), išvykstamuosius renginius lydėjo parodų atsiliepimų knygos, kuriose parodos kuratoriai fiksavo kasdienį lankytojų skaičių (išvykstamuosiuose renginiuose apsilankė apie 5 tūkst. asmenų). Iš 8,9 tūkst. ugdymo įstaigų moksleivių apie 10 proc. buvo užimti sueigos programose, dirbo savanoriais skleidžiant informaciją, nemokamai palaikė tvarką renginiuose<sup>70</sup>. „Stebino aktyvus Šilutės krašto jaunimas: virš 600 jaunųjų dainos, šokio, dailės, teatro mylėtojų dalyvavo įvairiuose Šilutės jubiliejiniuose renginiuose, priemonėse, projektuose. Vaikų darželių-lopšelių auklėtiniai gausiai dalyvavo puošiant miestą bei folkloro šventėje. Šokių klubas „Žvaigždūnė“ (telkiantis virš 60 jaunimo žmonių)”<sup>71</sup>.

Poveikiu tvirtinant **vietos tapatumą** projektinėse veiklose orientuotasi į:

- etninius bendruomenės tapatumą skatinančius projektus;
- į kūrybingo Šilutės miesto tapatybės projektus;
- į kultūrinį turizmą Mažojoje Lietuvoje ir Pamaro krašte skatinančius projektus.

Projekto „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“ veiklų ir priemonių išskirtinumas – **etnis bendruomenės tapatumo** kontekstas – „Mažosios Lietuvos gyventojai savo priklausymą lietuvininkų etninei grupei pirmiausia remia kultūrinio savitumo suvokimu ir itin svarbi vieta atitenka gyvenamajai vietai – teritoriškumas yra vienas iš svarbiausių tautinių sentimentų elementų. Taigi galima teigti, jog lietuvininko tapatumas tiesiogiai susijęs su krašto istorija ir vieta”<sup>72</sup> ir ją įprasminančios veiklos. Bendros patirties ir vertybių vienijanti idėja buvo projekto metu vykusio kraštiečių sueiga „Šviesos parnešti, gera padaryti” „per istorinį Mažosios Lietuvos, kurios sudėtine dalimi buvo Šilutė, kultūros paveldo dokumentuose ir ikonografijoje fiksuoti medžiagą, pasitelkiant po pasaulį išsiblaškiusius Šilutės kraštiečius – mokslininkus, menininkus, knygnešius, aktualizuoti Vakarų Lietuvos ir užsienio šilutiškiams prierašumo, pilietiškumo, pareigos ir intelektualiosios kūrybos savo tėviškei bei Lietuvai svarbą, minint Šilutės 500 metų jubiliejų ir skatinti kūrybos sangrąžą savo gimtinei ir Lietuvos valstybei, pagarbos ir pasididžiavimo jos istorine praeitimi jausmą, akinti jaunąją kartą tautinei savimonei, tautinio indentiteto stiprinimui, kultūros paveldo nacionalinės savasties ir pažinimo didinimui – pasiekti. Vykdamas projektą sutelkti skirtinguose pasaulio kontinentuose gyvenantys įžymūs Šilutės menininkai, mokslininkai ir visuomenės veikėjai,

<sup>70</sup> „Sankirtos: trys keliaujančios paveldo knygos dekadose” įvykdymo ataskaita. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu\\_nuotraukos/2012-02/Projektu\\_ataskaitos/sankirtos\\_ataskaita.pdf](http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu_nuotraukos/2012-02/Projektu_ataskaitos/sankirtos_ataskaita.pdf)>

<sup>71</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 70. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

<sup>72</sup> Blockytė, K. „Mažosios Lietuvos tautinis tapatumas: istorija ir vieta”, p. 123. (žiūrėta 2015 m. balandžio 26 d.). Prieiga per internetą: <<http://journals.ku.lt/index.php/TD/article/download/179/528>>

kurie grįžo į gimtinę, surengti meninės kūrybos pristatymai ir prisistatymai, suburta intelektualiam bendravimui ir jaunoji šilutiškių karta”<sup>73</sup>. Bei Baltijos šalių vokiečių bendrijų renginys bei evangelikų liuteronų vokalinių ansamblių ir chorų sueiga „Giesmių šventė“. Aktualu, kad sėkminga komunikacija ir veikla patvirtino gerą pačių rengėjų statusą ir renginio kokybę. Pvz., į Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešosios bibliotekos rengtą tradicinę penktąją ir tarptautinę pirmąją pasaulio šilutiškių sueigą „Šviesos parnešti, gera padaryti...“ susirinko 87 kraštiečiai, atvykę iš 7 pasaulio šalių: Vokietijos, JAV, Rusijos, Belgijos, Australijos, Kanados, Latvijos ir visų etninių Lietuvos regionų<sup>74</sup>.

Bendruomeniškumo idėja nebuvo apribota regiono ar „kraštiečio“ sąvokomis, **ir formuojant kūrybingo Šilutės miesto įvaizdį augo iki tarptautinio bendradarbiavimo** lygmens – „atvyko 11 delegacijų atstovai iš užsienio: Vokietijos Emericho miesto savivaldybės, Emericho-Šilutės draugijos, Vokietijos Beveršteto miesto, Vokietijos Raudonojo kryžiaus draugijos, Rusijos Federacijos Kaliningrado srities Slavsko miesto, Lenkijos Ostrudos miesto, Lenkijos Gdansko Prusų miesto, Lenkijos Gdansko miesto, Latvijos Saldus miesto, Turkijos Alanijos regiono Konakli miesto savivaldybės, Švedijos Ljungby miesto ir draugijos, buvo aptartas tolimesnis bendradarbiavimas kultūros srityje”<sup>75</sup>.

Poveikio Šilutės **miesto tapatumo sukūrimo** veiklos buvo orientuotos tiek į istorinį, tiek į meninį kontekstus. Įgyvendinti Šilutės pirmosios gimnazijos jaunųjų architektų projektas „Šilutės garsinimo ženklai“ ir miesto parke atidaryta žymių šilutiškių įamžinimo alėja; Šilutės vaikų meno mokyklos Dailės skyriaus pedagogų ir mokinių projektas-erdvinė skulptūra „Šilutės miesto žmonės“ bei gražiausių architektūros objektų akcentų kolekcija; Šilutės pirmosios gimnazijos projektas „Miesto paveldo objektų architektūra ant skrybėlių“; Šilutės meno mokyklos sukurta Šilutės jubiliejaus vėliava; sukurtas Pamario maršas, proginis Šilutės medalis, Kraštiečių himnas, surengtas dainų Šilutei vakaras; sukurtas dokumentinis filmas „Šilutės vizitinė kortelė: modernaus stiliaus architektūra“, renginių ciklas „Paslėpti lobiai Šilutėje, sieninė tapyba“; tarptautinė mokslinė konferencija „Šilutės 500 metų istorija – Mažosios Lietuvos atspindys“.

Šilutės rajono kultūros paveldo išsaugojimo ir pritaikymo turizmui strategija 2008-2014 m. tikslu numatė sudaryti sąlygas kultūros paveldą įvairiapusiškai integruoti į bendrą rajono

<sup>73</sup>Sankirtos: trys keliaujančios paveldo knygos dekados” įvykdymo ataskaita. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu\\_nuotraukos/2012-02/Projektu\\_ataskaitos/sankirtos\\_ataskaita.pdf](http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu_nuotraukos/2012-02/Projektu_ataskaitos/sankirtos_ataskaita.pdf)>

<sup>74</sup>Sankirtos: trys keliaujančios paveldo knygos dekados” įvykdymo ataskaita. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu\\_nuotraukos/2012-02/Projektu\\_ataskaitos/sankirtos\\_ataskaita.pdf](http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu_nuotraukos/2012-02/Projektu_ataskaitos/sankirtos_ataskaita.pdf)>

<sup>75</sup>Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 70. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

ekonominę, socialinę, turizmo plėtrą išsaugant jį ateities kartoms<sup>76</sup>. Šilutės rajono strateginiame plėtros 2005-2014 m. plane būtent Šilutės rajono paveldas ir turizmas numatyti prioritetingomis veiklos kryptimis – „Turizmo sektoriaus plėtra, panaudojant ir išsaugant Mažosios ir Didžiosios Lietuvos sandūroje susiformavusį kultūrinį-istorinį paveldą bei unikalius Pamario krašto gamtos išteklius<sup>77</sup>. Nemuno deltos regioninio parko direkcija, Šilutės rajono savivaldybė ir VšĮ Šilutės turizmo ir verslo informacijos centras „Patraukliausios Europoje turizmo vietovės“ konkursui pateikė projektą „Nemuno deltos regioninis parkas – išskirtinė gamtos, kultūros ir turizmo darnos vietovė“. 2009 m. Europos Komisija „Patraukliausia Europos turizmo vietovė“ išrinko Lietuvos turizmo traukos vietovę – Nemuno deltos regioninį parką, kuriame veikla išsiskiria gamtos, kultūros ir tausojančio turizmo darba<sup>78</sup>. Taip architektūrinis, techninis ir marinistinis Šilutės rajono tapatumas pripažįstamas turintis atpažįstamą identitetą. Šilutės rajono kultūros plėtros programoje ir paties projekto „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“ veikloje akcentuojant geografinį ir istorinį krašto unikalumą ir turinčiomis poveikio **skatinant kultūrinį turizmą** Mažojoje Lietuvoje ir Pamario krašte buvo: Salos etnokultūros ir informacinio centro drauge su Rusnės kaimo turizmo draugija surengtas informacinis turas „Pažink vandens gausmą Rusnėje“; Mažosios Lietuvos regiono ir Tautinio paveldo produktų kūrėjų sueiga „Turgus kitaip“ ir „Pienių vyno“ šventė vietos vyndario sodyboje; teatralizuota programa „Lietuvininkų vestuvės“; regioninis festivalis „Pažink tautosaką – atrask save“; senųjų kaimo tradicijų kultūros centre Bikavėnuose (dalyvavo Šilutės, Šilalės, Tauragės rajonai); laivininkų šventė Rusnėje ir paukščių balsų įrašų perklausa; keturių dalių kompaktinė plokštelė „Lietuvininkų tarne apie Mažosios Lietuvos tradicijas ir papročius“; knyga „Mažosios Lietuvos kapinės ir antkapiniai paminklai. I knyga“, kurioje nemažai dėmesio skiriama Rusnei; seminaras-mugė „Lietuvininkės apranga ir rankdarbiai – ko galėčiau pasimokyti“.

Skirtingai nuo anksčiau įvykusių „Lietuvos kultūros sostinė“ projektų Šilutės projekto tikslai ir veiklos yra orientuojamos į šio krašto tapatumą, patrauklumą ir įprasminimą, todėl iš esmės atsisakoma tarpregioninį mobilumą stiprinančių projektų, bet vystoma leidybinė veikla.

Siekdami mažinti rajono bendruomenės „poreikį neaukšto lygio masiniams renginiams, nes visuomenės poreikis aukšto lygio, profesionaliems kultūriniais projektams nuo seno nebuvo ugdomas, o tai yra vienas iš daugelio veiksnių lėtinančių naujų, originalių ir profesionalių

<sup>76</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 5 d. sprendimu Nr. T1-377. p. 1. (žiūrėta 2015 m. gegužės 15 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silute.lt/publ/tarybos/13\\_posedis/T1-377\(p\).doc](http://www.silute.lt/publ/tarybos/13_posedis/T1-377(p).doc)>

<sup>77</sup> „Šilutės rajono strateginis plėtros planas 2005-2014 metams“ patvirtintas Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2004 m. liepos 15 d. sprendimu Nr. T1-407, p. 10. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.silute.lt/publ/str\\_pletra/T1-407\(1\).doc](http://www.silute.lt/publ/str_pletra/T1-407(1).doc)>

<sup>78</sup> Eden. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.siluteinfo.lt/eden/>>

renginių organizavimą”<sup>79</sup> ir atsižvelgdami į rajono ypatumus ir ilgalaikį reprezentacinių renginių kokybiško bendruomenės kūrybingumo ir gebėjimų ugdymo poveikį, Šilutės projekte **tapatumo poveikiui sustiprinti pasitelkiami profesionalaus meno sklaidos projektai**. Šilutė rajonas turi ilgalaikę bendradarbiavimo su Klaipėdos universiteto Menų fakultetu patirtį, profesionalių (nuo 2003 m. rengiamų) emalio meno simpoziumų Kintų Vydūno kultūros centre tradiciją, profesionalų Šilutės kamerinį dramos teatrą. Sociokultūriniu požiūriu regionų tapatumo projektus papildė kūrybinę veiklą ir meno įvairovę skatinantys projektai, profesines kompetencijas keliančios veiklos: profesionalaus meno laboratorija „Pamario ženklai“ Kintų Vydūno kultūros centre; profesionalių atlikėjų koncertų ciklas „Muzikinė verdenė“; Šilutės kamerinio dramos teatro monospektaklis „...vienintelis užmokestis – tai amžinybė. Visa kita niekai“ Hugo Šojaus dvare Šilutėje; substitukimais su Mokslų akademijos nariais: hab. dr. prof. V. Daujotyte, hab. dr. prof. Vl. Žulkumi; mokslinė istorinė konferencija „Šilutė ir jos 500 metų istorija”.

Šilutės rajono strateginiame plėtros plane numatytas tikslas „puoselėti (ugdyti) pamario krašto kultūrinį potencialą, siekiant kultūros demokratiškumo – verslumo, raiškos įvairovės“<sup>80</sup>, kultūros infrastruktūros modernizavimo ir funkcionalaus prieinamumo veiklos nukreiptos į Šilutės rajono savivaldybės F. Bajoraičio viešosios bibliotekos veiklas. Biblioteka, dalyvavusi projekte „Bibliotekos pažanga” (projekto dotacijas sudaro Bilo ir Melindos Geitsų fondas, korporacija „Microsoft“, LR valstybės biudžetas, savivaldybių ir apskričių viešųjų bibliotekų indėlis) 2010 m. pripažinta partneriškiausių bibliotekų penketuko biblioteka, „kuri bendradarbiaudama su vietos ir užsienio šalių gyventojais įdiegė naują universalaus formato kopijavimo paslaugą”<sup>81</sup>. Integracinis kultūros (bibliotekos vykdomos kultūrinės-edukacinės) programos, Šilutė rajono savivaldybės strategija „įdiegti vieningos bibliotekų tarpžinybinės sąveikos ir kompiuterinio modelį”<sup>82</sup> sėkmingas dalyvavimas nacionalinėje programoje – F. Bajoraičio viešosios bibliotekos bibliotekininkai pažįstami Lietuvoje kaip „įdomiausių nacionalinio projekto „Bibliotekos pažangai“ idėjų palaikytojai ir įgyvendintojai. Paskutiniai šilutiškių pripažinimo „trofėjai“ yra „Skaitlingiausias“ Lietuvos

---

<sup>79</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-763 2005-07-21 „Dėl Šilutės rajoną reprezentuojančių renginių strategijos 2005 – 2014 metams”. p. 3. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.silute.lt/publ/ptarybos/2009-02-26/KUL01s01KVJ.doc>>

<sup>80</sup> „Šilutės rajono strateginis plėtros planas 2005-2014 metams” patvirtintas Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2004 m. liepos 15 d. sprendimu Nr. T1-407, p. 61. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.silute.lt/publ/str\\_pletra/T1-407\(1\).doc](http://www.silute.lt/publ/str_pletra/T1-407(1).doc)>

<sup>81</sup> *Partneriškiausias bibliotekos titulas keliauja į Rokiškio rajoną*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.bibliotekospazangai.lt/lt/komunikacija-ir-viesinimas/archyvas/406-partneriskiausias-bibliotekos-titulas-keliauja-i-rokiskio-rajona>>

<sup>82</sup> Šilutės rajono strateginis plėtros planas 2005-2014 metams” patvirtintas Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2004 m. liepos 15 d. sprendimu Nr. T1-407, p. 61. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.silute.lt/publ/str\\_pletra/T1-407\(1\).doc](http://www.silute.lt/publ/str_pletra/T1-407(1).doc)>

viešosios bibliotekos titulas, kuris šilutiškiams paskirtas už didžiausią Lietuvoje vartotojų prisijungimo prie interneto skaičių<sup>83</sup> ir dalykinės bendruomenės kompetencijos (šauniausios bibliotekininkės titulas pripažintas Informacijos skyriaus vyr. bibliotekininkei) ir šių faktų viešas pagerbimas „Lietuvos kultūros sostinės“ kultūros renginių metu yra aktualus ekonominės, teritorinės ir socialinės sanglaudos kultūros priemonėmis pavyzdys. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo pavyzdžiu ir poveikiu sociokultūrinei aplinkai **skatinant regionines bendruomenės kultūros iniciatyvas ir bendros patirties tapatumą** laikytinas Šilutės rajono savivaldybės ir laikraščio „Šilutės naujienos“ bendradarbiavimas renkant įsimintiniausių, ryškiausių, originaliausių rajono kultūrinių įvykių kaleidoskopą „Atverkime dvasios turtų skrynią“ ir „Metų kūrinių“ nominacija kompaktinei plokštelei „Lietuvininkų tarpe apie Mažosios Lietuvos tradicijas ir papročius“. „Apdovanojimas įteiktas šišioniškių tarpe diską įgarsinusioms pedagogei V. Galinskienei ir muziejininkei I. Skablauskaitei, kurių darbas neabejotinai bus vienas iš retų paminklų šiai nykstančiai kalbai“<sup>84</sup>. Bei kitos kultūros įvykių ir renginių nominacijos, paskirtos už „Reikšmingiausius 2011 m. metų įvykius“, „Metų kūrinių“, „Metų naujovę“, „Metų idėją“, „Metų akciją“, „Metų akcentus“.

Pozityvų projekto poveikį atspindi Šilutės rajono savivaldybės administracijos kultūros projektų tikslinis rėmimas, rėmėjų parama. Savivaldybė projekto koofinansavimui skyrė 246 311 litų. LR kultūros ministerija konkursą laimėjusiam projektui skyrė 100 000 litų, Kultūros rėmimo fondas Šilutės rajono savivaldybės F. Bajoraičio viešoji bibliotekos pateiktam projektui „Šviesos parnešti, gera padaryti...“ skyrė 7000 litų. Projekto vykdymui surinkta ir panaudota 53 521 litų rėmėjų lėšų. Aktualu, kad tarp suinteresuotų projektą remti ir inicijuoti veiklas yra vietos įmonės – UAB „Nemuno deltos projektai“ inicijavo ir pastatė Šilutės senojoje Turgaus aikštėje poilsio aikštelę-kurėną. Tačiau tikslesnių duomenų, kokios įmonės kokias veiklas parėmė viešai neskelbiama.

Projekto kultūros veiklų integralumą į Šilutės rajono plėtros strategiją, Lietuvos kultūros politikos tikslą puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą, sudaryti sąlygas dalyvauti kultūroje ir projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ prioritetą projekte pasiūlyti reikšmingą naujovę, atspindi projekto „Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė“ ataskaitoje pateikti veiklos rezultatai:

- į projekto veiklas įsitraukė dešimt seniūnijų bendruomenių;
- į projekto veiklas įsitraukė trisdešimt aštuonios rajono švietimo ir ugdymo įstaigos;

---

<sup>83</sup>Šauniausia bibliotekininkė - Sandra Jablonskienė. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.silutevb.lt/lt/titulinis/146-sauniausia-bibliotekininke-sandrajablonskiene>>

<sup>84</sup>Dvasios turtų skrynią papildė naujos kultūros brangenybės. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutesnaujienos.lt/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1370:dvasios-turt-skryni-papild-naujos-kultros-brangenybs-&catid=45:renginiai-pramogos&Itemid=100](http://www.silutesnaujienos.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=1370:dvasios-turt-skryni-papild-naujos-kultros-brangenybs-&catid=45:renginiai-pramogos&Itemid=100)>

- įgyvendintas dvidešimt vienas mėgėjų meno kolektyvų projektas, akcentuojantis krašto kūrybą;

- įgyvendinti trylikos kultūros institucijų projektai;

- suformuotos trys naujos kultūrinės idėjos formuojant Šilutė kaip išskirtinio Lietuvos miesto lietuvininkų kultūros sostinės įvaizdį.

Vertinant kultūrinių veiklų poveikį gerinant kultūrinės aplinkos kokybę, prieinamumą ir kūrybinę raišką, plėtojant bendruomeniškumą, asmeninį ir vietos tapatumą, skatinant tarptautinį bendradarbiavimą, panaudojant kultūros procesu socialiniai ir teritorinei sanglaudai akivaizdu, kad projekto vizija ne tik atliepia aktualią Lietuvos kultūros politiką regionuose, bet yra nuoseklus ir į perspektyvą orientuotas rajono savivaldybės strateginio veiklos plano vykdymas naudojant viešąją komunikaciją ir stiprinant esamas kultūros sektoriaus galimybes. Galima daryti faktinę prielaidą, kad buvo įgyvendinti konkursiniai „Lietuvos kultūros sostinė“ tikslai –

- suformuotas atpažįstamas Šilutės miesto identitetas;

- suformuotas etninės bendruomenės tapatumas, skatinantis tarptautinį lietuvių bendruomenių socialinę ir teritorinę sanglaudą;

- sukurti Mažojoje Lietuvoje ir Pamaro krašte kultūrinio tapatumą identifikuojantčio turizmo veiklos;

- bendruomenė ir institucijos paskatintos vykdyti ir dalyvauti į Šilutės rajono kultūrinius-istorinius ir gamtinių ypatumą orientuotose veiklose;

- sulaukta žiniasklaidos dėmesio;

- naujai inicijuoti ir toliau įvykdomi kultūriniai projektai, kokybiškai turintys įtakos bendruomenės kūrybingumui ir Šilutės tapatumo garsti: kasmet vykstanti viešųjų erdvių gaivinimo akcija „Burbuliatorius“, kas antrus metus vykstanti klasikinės muzikos koncertas „Muzikinė verdenė“, Pasaulio šilutiškių kraštiečių sueiga.

Kultūros, ekonomikos ir socialinės sinergijos pavyzdys ir teigiamas poveikis Šilutės visapusiškam vystymui yra tai, kad „vertinus Šilutės kultūros įvairovę ir išskirtinumą kartu su partneriais iš Švedijos ir Lenkijos laimėtas tarptautinis 2012-2014 m. projektas „Kultūros paveldo išsaugojimas Pietų Baltijos regione – Craftland“. Naujoms kultūrinėms veikloms bus sutelkiami menininkai, kurie padės formuoti Šilutės, kaip išskirtinio Lietuvos miesto, lietuvininkų kultūros sostinės įvaizdį. Susiformavo 3 naujos kultūrinės idėjos, populiarijančios Šilutę ir Mažąją Lietuvą: miestų turnyras, liaudies meno šventė, amatų

šventė. Renginiai vyks 2012-2014 m. Lietuvoje, Švedijoje, Lenkijoje. Tai tęstinumas 2011 metais pradėtų darbų”<sup>85</sup>.

Projekto vizija atliepia tuo metu aktualią Lietuvos kultūros politiką regionuose – skatinti kultūros veiklas gyventojų kultūriniais, socialiniams ir ugdymo poreikiams tenkinti regionuose finansuojant geriausias savivaldybių ir regionų plėtros tarybų inicijuojamus projektus, ir yra tampriai susijusi su Šilutės rajono strateginiame plėtros plane numatytais turizmo ir kultūros prioritetiniais uždaviniais, atitiko konkurso „Lietuvos kultūros sostinė” nuostatus. Projektas atspindėjo stipriausias vietos charakteristikas ir poveikiu sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai buvo strategiškai motyvuotas.

---

<sup>85</sup> Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 71. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.5. Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė”. Jaunimo kultūros erdvė

Kultūros politikos strategijos uždavinys išsaugoti ir aktualizuoti regionų kultūros paveldą stiprinant vietos kultūrinę savastį ir skatinti kultūrinį turizmą, atsispindi projektų konkursą „Lietuvos kultūros sostinė” laimėjusios Anykščių rajono savivaldybės administracijos 2012 m. vykdytose programose bei Anykščių rajono savivaldybės strateginiame 2012-2019 metų plėtros plane. Vadovaudamasi vizija „Anykščiai – kultūrinio turizmo kurortas, atjaunėjęs kraštas, kuriame jauku ir saugu gyventi bei ilsėtis”<sup>86</sup>, rajono savivaldybė numatė penkias strategines sritis, tarp kurių turizmo, kultūros ir darnios kurortinės plėtros vystymo sritis yra prioritetinga. Kultūros politikos, kaip regionines kultūros iniciatyvas, kūrybingumą, bendruomeniškumą, pilietiškumą bei socialinę sanglaudą didinanti strategija atsispindi Anykščių rajono savivaldybės Jaunimo užimtumo programos priemonėje „kokybiškos švietimo sistemos kūrimas ir jaunimo užimtumo programoje skatinant jaunimo ir su jaunimu dirbančių nevyriausybinių organizacijų bei neformalių jaunimo grupių iniciatyvas, sudarant reikalingas sąlygas jaunimo saviugdai ir saviraiškai, skatinant bei ugdamt jaunimo verslumą Anykščių rajone”<sup>87</sup>.

Anykščių rajono savivaldybės parengtas ir 88 projektų vertinimo komisijos balus surinkęs projektas „Mano kultūros dienoraštis. Anykščiai” (jaunimo kultūrinių patirčių ir kūrybinių išgyvenimų istorijos realioje ir virtualioje kultūrinėje erdvėje) tapo konkurso „Lietuvos kultūros sostinė” 2012 m. laimėtoju (projekto vadovė – tuometinė Anykščių rajono savivaldybės mero patarėja J. Bugailiškienė). Projekto idėja ir poveikis buvo pozicionuojamas kaip inovatyvumo, jaunimo motyvacijos ir patrauklaus kultūrinio turizmo galimybė rajone.

LR kultūros ministerijos Regionų plėtros skyriuje saugomoje konkursinėje paraiškoje projektas „Mano kultūros dienoraštis. Anykščiai”, pristatantis jaunimo kultūrinių atradimų programą, tikslinėmis veiklomis siekė:

- per jaunosios kartos kultūrinę poziciją ir dalyvavimą jos procese stiprinti Anykščių, kaip itin patrauklaus kultūrinio turizmo centro, potencialą Lietuvos ir tarptautiniu lygiu;

---

<sup>86</sup> Anykščių rajono savivaldybės strateginis 2012-2019 metų plėtros planas, 2011-12- 22, p. 8. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.anyksciai.lt/download/1952/ts-375%20patvirtintas%20anyksciu%20spp%2020111222.pdf>>

<sup>87</sup> Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir administracijos 2012 metų veiklos ataskaita, p. 37. (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <[www.anyksciai.lt/.../88c11975-ad7a-47e4-ac60-3c0b26345ceb.html](http://www.anyksciai.lt/.../88c11975-ad7a-47e4-ac60-3c0b26345ceb.html)>

- sutelkus savanorišką respublikinį ir tarptautinį kultūros tinklą suvienyti Lietuvos ir užsienio šalių kuriantį jaunimą;
- įprastas ir netradicines kultūrinės erdves išplėsti į virtualias erdves, sukurti interaktyvią kultūrinę erdvę;
- ugdyti tautinį patriotizmą ir nacionalinį orumą;
- atskleisti požiūrį ir leisti prognozuoti Anykščių krašto kultūros plėtros galimybes.

Visos projektinės veiklos buvo suskirstytos į temines grupes, – Anykščių kraštui būdingus diskursus: etninį, pilietiškumo, literatūrinį, šiandienos kultūros ir meno aktualijos.

Projekto viešinimui pasirinkta netradicinė projekto komunikacijos strategija – teminiai blog'ai, virtuali pranešimų apie parodas, asmeninės kūrybą, pasiekimus, diskusijų, konkursų jaunimui skirta erdvė [www.manotinklas.lt](http://www.manotinklas.lt), virtualus dienoraštis „Mano kultūros dienoraštis. Anykščiai“, naujų idėjų kamerinio orkestro NI&Co vaizdo siužetai filmuojami Anykščiuose, virtualus kultūros forumas „pasikalbam“. Tradicinės komunikacijos lygį – santraukos „Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė 2012“ 10 500 paieškos rezultatų turinys rodo, kad didžioji sklaidos dalis buvo nukreipta į projekto konkursinių veiklų koncepcinę sklaidą. Komunikacija propaguojant projektą, aprašant eigą ir interviu su rengėjais ir dalyviais nukreipta į jaunimo kultūrinių iniciatyvų veiklas ir įvardijamas kaip projektas, kuris „aktualiomis, tradicinėmis ir netradicinėmis meno ir kultūros išraiškos formomis per tiesioginį jaunimo dalyvavimą kultūroje, jų kultūrinės patirtis, individualius kūrybinius išgyvenimus, neformalų bendravimą ir formalų bendradarbiavimą šis projektas atskleis Anykščių kultūrinę tradiciją“<sup>88</sup>. Projekto informaciniu partneriu nurodomas Lietuvos nacionalinis radijas ir TV, virtualus partneris – [www.delfi.lt](http://www.delfi.lt).

Projekto veikloms įgyvendinti sudaryta keturiasdešimt septynių asmenų darbo grupė, o veiklos suskirstytos į keturis projekto „Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė 2012“ pogrupius: valdymo, komunikacijos, kūrybinių veiklų įgyvendinimo techninių, ūkinių reikalų. Patvirtintas veiklų sąrašas<sup>89</sup>.

Kultūrinių veiklų poveikis sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkoms yra galimas įvertinti pagal projekte vykdytas miesto erdvių infrastruktūrinio atnaujinimo veiklas: „gavę kultūros sostinės statusą anykštėnai išmintingai panaudojo skirtas lėšas: įrengė apžvalgos aikštelę bažnyčios bokšte, išleido nemažai knygų, sutvarkė Šventosios pakrantes ir dar labiau išgarsino Anykščius. Mieste buvo sutvarkytos Šventosios pakrantės ir baigtas tiesti kairiojo

<sup>88</sup> *Anykščiai sieks tapti Lietuvos kultūros sostine 2012-aisiais*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://nyksčiai.lt/index.php?option=com\\_content&task=view&id=8705&Itemid=106](http://nyksčiai.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=8705&Itemid=106)>

<sup>89</sup> Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr.TS-389. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/anyksčiai/Default.aspx?Id=3&DocId=4594>>

kranto 4 kilometrų 200 metrų ilgio apšviestas pėsčiųjų-dviratininkų takas su visa infrastruktūra. Čia įrengtos poilsio, apžvalgos aikštelės, estrada, poilsio parkas, vaikų žaidimų zonos, paplūdimiai su reikiama paplūdimių įranga. Anykščių savivaldybės viešosios bibliotekai kultūros sostinės statusas sudarė galimybę įsigyti daugiau knygų. Savivaldybė tam skyrė 5 tūkst. litų. Biblioteka šiemet gavo dvigubai daugiau lėšų<sup>90</sup>.

Integracinis kultūrinių veiklų poveikis projekte sietinas su **galimybių dalyvauti bendruomenei kūrimu** ir projektinėmis **jaunimo iniciatyvumą aktyvinančiomis** veiklomis (inovatyviai skatinant kurti individualius ir tinklinius projektus bei kurti formalius ir neformalius ryšius) bei jų virtualios formos: interaktyvus projektų savanorių Anykščių krašto kultūros pažinimo dienoraštis; tiesioginės transliacijos iš Anykščių kultūrinių erdvių ir renginių; interviu su jaunais kūrėjais, jaunųjų poetų, rašytojų kūrybos skiltis; naujienos apie kultūros renginius, projektus, kultūrinės veiklos kalendorius, forumas; interaktyvios parodos, konkursai; e-dailės galerija. Interaktyvi jaunimo kultūros sklaidos erdvė ir savanoriškos veiklos motyvavimas joje vertintini kaip pozityvus poveikis **socialinės integacijai, saviraiškai, pilietiškumo ir jaunimo užimtumo įvairovei**. „Grupelė savanorių jaunuolių taps pagrindiniais projekto veikėjais, kurie įvairiomis formomis (videodienoraščiai, forumai, diskusijos, interviu) fiksuos savo tiesioginį (taps specialių jaunimo kultūros projektų ir tradicinių Anykščių krašto kultūros renginių dalyviais, prisidedančiais prie kultūrinių veiklų ar jas kuriančiais) arba netiesioginį (kaip kultūrinių projektų, renginių, kitų veiklų stebėtojai, žiūrovai) dalyvavimą Anykščių krašto kultūroje, dalinsis savo mintimis, išgyvenimais, patirtimis, formuos neformalų ir provokuojantį bendravimui jaunimo kultūros sklaidos tinklą realioje ir virtualioje erdvėje (www.manotinklas.lt)<sup>91</sup>.

Poveikiu **kultūrinės aplinkos kokybei** vertintinos projektinė **jaunimo kultūros edukacijos veikla** – kino akademija ir sukurtų filmų peržiūros festivalis „Kino garažas“. „Dešimt filmukų sukurtų Anykščių jaunimo buvo pristatyti autoritetingai komisijai, kuriai vadovavo režisierius A. Matelis. Jaunieji dokumentinių filmų kūrėjai buvo įvertinti nominacijomis<sup>92</sup> bei geriausių Europos dokumentinių filmų festivalis E-DOX fiesta, kurios pagrindiniai festivalio seansai jau trečią kartą vyko Anykščiuose. Savanoriškame darbe formuojant jaunimo kultūros sklaidos tinklą dalyvavo septyniasdešimt savanorių, o jų veikla vertintina kaip poveikio **bendruomenės meninio ir socialinio tapatumo** saviraiška. Projekto „Mano

<sup>90</sup> Bagušytė, J. *Anykščiai brangins kultūros sostinės patirtį*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.voruta.lt/anyksčiai-brangins-kulturos-sostines-patirti/>>

<sup>91</sup> *Kultūros sostinės projektą „Anykščiai NI&Co akimis“ papildė ruduo*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.anykstenai.lt/?pg=naujienos2&nj=594>>

<sup>92</sup> VšĮ Anykščių menų inkubatorius-menų studija 2011 m. veiklos ataskaita, patvirtinta 2012 m. balandžio 26 d. Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-163. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.anyksciumenai.lt/wp-content/uploads/2014/07/Veiklos-ataskaita-2011-metai.doc>>

kultūros dienoraštis. Anykščiai” veiklos ne tik tęsė projektų konkurse „Lietuvos kultūros sostinė” numatytas prioritetas kultūros įvairovės, tapatumo, vietos kultūros tradicines veiklas, bet ir įgyvendino virtualios jaunimo kultūrinių patirčių platformos, kaip bendrystė ir iniciatyvų centro, naujovę.

Realioje erdvėje Anykščių projekto veiklos buvo orientuotos į pagrindinius ir jau tradicinius anykštėnų renginius: šventę „Bėk, bėk, žirgeli!, renginį, skirtą lakūnų S. Dariaus ir S. Girėno skrydžiui per Atlantą ir Miesto šventę, „Knygos šventę”. Dalis jaunimo sambūrių tai pat buvo orientuoti į tradicinių švenčių kultūrinę erdvę, tačiau suteiktos netradicinės formos: tautinio kostiumo aksesuarų kūrybinė laboratorija ir šiuolaikinės tautinės mados pristatymas; Lietuvos jaunimo etninės kultūros ir keistojo folkloro judėjimas „Folk-virus“; šiuolaikinio meno kiamas „Tradicijos kitaip“; jaunimo kultūros ir meno diena; jaunimo idėjų mugė-konkursas „Kultūra +“; PPŽ – Pažintinis parkūro žygis po Anykščius atrandant netikėtas erdves; tarptautinė vaikų ir jaunimo meno terapijos ir kūrybinių improvizacijų stovykla-festivalis „Troškimai“; jaunimo poezijos ir prozos naktis. Anykščių menų inkubatoriaus-menų studijos vykdytas projektas „Kultūros vadybininkų kūrybinė laboratorija ir rezultatų pristatymas” siekė identifikuoti jaunimo kultūrinius poreikius ir jų įgyvendinimo galimybes.

Kitaip nei buvusių „Lietuvos kultūros sostinių” poveikio vietos tapatumui veiklos buvo susietos ne su architektūriniu ar geografiniu tapatumu, o su **kultūrinį turizmą skatinančiu meniniu (literatūrinis) miesto tapatumu** ir Lietuvos kultūros istorijoje garsiais anykštėnų literatūrinių vardais: šieno skulptūrų simpoziumas ir teatralizuotas pristatymas (pagal A. Vienuolio-Žukausko apsakymą „Užkeiktieji vienuoliai”); istorinės improvizacijos „Antano Vienuolio amžininkai ir Antano Vienuolio kūrinių herojai“; Lietuvos profesionalių teatrų festivalis „Kliudžiau“; tradicinė knygos šventė „Tik širdis vis trokšta kurti“ ir iškilminga literatūrinės A. Baranausko premijos įteikimo ceremonija; tradicinės Rašytojų sąjungos ir Žurnalistų sąjungos, literatūrinės Vaižganto premijos teikimas; svėdasiškių Mažosios Vaižganto premijos teikimas ir tradiciniai „Vaižganto skaitymai”. Poveikiui **etninės bendruomenės tapatumui** buvo skirtas keturias dienas vykęs Tarptautinis tarmių festivalis.

Kaip **tarpdisciplininė, eksperimentinė, poveikiu skatinti kultūrinį turizmą ir motyvuoti vietos bendruomenę kūrybinei veiklai** vertintina specialiai projektui sukurta šviesų ir džiazos opera. „Tai unikalus projektas – opera džiazos motyvais. Operos pristatymas visuomenei suteiks galimybę parodyti Anykščių krašto literatūrinį savitumą. Operą statome pagal garsaus Anykščių krašto rašytojo klasiko A. Vienuolio-Žukausko legendą „Šventavartė“. Šis kūrinys reikšmingas kaip tautos pamatinių vertybių – kalbos, istorijos, literatūros puoselėjimas per šokį, dainavimą, teatro meno išraiškos formas. Džiazos opera – tai bendras Anykščiuose

gyvenančių ir iš šio krašto kilusių meno profesionalų ir jaunimo darbas”<sup>93</sup>. Veikloje, kuri vertintina ir kaip poveikis keliant **vietos bendruomenės kokybinius poreikius ir gebėjimus** pasitelkus profesionalaus meno sklaidą, dalyvavo 150 profesionalių ir mėgėjų (Anykščių muzikos mokyklos ir Anykščių kultūros centro) atlikėjų, operą stebėjo 20 000 žiūrovų.

Bendruomeniškumo idėja, formuojanti kūrybingo Anykščių miesto įvaizdį buvo išplėsta iki tarptautinio bendradarbiavimo. „Pagrindinė 2012 m. Anykščių rajono savivaldybės tarptautinio bendradarbiavimo kryptis buvo bendravimas su miestais partneriais kviečiant juos dalyvauti „Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė 2012“ renginiuose. „Bėk bėk, žirgeli“ šventėje dalyvavo Dalaman miesto (Turkija) savivaldybės atstovai (4 asmenys) ir Telavi miesto savivaldybės (Gruzija) atstovai (3 asmenys). Miesto šventėje dalyvavo atstovai iš Sachsen-Anhalt (Vokietija) aukštosios mokyklos (3 asmenys) ir Klecko miesto (Baltarusija) vykdomojo komiteto atstovai (3 asmenys), su kuriais buvo pasirašyta ketinimo bendradarbiauti sutartis. 2012 m. spalio 12–13 dienomis Anykščių rajono savivaldybės delegacija lankėsi Klecke (Baltarusija) ir pasirašė miestų bendradarbiavimo sutartį. Buvo užmegzti partnerystės ryšiai su Guimarães (Portugalija) dėl dviejų kultūros sostinių Guimarães – Anykščiai bendradarbiavimo vystant jaunimo kino filmų projektą”<sup>94</sup>.

Projekto kultūros veiklų integralumą stiprinant kultūrinio turizmą Anykščių rajone, atspindi projekto „Mano kultūros dienoraštis. Anykščiai” ataskaitoje pateikti rezultatai:

- projekto veiklose dalyvavo 15 Anykščių rajono miestų kolektyvų;
- projekte dalyvavo 4 užsienio kolektyvai;
- surengtas 51 seminaras, konferencijos, koncertai;
- surengti 3 festivaliai;
- dalyvavo 5 profesionalūs Lietuvos teatrai.

Projekto veiklų partneriais tapo vietos kultūros ir švietimo institucijos – Anykščių kultūros centras, A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus, Anykščių muzikos mokykla, Anykščių Antano Vienuolio gimnazija, Pasaulio anykštėnų bendrija, Anykščių Jono Biliūno gimnazija, Anykščių kūrybos ir dailės mokykla, Anykščių sporto centras, Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Anykščių r. savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešoji biblioteka, Anykščių rajono kūrybos ir dailės mokykla, Anykščių Antano Baranausko vidurinė mokykla, Sakralinio meno centras, suburtas jaunųjų ambasadorių tinklas.

---

<sup>93</sup> Prieiga per internetą: <<https://www.facebook.com/events/262651920517614/>>

<sup>94</sup> Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir administracijos 2012 metų veiklos ataskaita, p. 62. (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <[www.anyksčiai.lt/lt/.../88c11975-ad7a-47e4-ac60-3c0b26345ceb.html](http://www.anyksčiai.lt/lt/.../88c11975-ad7a-47e4-ac60-3c0b26345ceb.html)>

Anykščių rajono savivaldybė projekto koofinansavimui skyrė 250 000 litų. LR kultūros ministerija konkursą laimėjusiam projektui skyrė 100 000 litų. Projekto vykdymui iš rėmėjų gauta ir panaudota 170 000 litų, 50 000 litų gauta iš kitų rėmimo šaltinių. Tikslėsių duomenų, kokios įmonės kokias veiklas rėmė viešai neskelbiama.

Vertinant kultūrinių veiklų poveikį gerinant kultūrinės aplinkos kokybę, prieinamumą ir kūrybinę raišką, plėtojant bendruomeniškumą, meninį, socialinę ir etninį tapatumą, inovatyviomis iniciatyvomis skatinant jaunimo aktyvumą, savanorystę ir panaudojant kultūros procesus socialiniai sanglaudai akivaizdu, kad projekto vizija atliepia aktualią Lietuvos regionų kultūros plėtros programą ir atitiko konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ nuostatus. Anykščių rajono savivaldybės strategijoje numatytas uždavinys „sukurti ir įgyvendinti efektyvų Anykščių rajono reprezentavimo modelį“ ir tikslu vykdyti visuomenei naudingą veiklą (2008 m.) įkurtas Anykščių menų inkubatorius-menų studija, Anykščių rajono savivaldybės ir VšĮ „Versli Lietuva“ iniciatyva (2013 m.) įkurtas Anykščių turizmo klasteris, „užsibrėžęs viziją tapti kultūrinio turizmo sostine“<sup>95</sup>, kurio nariai yra Anykščių menų inkubatorius-menų studija ir „Anykščių menų centras“ suponuoją ekonominės ir kultūrinės veiklos sąsajos perspektyvą panaudoti kultūros procesus ekonominei ir socialinei pažangai. „Kultūros sostinės vardas atsipirko su kaupu /.../Anykščiai šiemet pateko į 10 patraukliausių Lietuvos vietinio turizmo vietovių penketuką. Pernai šiame sąraše Anykščiai užėmė tik 9 vietą, 2010 metais buvo dešimti. Penkta vieta šalia Trakų, Neringos, Druskininkų ir Aukštaitijos nacionalinio parko – didelis laimėjimas tik neseniai kurortinės vietovės statusą gavusiam miestui“<sup>96</sup>.

---

<sup>95</sup> *Anykščių turizmo klasteris*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.kkt.lt/lt/klasteriai/anyksciu-turizmo-klasteris>>

<sup>96</sup> Bagušytė, J. *Anykščiai brangins kultūros sostinės patirtį*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.voruta.lt/anyksčiai-brangins-kulturos-sostines-patirti/>>

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.6. „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė”. Kūrybinis vietos tapatumas

Kultūros politika, kaip darnaus vystymosi imperatyvas regionuose, gerinant kultūros infrastruktūros tinklą, skatinant kūrybines iniciatyvas ir raišką, didinant vietos patrauklumą gyventojams ir turizmui, atsispindi ir konkursa „Lietuvos kultūros sostinė” laimėjusios Palangos m. savivaldybės mero 2013 m. ataskaitoje ir Palangos miesto strateginiame plėtros plane, kuris apima Palangą paskelbus „Lietuvos kultūros sostinė” metus, numatytose strateginėse veiklos srityse:

- gyvenimo kokybės ir socialinio saugumo gerinimas;
- darnios aplinkos vystymas;
- kurorto patrauklumo didinimas;
- miesto savivaldos gerinimas.<sup>97</sup>

Palangos m. savivaldybės („vos ne parengtą programą mums pasiūlė Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus direktoriaus pavaduotojas Vytautas Balčiūnas, kurį drąsiai galima pavadinti Palangos – Lietuvos kultūros sostinės idėjos krikštatėviu”<sup>98</sup>) projektas „Palanga: parko, dangaus ir jūros sonatos“ (klasikos ir dabarties kūrybinio dialogo programa) tapo konkurso „Lietuvos kultūros sostinė 2013” laimėtoju (projekto koordinatorius Palangos m. savivaldybės Kultūros skyriaus vedėjas V. Rekašius, projekto vykdytojas – Palangos kultūros centro kultūrinės veiklos vadybininkas N. Stasiulis).

LR kultūros ministerijos Regionų plėtros skyriuje saugomoje konkursinėje paraiškoje projekto tikslinėmis veiklomis numatoma:

- aktyvinti vietos kultūros ir meno veiklas;
- pristatyti Palangos kultūrinį tapatumą;
- skatinti regioninį, nacionalinį ir tarptautinį turizmą.

Visos veiklos suskirstytos į dvylika programų ciklų, kurie sujungti į tris erdvines grupes: parko sonatos (aristokratų rezidencijos erdvės), dangaus sonatos (auštieji erdviniai objektai Birutės kalne, „Žuvėdros“ bokšto salėje, Naglio kalne) ir jūros sonatos (projektai prie jūros, ant tilto, garlaivyje). 2013 m. laimėtoju išrinktas projektas numatė uždavinius:

- aktualiai perteikti Palangos kurorto tapatybę;

---

<sup>97</sup> Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 1 punktas. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>>

<sup>98</sup> *Lietuvos kultūros sostinė Palanga: septynios bangos ir begalė mažų stebuklų*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palangostiltas.lt/lietuvos+kulturos+sostine+palanga+pseptynios+bangos+ir+begale+mazu+stebuklu,7,2,4376.html>>

- projekto veiklas nukreipti į kultūrinio turizmo erdvę;
- skatinti bendruomenės pasididžiavimą įtraukiant į kultūros sklaidą, suvienijant

Palangą istoriniu ryšiu su jai giminiškais Europos kultūros procesais.

Renginio viešos komunikacijos tyrime aktualus disputas apie specialiai projekto viešinimui kuriamą ir vėluojančią funkcionuoti nuorodą [www.palanga2013.lt](http://www.palanga2013.lt). Viešinimo išskirtinumas, palyginus su kitais projektais – be tradicinių vietos [www.palangostiltas.lt](http://www.palangostiltas.lt), [www.palangatic.lt](http://www.palangatic.lt) ir respublikinių [www.kurortas.lt](http://www.kurortas.lt) interneto dienraščių – informacija apie projektą buvo talpinama turizmo portaluose <http://www.simrishamn.se> (buvo projekto rėmėju), [www.kurortas.lt](http://www.kurortas.lt), [www.makalius.lt](http://www.makalius.lt), <http://rent-palanga-rooms.eu>, [www.kelioniumanija.lt](http://www.kelioniumanija.lt), [www.kambariu-nuoma.lt](http://www.kambariu-nuoma.lt) ir kt. Komunikacijai naudoti „suvenyrai su Palangos miesto atributika, proginiai medaliai „Palanga – 2013 m. Lietuvos kultūros sostinė“, suvenyrai su gintaro inkluzu, atvirutės, ženkleliai, puodeliai, maišeliai su logotipu „Palanga – 2013 m. Lietuvos kultūros sostinė“, taip pat DVD filmas apie Palangą, reprezentaciniai gėrimai, atminimo dovanos”<sup>99</sup>. 1000 egz. tiražu išleisti 2 laikraščio „Aš esu kultūra“ numeriai. Komunikacija – santraukos „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė 2013” paiešką rodo 19 600 rezultatai – propaguojant projektą, aprašant eigą ir interviu su rengėjais nukreipta į muzikinių, etnografinių, architektūros ir gyvenimo būdo paveldo veiklų viešinimą bei naujas veiklas – pvz., numatomą M. K. Čiurlionio vardo klasikinės muzikos festivalį. Dalis informacijos susiję su finansinėmis bei organizaciniais galutinės programos sudarymo veiklomis. Televiziniu projekto viešinimo formatu pasirinkti tradiciniai Palangos renginiai „pavyzdžiui, „Palangos stinta“ buvo pirmasis televizijos projektas su kitądien transliuota laida, kurią, beje, žiūrėjo 300 tūkst. žiūrovų – neįtikėtinais aukštas reitingas, – dėstė pašnekovas, pridūręs, jog vėliau būta dar dviejų laidų, skirtų kurorto atidarymo šventei bei Joninių sostinei Šventajai. Po jos tiek pati LRT, tiek „Lietuvos ryto“ televizija patikėjo mumis, į Palangos renginius pasisiūlė įsilieti dar daugiau kūrėjų, bet su jais dirbti jau nebebuvo nei laiko, nei pajėgų”<sup>100</sup>.

Kitaip nei ankstesnių projektų metu, projekto „Palanga: parko, dangaus ir jūros sonatos“ veikloms įgyvendinti nebuvo sudaryta darbo grupė ar tikslinės komandos. Projektą koordinavo Palangos m. savivaldybės Kultūros skyrius (iki penkių tarnautojų), veiklas organizavo Palangos kultūros centras, Savivaldybės viešoji biblioteka, VšĮ Antano Mončio

<sup>99</sup> Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 1 punktą. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>

<sup>100</sup> Lietuvos kultūros sostinė Palanga: septynios bangos ir begalė mažų stebuklų. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <http://www.palangostiltas.lt/lietuvos+kulturos+sostine+palanga+pseptynios+bangos+ir+begale+mazu+stebuklu,7,2,4376.html>

namas-muziejus. „Skyriaus kuruojamos kultūros įstaigos kartu su įvairiausiomis nevyriausybinėmis organizacijomis surengė apie 300 renginių”<sup>101</sup>. Muzikiniams projektams vykdyti Palangos m. savivaldybė pasirašė bendradarbiavimo sutartį su koncertine įstaiga Lietuvos nacionalinė filharmonija. Satelitines rezidencijų, kūrybinių dirbtuvių projektą „Ramybės uostas 2013” vykdė Ramybės galerija ir Ramybės kultūros centras, Palangos menininkų kūrybinė grupė „Mostas”, tarptautinį M.K. Čiurlionio muzikos festivalį surengė VšĮ „Klasika LT”. Informacinis projekto rėmėjas – Lietuvos nacionalinis radijas ir TV.

Poveikiu kurortinio miesto patrauklumo didinimui plėtojant **rekreacinę miesto erdvių ir gerinant kultūros tinklų infrastruktūrą** vertintinas 2013 m. iš dalies atstatyto Kurhauzo – Palangos kurorto simbolio – mūrinės dalies atidarymas ir ir pritaikymas viešajai kultūrinei paskirčiai<sup>102</sup>. Tikslu sumažinti kultūrinio turizmo sezoniškumą ir papildyti Palangos kultūrinio turizmo kompleksiskumą atlikti Palangos dalinė iš numatytų kelių etapų Botanikos parko istorinės dalies restauracija ir pritaikyta viešosioms reikmėms.

Kultūrinių veiklų poveikis sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkoms yra sietinas su **kultūrinį turizmą skatinančio regiono/miesto tapatumą** stiprinančiomis veiklomis. Kitaip nei buvusių „Lietuvos kultūros sostinių” kultūrinės tapatumo veiklos labiau buvo siejamos ne su bendruomenės menine ir socialine saviraiška, o su vietos tapatumu. Palangos miesto regioninis, nacionalinis ir kultūrinis tarptautinis tapatumas projekte buvo siejamas su:

kultūros istorijos asmenybėmis (pvz., 2013 m. sukako 100 metų kai gimė Palangos dvaro valdytojas grafas Alfredas Tiškevičius, Palangoje kūrė M. K. Čiurlionis ir S. Kymantaitė-Čiurlionienė, kompozitoriai E. Balsys ir B. Dvarionas);

miesto istorija (pvz., 2013 m. sukako 125 metai, kai Palangai suteiktas kurorto statusas; Palangos miestui sukako 760 metų, Palangos gintaro muziejui – 50 metų);

kultūros istorijos tradicija (pvz., Palangoje suvaidintas pirmasis lietuvių kalba spektaklis A. Keturakio „Amerika pirtyje“, savo darbus Palangai dovanojo lietuvių išeivijos skulptorius Antanas Mončas, gyvuoja šimtametė Birutės parke vykstanti pučiamųjų muzikos koncertų tradicija, klasikinės muzikos renginių tradicija);

istorinėmis-mitologinėmis legendomis (pvz., Birutės kalnas).

Poveikiui **bendruomenės etninio tapatumo** saugojimui ir populiarinimui buvo skirta renginių programa „Ant krašto marės Palangos miestelėj...” . Pozityvus projekto poveikis aktyviai bendruomenės aplinkai **sukuriant galimybes dalyvauti vietos ir tarptautinėms**

---

<sup>101</sup> Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 1 punktą. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>>

<sup>102</sup> LR Vyriausybės 2012-04-25 nutarimas Nr. 459 „Dėl palangos kurhauzo pastato (mūrinės dalies) restauravimo ir pritaikymo viešajai kultūrinei paskirčiai programos patvirtinimo”. (žiūrėta 2015 m. gegužės 1 d.). Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.80857F0A1A31>>

**bendruomenėms** vertintinos bendros etnografinės lietuvių ir latvių vakaronė bei Lietuvos regionų ir Latvijos, Estijos, Lenkijos, Gruzijos ir Rusijos ansamblių festivalis „Jurgi, paimk raktus!“.

Tęstiniu poveikiu **kultūros edukacijos ir vietos istorinio kultūros paveldo įprasminimo ir populiarinimo** skatinant **kultūrinį turizmą** įvardijami dvylikos renginių ciklas Europos paveldo dienos tema „Grafų Tiškevičių epochos ženklai Palangoje“, kuriame apsilankė 2000 lankytojų, tarp jų – apie 900 moksleivių<sup>103</sup>. „Per aštuonerius metus jau buvo paliestos svarbios Lietuvos paveldui temos: dvarai ir rūmai, istoriniai parkai ir sodai, technikos paveldas, medinė architektūra ir kitos,– pasakojo paveldosaugininkė. – Šių metų Europos paveldo dienų tema – „Epochų ženklai“ – susijusi su Žemaitijos krikštu, 1863 m. ir kitais sukilimais, taip pat leidžia akcentuoti kitus žymų pėdsaką istorijoje ir kultūros paveldo objektuose palikusius įvykius. Kadangi Palangos kurortas yra neatsiejamas nuo jos kūrėjų grafų Tiškevičių, nuspręsta šiemet prisiminti jų epochos laikus ir pristatyti iki šių dienų išlikusius jų statytus nekilnojamojo kultūros paveldo objektus, įrašytus į Kultūros vertybių registrą“<sup>104</sup>. Gerinant kultūrinių paslaugų kokybę, parengtas ir iki šiol veikia interaktyvus pažintinis turas „Tiškevičių bulvaras“ [www.bulvaras.info](http://www.bulvaras.info), – „dvidešimties objektų maršrutas istorinėje Palangos miesto dalyje, paįvairintas vaizdine, garsine bei grafine medžiaga, leis iš naujo įkvėpti Palangos kurorto įkūrėjų ir svarbiausių puoselėtojų dvasios bei to meto atmosferos. Pažintiniu maršrutu, pritaikytu mobiliesiems ir išmaniesiems telefonams, taip pat planšetiniams kompiuteriams, galės mėgautis ne tik Lietuvos gyventojai, bet ir svečiai iš užsienio – visa turo informacija pateikiama lietuvių, anglų bei rusų kalbomis“<sup>105</sup>.

Projekto „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė“ išskirtinumas yra **bendruomenės intereso skatinimui** rengiami profesionalaus meno projektai, atspindintys **kultūrinį vietos tapatumą: muzikos vietos** tapatumą atspindi nuo 1971 m. Palangos gintaro muziejaus terasoje vykstantis klasikinės muzikos festivalis „Nakties serenados“ (Lietuvos kamerinio orkestro koncertų ciklą rengia Lietuvos nacionalinė filharmonija); V sakralinės muzikos festivalis „Ave Maria“ Palangos bažnyčioje; tradicinis Palangos gintaro muziejuje vykstantis naujametinis profesionaliosios muzikos koncertas; šimtametę tradiciją turintis vasarą populiariosios ir senosios pučiamųjų muzikos koncertų ciklas „Dūdų vasara“. Nauji, miesto kultūros istoriją ir

---

<sup>103</sup> Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 1 punktą. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>

<sup>104</sup> Grajauskienė, L. *Grafų Tiškevičių epochos ženklai Palangoje*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 11 d.). Prieiga per internetą: <http://www.palangostiltas.lt/grafu+tiskeviciu+epochos+zenklai+palangoje,7,2,3810.html>

<sup>105</sup> *Interaktyvus pažintinis turas – „Tiškevičių Bulvaras“*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <http://palangatic.lt/interaktyvus-pazintinis-turas-tiskeviciu-bulvaras/>

jos asmenybės atspindintys renginiai – tarptautinis M.K. Čiurlionio muzikos festivalis, tarptautinis klasikinės muzikos festivalis „Klasikos balsai“, saulėlydžio metu netradicinėse erdvėse vykstantys muzikos vakarai „Vėjų rožė“.

**Istorinį-mitologinį vietos tapatumą** atspindi renginio „Kultūros naktis prie Baltijos“ metu prie Birutės kalno skambėjusi pirmoji lietuviška opera „Birutė“ (M. Petrausko ir G. Lansdbergio-Žemkalnio), kurią atliko Kauno valstybinis choras, Kauno miesto simfoninis orkestras, solistai. „Miesto šeimnininkai didžiuojasi, kad visuomenei bus suteikta galimybė išgirsti taip retai atliekamą pirmąją nacionalinę operą“<sup>106</sup>.

Poveikio **kūrybiniam vietos tapatumui** turėjo tarpsritiniai meno projektai – inovatyvus tarpinstitucinis mobilus meno projektas „Menų ekspresas“, kurio išvykų metu profesionalūs menotyrininkai lakoniškai supažindino su kultūros įstaigomis, jose tuo metu veikiančiomis ekspozicijomis; tarptautinis meno festivalis „Antano Mončio dienos“, sujungęs poeziją, teatrą, dailės ir meno edukaciją; tekstilinė instaliacija Palangos Meilės alėjoje, Palangos dailininkų grupės „Mostas“ kūrybos paroda; tarptautinio fotografų seminaro parodos „Palangos kultūrinės erdvės ir veidai 2013“ (dalyvavo fotografai iš Azerbaidžano, Baltarusijos, Kinijos, Latvijos, Lietuvos, Rusijos, Ukrainos, Vokietijos).

Poveikiu skatinti regioninį, nacionalinį ir tarptautinį **pažintinį turizmą** projekto metu vyko tradiciniai Palangos miesto renginiai: „Palangos stalas“, Joninės, Kurorto šventė, „Palangos stinta“ (turinti ir televizijos formatą).

Projekto kultūros veiklų integralumą į Palangos m. darnios aplinkos vystymo strategiją, projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ prioritetus projekte įtvirtinti vietos tapatumą atspindi projekto „Palanga –Lietuvos kultūros sostinė“ ataskaitoje pateikti veiklos rezultatai:

- Palangos m. savivaldybė 2013 m. surinko 100% planuoto miesto biudžeto;
- gauta 7000 litų pajamų už bilietus į renginius;
- baigta rekonstruoti ir kultūros įstaigų infrastruktūrai perduota visa Kurhauzo mūrinė dalis su koncertų sale;
- sukurtos 3 specialios projekto „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė“ TV laidos;
- sukurtas virtualus kultūros istorijos ir paveldo edukacinis „Tiškevičiaus bulvaras“ turas [www.bulvaras.info](http://www.bulvaras.info) bei ateinantiems metams „rengiamos paraiškos praplėsti ir dar labiau modernizuoti „Tiškevičių bulvarą“, kad keliaujantieji virtualiu turu galėtų gauti ir

---

<sup>106</sup>Pirmoji lietuviška opera – įgyvendinta svajonė Palangoje. (žiūrėta 2015 m. gegužės 11 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2013-07-03-pirmoji-lietuviska-opera-igyvendinta-svajone-palangoje/103766>>

trimis kalbomis įrašytą informaciją apie kultūros paveldo objektus. Beje, prie šio projekto nori prisijungti ir Kretinga<sup>107</sup>;

- operoje „Birutė“ dalyvavo 120 profesionalių atlikėjų;
- projekto metais inicijuotas ir tapęs tęstiniu Palangos m. kasmet vykstantis tarptautinis M. K. Čiurlionio muzikos festivalis, kuris „oficialių Palangos miesto institucijų, Lietuvos klausytojų bei užsienio svečių buvo įvertintas kaip vienas ryškiausių „Palangos – Lietuvos kultūros sostinės“ renginių, aukščiausio meninio lygio koncertais prisidėjęs prie Palangos miesto įvaizdžio formavimo, padėjęs vietos gyventojams bei miesto svečiams naujai atrasti Palangos kultūrinės erdves”<sup>108</sup>.

Ataskaitoje minimuose svarbiausiuose projekto renginiuose 9 koncertų cikle „Klasikos balsai” dalyvavo 42 atlikėjai, 3 koncertuose „Vėjų rožė“ – 14 atlikėjų.

Vertinant kultūrinių veiklų poveikį nukreiptą į kultūrinės aplinkos kokybę ir gerinant ir didinant kultūrinio turizmo erdvę ir jos patrauklumą, prieinamumą ir kūrybinę bendruomenės raišką, plėtojant vietos etninį ir kultūros istorijos tapatumą, projekto vizija atliepia aktualią Lietuvos regionų kultūros plėtros programą. Tuo pačiu yra tarptautinių kultūros tinklų Kultūros kelių programa – „Parkų ir sodų kelias” (dalyvauja Palangos botanikos parkas) ir „Europos kelias” (dalyvauja Palangos gintaro muziejus) kultūros infrastruktūros stiprinimo, aktualizavimo ir patrauklumo gerinimo pavyzdys, aktualus „Regionų kultūros plėtros 2012-2020 metų programos” įgyvendinimo plane.

Buvę projekto finansavimo nesklandumai iš valstybės biudžeto lėšų ir tuo pačiu vėluojant pasirašyti projekto finansavimo sutartį su LR kultūros ministerija ir koreguojant administracinius darbus vėlavo projekto pasirengimo darbai, pvz., sutartis su Lietuvos nacionaline filharmonija dėl bendradarbiavimo organizuojant „Palangos – kultūros sostinės 2013” renginius pasirašyta tik 2013 m. kovo mėn., „dar 2011-aisiais turėjo būti sudėliota galutinė renginio programa, turėjo pradėti veikti interneto svetainė, programa turėjo būti pristatyta kurorto politikams bei verslininkams, su kuriais turėjo būti tariamasi dėl konkrečių renginių rėmimo. Numatyta ir dar visa eilė darbų, kurie jau turėjo būti padaryti. Tačiau nurodyta ir tai, jog visi šie darbai, skaičiuoti nuo 2011-ųjų vasario, turėjo prasidėti laimėjus konkurse 2013 m. Lietuvos kultūros sostinės nominaciją ir pasirašius sutartį su Kultūros ministerija”<sup>109</sup>. „Kultūros ministerija vietoj 380 tūkst. Lt pirmajame etape skyrė 100 tūkst., ir

---

<sup>107</sup> *Lietuvos kultūros sostinė Palanga: septynios bangos ir begalė mažų stebuklų.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palangostiltas.lt/lietuvos+kulturos+sostine+palanga+pseptynios+bangos+ir+begale+mazu+stebuklu+7,2,4376.html>>

<sup>108</sup> *M. K. Čiurlionio muzikos festivalis.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 17 d.). Prieiga per internetą: <<http://palangatic.lt/renginiai/m-k-ciurlionio-muzikos-festivalis-2/>>

<sup>109</sup> *Lietuvos kultūros sostinė Palanga: septynios bangos ir begalė mažų stebuklų.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą:

ties pat skyrė savivaldybė. Tik vėliau, kai po ilgų įtikinėjimų, po kelionių į Vilnių ir vaikštinėjimo po visokiausius kabinetus pavyko įrodyti, jog iš valstybės biudžeto skirtųjų lėšų yra tikrai per mažai, ir, grubiai tariant, pagaminti stalą, kai pinigų duota tik jo vienai kojai išdrožti, neįmanoma, mums buvo skirta dar 100 tūkst. Lt. Nors ir su šiomis lėšomis buvo labai sunktu sukurti, nes tiek projektas „Kultūros naktis prie Baltijos“ su pirmosios lietuviškos operos „Birutė“ pastatymu, tiek koncertų ciklai „Klasikos balsai“, „Vėjų rožė“ buvo didelių apimčių, kurie jau vien honorarų bei atlikėjų nakvynės vasaros sezonu metu buvo brangūs“<sup>110</sup>. Projekto veiklų koofinansavimui Palangos m. savivaldybė skyrė lėšų iš 2012 m. birželio–gruodžio mėn. surinktų 575 000 litų vietinės rinkliavos už naudojimąsi Palangos kurorto viešąja infrastruktūra. „Surinktas lėšas apsispręsta naudoti kurorto infrastruktūrai tvarkyti, Palangos įvaizdžiui gerinti, projektui „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė“ iš dalies įgyvendinti, rinkodarai“<sup>111</sup>. Kai kurių veiklų buvo atsisakyta – nėra multimedijų ir jaunimo edukacijos interaktyvų centro projektui „Baltijos jūros legendinėje pilyje“; kultūrinės atminties aktualinimo ir tarptautinių ryšių plėtojimo programos „Palanga Europos kultūrinuose keliuose – 23 nacionaliniai ir tarptautiniai susitikimai (supažindinti su parko architektais Andre 7 parkais (kviečiant šiuos parkus administruojančius atstovus), programos „7 pasaulio Gintaro muziejai ir „Gintaro kelio“ maršrutai, nepastatyta stela grafams Tiškevičiams. Tačiau projektas yra kultūros vadybos pavyzdys regionuose. Projekto „Palanga – Lietuvos kultūros sostinė 2013“, kurio metu „Palangos savivaldybės kuruojamos kultūros įstaigos kartu su įvairiausiomis nevyriausybinėmis organizacijomis surengė apie 300 renginių“<sup>112</sup> veiklų organizatoriui Palangos kultūros centro kultūrinės veiklos vadybininkui N. Stasiuliui įteiktas svarbiausias Lietuvos kultūros centrų asociacijos ir vienas reikšmingiausių visos šalies apdovanojimų kultūros srityje – „Auksinis feniksas“ kaip geriausiam metų kultūros ir meno kūrėjui<sup>113</sup>.

Projekto paraiška buvo rengiama atsižvelgiant į Palangos miesto savivaldybės strategines veiklos kryptis ir konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ nuostatus. Projektas atspindėjo stipriausias vietos charakteristikas ir poveikiu sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai buvo strategiškai motyvuotas.

---

<<http://www.palangostiltas.lt/lietuvos+kulturos+sostine+palanga+pseptynios+bangos+ir+begale+mazu+stebuklu,7,2,4376.html>>

<sup>110</sup> *Ibid.*, p. 64

<sup>111</sup> Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 2 punktu, p. 11. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>>

<sup>112</sup> *Ibid.*, p. 64

<sup>113</sup> „Auksinis feniksas“ – *Palangos kultūros centro direktoriaus pavaduotojui Nerijui Stasiuliui*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <http://www.palangostiltas.lt/auksinis+feniksas++palangos+kulturos+centro+direktorius+pavaduotojui+nerijui+stasiuliui,7,2,4315.html>

## 2. „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIO TYRIMAS

### 2.7. „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė“. Kultūrų sankirta

Kultūros politikos strategija kaip asmens kūrybiškumo, kultūros įvairovės, sklaidos, prieinamumo ir pozityvaus poveikio regionui, atspindi ir konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusio projekto vieno iš vykdytojų – Panevėžio m. savivaldybės – 2014-2020 m. Panevėžio miesto plėtros strateginiame plane. Vadovaudamasi vizija, kad „Panevėžys – miestas, turintis savo charakterį, garsėjantis kultūros, meno, mokslo, sporto ir sveikos gyvensenos tradicijų puoselėjimu. Miestas, kuriame saugu, patogų gyventi ir dirbti. Panevėžys – jaunimo galimybių miestas“<sup>114</sup>, Panevėžio m. savivaldybe numatė tris prioritėtines veiklos sritis, tarp kurių – kokybiškų gyvenimo sąlygų ir aukštos socialinės gerovės kūrimas, kurios vienas iš tikslų yra „paversti Panevėžio miestą kultūros traukos centru“<sup>115</sup>. Bei strateginius uždavinius šiam tikslui pasiekti:

- sudaryti sąlygas miesto gyventojams, ypač jaunimui, dalyvauti kultūros ir meno veikloje, ugdyti jų kūrybiškumą ir meninę raišką – skatinti, organizuoti ir palaikyti kultūros savanorystę; plėtoti meninį ugdymą Panevėžyje; remti naujoviškas sociokultūrinės iniciatyvas, susijusias su miesto mikrorajonuose gyvenančiųjų įtraukimu į kultūros kūrimą ir sklaidą;

- didinti kultūros ir meno indėlį į miesto gyvybiškumą – pritaikyti miesto viešąsias erdves kultūrinei veiklai; remti tradicinius ir unikalius miesto kultūros renginius, akcijas, forumus; parengti trimetę menininkų, kultūros specialistų pasikeitimo patirtimi su miestais partneriais programą; kelti kultūros darbuotojų kompetencijas;

- sudaryti tinkamas sąlygas profesionalaus meno kūrybai, įkurti ir vystyti kūrybinių industrijų sektorių mieste – skirti stipendijas menininkams; remti iniciatyvas, skatinančias profesionalių menininkų įtraukimą į vietos kultūrinius projektus; parengti kūrybinių industrijų galimybių plėtros studiją ir pagal ją įgyvendinti priemones; nuosekliai ir planingai remti tarptautinius profesionalaus meno festivalius vykstančius;

- užtikrinti, kad kultūra Panevėžyje būtų aukštos šiuolaikiškos kokybės ir išsiskirtų iš kitų miestų;

---

<sup>114</sup> Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginis planas, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280, p. 4. (žiūrėta 2015 m. gegužės 9 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai-1889/miesto-pletros-strateginis-planas.html>>

<sup>115</sup> Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginis planas, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280, p. 5. (žiūrėta 2015 m. gegužės 9 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai-1889/miesto-pletros-strateginis-planas.html>>

- ugdyti pilietiškumą ir patriotizmą, išsaugant kultūros paveldą, sudarant sąlygas jo pritaikymui, panaudojimui ir pažinimui<sup>116</sup>.

2012 m., LR kultūros ministerijai paskelbus projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ konkursą, projektas „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė. Kultūrų sankirta“ buvo išrinktas 2014 m. laimėtoju. Ministerijos Regionų plėtros skyriuje saugomoje konkursinėje paraiškoje projekto tikslu siekiama:

- išvaduoti Panevėžio miestą iš tradicinio, konservatyvaus, nuobodaus, nusikalstamumu pasižyminčio miesto įvaizdžio ir atskleisti kaip kuriantį, svetingą, europietišką miestą.

Projekto tema – Kultūrų sankirtos – pasirinkta „atsižvelgiant į panevėžiečių pageidavimus. 2012 m. Panevėžio miesto gyventojų nuomonės tyrimo apie kultūrą, teikiamas paslaugas bei kultūros raidos perspektyvas duomenimis paaiškėjo, jog didžioji miesto gyventojų dalis, 87,2 % lankosi kultūros įstaigose bei jas vertina gerai, tačiau nori įvairesnių kultūrinių renginių (41,2 %) ir net 75,3 % teigia, kad juos domina skirtingų kultūrų pažinimas. Todėl kultūros sostinės projekto metu kultūrinę įvairovę sieksime pažinti per skirtingas, tradicines ir šiuolaikines meno sritis – literatūrą, dailę, fotografiją, teatrą, kiną, muziką, liaudies meną, nacionalinę virtuvę“<sup>117</sup>.

Projekto, kurio veikloje dalyvavo Panevėžio m. savivaldybės Kultūros skyrius ir savivaldybės įsteigtos įmonės ir kt. įstaigos, paraiška buvo pateikta kino centro „Garsas“ vardu. Konkurso sąlygas atitikęs projektas numatę uždavinius:

- skatinti savo ir kitų kultūrų pažinimą, puoselėjimą sudarant sąlygas bendrauti, keistis patirtimi;

- parodyti miestą kūrybingą ir draugišką;

Projekto aktualumas paraiškoje apibrėžiamas kaip turintis poveikį:

- novatoriškai, aktuliais miesto kultūros plėtrai;
- miesto tapatybės ir įvaizdžio kūrimui;
- įtraukia miestui reikšmingus projektus.

---

<sup>116</sup> Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginis planas, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280, p. 5. (žiūrėta 2015 m. gegužės 9 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai-1889/miesto-pletros-strateginis-planas.html>>

<sup>117</sup> Aiškinamasis raštas dėl programos „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė. Kultūrų sankirta“, jos tikslų, uždavinių ir priemonių, išlaidų ir rezultato, produkto vertinimo kriterijų suvestinės patvirtinimo. 2013 m. gruodžio 9 d. (žiūrėta 2015 m. gegužės 12 d.). Prieiga per internetą: <[www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../36367.html](http://www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../36367.html)>

Projekte, kuris buvo orientuotas į „kultūrą kaip į procesą visus metus“<sup>118</sup> visos veiklos buvos suskirstytos į tris pagrindines dalis:

„Kultūros savanorių programa“ – bendruomenės kultūros savanorystę skatinanti programa;

„Pasaulio kultūros“ – mėnesiais suskirstytas programų ciklas, supažindinantis su kitų šalių kultūra;

„Koliažai“ – tradiciniai miesto festivaliai ir didieji metų įvykių renginiai.

Projekto „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė. Kultūrų sankirta“ viešinimo rinkodaros planas, lėšos ir atsakingos institucijos buvo numatyti 2013 m. gruodžio mėn. Veiklą viešinimą koordinavo Panevėžio m. savivaldybės Ryšių su visuomene skyrius, Užsienio ryšių skyrius, Informacinės visuomenės plėtros skyrius. Komunikacijos lygį – santraukos „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė 2014“ paieškos 149 000 tekstinės paieškos ir 1 860 vaizdo įrašų rezultatai leidžia teigti, kad sklaida vyko pakankamai intensyviai. Komunikuojant, aprašant eigą ir interviu tiek kitų projektų „Lietuvos kultūros sostinė“, tiek Panevėžio projekto kontekste projektas pozicionuojamas kaip kultūros procesą ir panevėžiečių pageidavimus atspindintis projektas,– tema „kultūrų sankirta pasirinkta neatsitiktinai – įvairių tautų kultūra iškeliamą kaip vertybę, padėsianti geriau pažinti ir savąją kultūrą, parodyti, kad Panevėžys yra kuriantis, draugiškas, tolerantiškas ir europietiškas miestas“<sup>119</sup>. Viešojoje erdvėje akcentuojama esamų miesto tradicinių renginių, turinčių nacionalinę reikšmę, svarba, gyventojų pageidavimų, bendruomenės ir jos saviraiškos, paties miesto teigiamo įvaizdžio svarba (oficialus projekto šūkis – „Panevėžys – geros nuotaikos miestas!“). Pagrindinės virtualios operatyvios informacijos prieigos – [www.panevezys.lt](http://www.panevezys.lt), [www.panevezieciai.lt](http://www.panevezieciai.lt), [www.pavb.lt](http://www.pavb.lt), Panevėžio m. dienraštyje [www.sekunde.lt](http://www.sekunde.lt), „Panevėžio rytas“, „Panevėžio balsas“, sukurta specializuota, informatyvių paieškos raktinių žodžių svetainė [www.kulturapanevezys.lt](http://www.kulturapanevezys.lt) „Čia vartotojai galės rasti visą aktualią informaciją apie mieste vykstančius renginius. Kad būtų patogiau, išskyrėme renginių kalendorių ir didžiuosius renginius. Įspūdžių rubrikoje bus dalijamasi informacija apie jau įvykusius projektus. Ją papildys fotografijos. Atskira rubrika tiems, kas savo rankomis norėtų prisidėti įgyvendinant kultūros sostinės projektą, - savanoriams“<sup>120</sup>. Ši svetainė iki šiol funkcionuoja kaip operatyvus kultūros portalas. Informaciniai projekto rėmėjai – Lietuvos nacionalinis radijas ir TV, [www.delfi.lt](http://www.delfi.lt). Projekto veiklas koordinavo Panevėžio m. savivaldybės Kultūros ir meno

<sup>118</sup> *Kultūros sostinė tapęs Panevėžys budins gyventojus iš miego.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 15 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/renginiai/kulturos-sostine-tapes-panevyzys-budins-gyventojus-is-miego-29-403003>>

<sup>119</sup> Dranseikaitė, L. *Miestas pulsuos kultūros ritmu.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 25 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/panevezyje/miestas-pulsuos-kulturos-ritmu/>>

<sup>120</sup> *Startuoja Lietuvos kultūros sostinės Panevėžio interneto svetainė.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/renginiai/startuoja-lietuvos-kulturos-sostines-panevizio-interneto-svetaine-29-398907>>

skyrius, veiklas organizavo Kultūros centras Panevėžio bendruomenės rūmai, Panevėžio dailės galerija, Panevėžio teatras „Menas“, Panevėžio lėlių vežimo teatras, Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka, koncertinė įstaiga „Panevėžio garsas“, kino centras „Garsas“, VšĮ „Dermė“, Juozo Miltinio dramos teatras, kino centras „Garsas“, Panevėžio muzikinis teatras, UAB „Projektų vadybos institutas“.

Kultūrinių veiklų poveikis sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai yra vertintinas projekto veiklomis, kurios sietinos su Panevėžio **miesto gyventojų, ypač jaunimo, aktyvinimo dalyvauti veikoje, didinant bendruomeniškumą, kūrybiškumą ir savanorystę kultūros srityje**. Sukurtas specializuotas savanoriškų veiklų pobūdį ir vietas nusakantis leidinys „Padėk sukurti kultūros karalystę Panevėžyje“ ir virtuali registracijos prieiga „Pasakyk „Taip“ savanorystei“ svetainėje [www.kulturapanevezys.lt](http://www.kulturapanevezys.lt). Savanoriams buvo suteikta tiek tiesioginio dalyvavimo rengiant programas daugiau nei dešimtyje kultūros įstaigų, tiek nuotolinio, pvz., su projektu susijusios informacijos platinimu socialiniuose tinklapiuose, forumuose. „Tarp aktyviai kultūros baruose savanoriaujančių kelių dešimčių panevėžiečių, pasak koordinatoriaus, ir nuo pat mažų dienų savanoriauti pradėjusieji, ir tie, kurie kultūros sostinės renginiuose šį darbą išbandė pirmą kartą. Savanoriai ne tik dalina kvietimus, lankstinukus, puošia sales, bet ir fotografuoja, filmuoja, veda ekskursijas, pasakoja svečiams apie Panevėžį. Per kultūros sostinės dienas rengiami įvairūs susitikimai, simpoziumai, į juos atvyksta daug užsieniečių. Mokantieji kokią nors užsienio kalbą sėkmingai gali bendrauti su tais žmonėmis, parodyti jiems miestą, papasakoti apie jį. Savanoriai budi masiniuose renginiuose, žiūri tvarkos, pasitinka stotyje svečius, padeda jiems įsikurti“<sup>121</sup>.

Poveikiui gerinti **kultūros prieinamumą, vietos patrauklumą, plėtojant kultūros renginių mobilumą, skatinant tarptautinę bendradarbiavimą** orientuota projekto programa „Pasaulio kultūros“. Į programos, kurios tikslas projekto paraiškoje apibrėžiamas supažindinti visuomenę su skirtingomis pasaulio šalių kultūromis per tradicinius ir šiuolaikinius menus, veiklas buvo įtraukti: tarptautinis liaudies šokių festivalis „Pasaulio folkloras“ (dalyvavo tautinių šokių ansambliai iš Gruzijos, Kinijos, Turkijos, Ukrainos, Moldovos, Rusijos, Latvijos; mokyklose ir viešosiose erdvėse įvyko penkiolika koncertų). Programos renginių akcentas – veiklų suskirstymas mėnesiais (pvz., „Vasaris – Tolimieji Rytai“) pristatant šalį reprezentuojančių renginių ciklais: „Kultūrinamės“ (teminės parodos, spektakliai, filmai), „Šėlštam“ (kulinarinio ir kultūrinio paveldo pristatymas), „Mokomės ir diskutuojame“ (kūrybinės dirbtuvės, paskaitos-demonstracijos). Poveikiu plėtojant bendruomeniškumą

---

<sup>121</sup> Jalianiausienė, V. *Įvairiaspalviai savanorių metai*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <http://www.sekunde.lt/kultura/ivairiaspalviai-savanoriu-metai/>

vertintinos tokios pilietiškumo akcijos kaip: menininko V. Purono Panevėžio miestui padovanota metalo lankstinių kompozicija „Panevėžio vėžys“, išeivijos dailininko J. Kaminsko dukros miestui padovanoti trylika dailininko tapybos darbų, bronzinė skulptūra „Gyvenimo žuvis“, kurią „miestui padovanojo 20 metų veiklos sukaktį mininti UAB „Jaukurai“<sup>122</sup>.

Pozityviu projekto poveiku bendruomenės aplinkai **aktyvinant bendruomenės dalyvavimą, remiant iniciatyvas, skatinančias profesionalius menininkus įsitraukti į vietos kultūrinius projektus** vertintina ir lygiagrečiai vykusį programą „Koliažai“, skirta Panevėžio tradiciniams renginiams populiarinti ir atnaujinti, jiems suteikiant neįprastas kultūrinės erdves ir formatus. Jubiliejinio XX Panevėžio tarptautinio keramikos simpoziumo „Lauko skulptūrinė keramika“ ir Tarptautinis meninio stiklo simpoziumo programų akcentai – ne tik reprezentuojantys, bet ir edukaciniai renginiai, socialinės akcijos. Konferencijoje „Keramikos meno tendencijos“, dalyvavo 202 klausytojai, vienos dienos akcija „Lipdo visas miestas“ (visi norintys, vadovaujami keramikos profesionalų, savo rankomis galėjo susikurti keraminį dirbinį) – 150 žiūrovų ir dalyvių. Simpoziumo parodoje ir renginiuose apsilankė 1510 žiūrovų. Parodų ciklą „Panevėžys – kultūros sostinė“, kuris fotografijų parodomis supažindino su projekto programose dalyvaujančių šalių menu arba pristatė menininkų kūrybą, aplankė 13741 žiūrovas<sup>123</sup>. XII tarptautinio literatūros festivalio „Panevėžio literatūrinė žiema 2014“ metu vyko poezijos, eseistikos, Aukštaitijos regiono moksleivių, Panevėžio krašto poetų, rytiniai ir tarmiški skaitymai, naujausių poezijos ir eseistikos knygų pristatymas (16 renginių). „Veikė Lietuvos leidyklų knygų mugė, vyko diskusija apie šiuolaikinio kūrėjo atsakomybę prieš visuomenę, buvo atidaryta tarptautinio Druskininkų plenero „Raigardas“ dailės darbų paroda „Rojaus miesto ieškotojai“. Festivalyje dalyvavo per 70 poetų, eseistų, literatūrologų, muzikos atlikėjų iš Lietuvos ir užsienio šalių“<sup>124</sup>. Festivalis vertintinas ir kaip **pilietiškumo, kūrybinės raiškos skatinimo** veikla, kuriam pozityvų poveikį turėjo tikslinis kūrybingumo įvertinimas – prizas „Literatūrinės žiemos Riterio rožė“ (įsteigė Panevėžio pramonės prekybos ir amatų rūmų generalinis direktorius V. Matkevičius ir panevėžietis stiklo menininkas R. Kriukas), Elenos Mezginaitės premija (steigėjas Panevėžio apskrities viršininko administracija), Julijono Lindės-Dobilo premija (steigėja Panevėžio m.

<sup>122</sup> *Sėkmę panevėžiečiams atneš „Gyvenimo žuvis“*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/naujienos/sekme-panevezieciams-atnes-jv6t.html>>

<sup>123</sup> Panevėžio miesto dailės galeija. 2014 m. vadovo veiklos ataskaita, p. 24. (žiūrėta 2015 m. kovo 5 d.). Prieiga per internetą:

<[https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.panevezys.lt%2Flt%2Fel.demokratija%2Fel.teisekura%2F2173%2Fdownload%2F46135.html&ei=LBpeVZ2HCsGysQGdmoGYBQ&usq=AFQjCNGfp\\_XkihXMLfMYwrleL0Zygp3TJg&bvm=bv.93756505,d.bGg](https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.panevezys.lt%2Flt%2Fel.demokratija%2Fel.teisekura%2F2173%2Fdownload%2F46135.html&ei=LBpeVZ2HCsGysQGdmoGYBQ&usq=AFQjCNGfp_XkihXMLfMYwrleL0Zygp3TJg&bvm=bv.93756505,d.bGg)>

<sup>124</sup> Butkūnienė, L. *Panevėžio literatūrinė žiema 2014*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.pavb.lt/lt/straipsnis/199-veikla/projektai/2962-panevezio-literaturine-ziema-2014>>

savivaldybė), Lietuvos kultūros sostinės premija (steigėjas Panevėžio m. Meras V. Statkevičius)<sup>125</sup>.

Poveikį **stiprinant tarptautinį, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, nuosekliai remiant profesionalaus meno skaidą ir jos pricinamumą regionuose** turėjo Panevėžio lėlių vežimo teatro organizuotas (bendradarbiaujanti institucija – Visagino kultūros centras) tarptautinis lėlių teatro festivalis „H. Kristiano Anderseno pasakos“ – per savaitę suvaidinta 18 spektaklių, festivalyje dalyvavo per 100 dalyvių iš Bulgarijos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Lietuvos. Tradiciniame Panevėžio miesto renginyje „Susitikime penktadienį“ teatras parodė tris spektaklius ir sulaukė apie 1500 žiūrovų<sup>126</sup>. X tarptautiniame kino festivalyje „Europos kinas ir dieną ir naktį“ trijose teminėse programų 71 seanse apsilankė 1412 žiūrovų, rengiant projektą bendradarbiavo institucijos: Ispanijos Karalystės ambasada, Latvijos Respublikos ambasada, Nyderlandų Karalystės ambasada, Lenkijos institutas Vilniuje, Prancūzų institutas Lietuvoje, Danijos kino institutas, Danijos kultūros institutas, Slovakijos filmų institutas, Brazilijos, Rumunijos ambasados, Goethe's institutas. Surengtas XII tarptautinis tapytojų pleneras „Panevėžys 2014“, vienintelis Aukštaitijos regione rengiamas profesionalus X kemerinių spektaklių festivalis, kuriame dalyvavo Lietuvos, Latvijos, Baškirijos, Kaliningrado profesionalų teatrai. Tarptautiniame teatrų festivalyje „Bonjour, Maestro“ Juozui Miltiniui atminti scenoje pasirodė prancūzų, norvegų, latvių aktoriai, o pat renginys tapo tęstiniu. „Nors teatras yra laikomas labiausiai išsiskiriančia Panevėžio meno sritimi, tačiau lankytojų aktyvumas teatruose nėra didelis, tad šis teatrų miesto įvaizdis yra daugiau inertiškas, einantis iš senesnių laikų tradicijos nei realus. Neigiama tendencija ateičiai laikytina tai, kad teatras nėra populiarus jaunų žmonių tarpe, todėl gali būti neišugdytas šios kultūros paslaugos vartojimo poreikis ateityje“<sup>127</sup>, todėl toks interaktyvus, nemokamas, edukacinis renginys-socialinė akcija kaip tarptautinis teatrų festivalis „Bonjour, Maestro“ formuoja tęstinį teatro miesto identitetą, kūrybiškai įtraukia bendruomenę ir motyvuotą savanorystę, suteikia miestui gyvybingumo. „Renginiui sutiko vadovauti J. Miltinio talento gerbėjas akademikas Leonidas Donskis. Prisimenant režisieriaus meilę paryžietiškai kultūrai Laisvės aikštė sekmadienį trumpam bus paversta Monmartru. Dailininkai joje kurs šventės dalyvių šaržus ir eksponuos paveikslus, pasirodymais džiugins gatvės teatro trupės, žonglieriai, mimai, muzikantai, šokėjai, būriuosis bukinistai, žavės gyvosios skulptūros.

<sup>125</sup> XII literatūros festivalio „Panevėžio literatūrinė žiema 2014“ laureatai. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.).

Prieiga per internetą: <[http://www.rsleidykla.lt/naujienos?news\\_id=75](http://www.rsleidykla.lt/naujienos?news_id=75)>

<sup>126</sup> Panevėžio lėlių vežimo teatro vadovo 2014 metų veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. kovo 5 d.). Prieiga per internetą: <[www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../46135.html](http://www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../46135.html)>

<sup>127</sup> Panevėžio miesto kultūrosplėtros studija, Vilnius, 2012, p. 104. (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <<http://ltdocz.com/download/36502#text>>

Pakviesti grimuotojai praeivius pavers įvairiais personažais, o fotografai šiuos virsmus įamžins čia pat įsikūrusioje studijoje. Vyks šokių pamokos ir pasirodymai”<sup>128</sup>.

„Kultūros ministerijos šiemet atliktas tyrimas patvirtino, kad Aukštaitijos sostinėje tikrų kultūros mylėtojų yra vos 30 procentų. Panevėžiečiai labiau domisi masiniais, pramoginiais renginiais – į juos renkasi 50 procentų miestiečių<sup>129</sup>, todėl tradiciniai masiniai miesto renginiai – vasaros festivalis „Susitikime penktadienį”, vasarvidžio šventė (tarp vykstančių renginių – ilgiausio pyragų stalo varžytuvės), miesto gimtadienio šventė (su gausia interaktyvių pramogų miestiečiams programa) buvo įtraukti į „Lietuvos kultūros sostinės” programą tikslu išlaikyti esamą ir kurti naują auditoriją, remti kultūrinės iniciatyvas, išsivaduoti iš konservatyvaus ir nesaugaus miesto įvaizdžio. „Panevėžiečiai ir miesto svečiai per 2014-uosius galėjo apsilankyti daugiau kaip 300 renginių, kai kurie iš jų buvo skirti kitų šalių kultūrai, istorijai, papročiams pažinti. Kultūros sostinės titulus miestui kainavo 1 mln. litų biudžeto lėšų, beveik 400 tūkst. litais parėmė verslininkai, fondai, 200 tūkst. litų skyrė Kultūros ministerija”<sup>130</sup>.

Miestas, rengdamas projektą „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė” išnaudojo esamą kultūros tinklų infrastruktūrą (vien Panevėžio m. savivaldybė yra 7 didelių kultūros įstatigų steigėja), kuri yra pakankama – „išnagrinėjus Panevėžio miesto plėtros 2004-2013 m. planą pastebėta, kad Panevėžio miesto strateginiai kultūros prioritetai daugiausiai yra orientuoti į kultūros įstaigų infrastruktūros atnaujinimą ir plėtrą, kas prisideda prie profesionalaus meno efektyvios sklaidos užtikrinimo, didina kultūros vartotojų prieinamumą prie profesionalių kūrybos darbų ir dirbinių, sukuria patrauklias darbo bei saviraiškos sąlygas meno kūrėjams”<sup>131</sup>.

Panevėžio savivaldybė pakankamai nuosekliai remia projektus. Tarp jų ir “Lietuvos kultūros sostinės” metu vykusius jau tradicija tapusius Panevėžio miesto renginius arba tikslinius 2014 m. projektus. Tiesioginio poveikio kokybiniam projekto veiklų rezultatui turėjo stiprios profesionalaus teatro tradicijos mieste (Panevėžyje – penktame pagal dydį Lietuvos mieste – veikia 4 teatrai) ir tęstinių tarptautinių teatro renginių tradicija (projekto metu sukurta nauja teatro festivalio „Bonjour, Maestro“ tradicija), stiprios profesionalaus

<sup>128</sup> „*Bonjour, Maestro!*“ *Panevėžyje*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą:

<<http://www.veidas.lt/„bonjour-maestro“-panevezyje>>

<sup>129</sup> Barvičiūtė, D. *Kultūros sostinės vardas dovanajo gerą patirtį*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: < <http://www.sekunde.lt/kultura/kulturos-sostines-vardas-dovanojo-gera-patirti/>>

<sup>130</sup> *Atsidėkojo kultūros sostinės sieloms ir rėmėjams* (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/panevezyje/atsidekojo-kulturos-sostines-sieloms-ir-remejams/>>

<sup>131</sup> Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginis planas, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280, p. 30. (žiūrėta 2015 m. gegužės 9 d.). Prieiga per internet: <<http://www.panevezys.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai-1889/miesto-pletros-strateginis-planas.html>>

meno (keramikos, stiklos, fotografijos, lauko skulptūrų) ir tęstinių meno renginių tradicija (keramikos, lauko skulptūros; projekto metu sukurta nauja tarptautinio meninio stiklo simpoziumo tradicija), kamerinės muzikos renginių tradicija, kino meno pasiūla (plėtojama ir nekomercinio kino pasiūla), bendruomenė – „prie renginių programos prisijungė nemažas būrys savanorių, galerijos, įvairios organizacijos, beveik devyniasdešimt privačių rėmėjų. Dalis renginių nebuvo planuoti ir įtraukti į programą“<sup>132</sup> – bei Panevėžio m. savivaldybės pakankamai nuosekli finansinė parama kultūros projektams. Pvz., savivaldybė rėmė šiuos „Lietuvos kultūros sostinės“ metu vykusius tradicinius Panevėžio miesto renginius arba naujus 2014 m. projektus:

jubiliejiniam XX Panevėžio tarptautiniam keramikos simpoziumui „Lauko skulptūrinė keramika“ surengti savivaldybė skyrė 30 000 Lt (Lietuvos kultūros taryba – 40 000 Lt);

parodų ciklui „Panevėžys – kultūros sostinė“ savivaldybė skyrė 5 000 Lt;

tarptautiniam lėlių teatro festivaliui „H. Kristiano Anderseno pasakos“ surengti savivaldybė skyrė 23 000 Lt (Lietuvos kultūros taryba – 20 000 Lt). Iš viso „Panevėžio miesto savivaldybės taryba renginiams skyrė per 290 tūkst. Eur (1 mln. Lt), dalis lėšų surinkta parduodant bilietus, leidimus prekiauti“<sup>133</sup>.

Projekto kultūros veiklų integralumą į Panevėžio miesto plėtros strategiją, Lietuvos kultūros politikos regionuose tikslą aktyvinti ir didinti bendruomeniškumą, kūrybiškumą ir savanorystę kultūros srityje, profesionalių menininkų įsitraukimą į vietos kultūrinius projektus atspindi projekto „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė. Kultūrų sankirta“ ataskaitoje pateikti veiklos rezultatai:

- projekto veiklose dalyvavo 14 000 bendruomenės narių;
- renginiuose dalyvavo 203 000 žiūrovų;
- surengtos 6 socialinės akcijos;
- atgimė prieš dvidešimt metų gyvavęs kultūros žurnalas „Senvagė“.

Skatinant kultūrų pažinimą, įtraukiant miestui reikšmingus ir novatoriškus projektus surengta:

- 28 lauko renginiai;
- 11 tęstinių renginių;
- finansuoti ir surengti 47 nauji kultūros projektai;
- pristatyta 20 šalių;

Projektas, atliepęs aktualią Lietuvos kultūros politikos regionuose ir Panevėžio m. savivaldybės strategines kultūros programos plėtros kryptis vienintelis iš konkursą „Lietuvos

---

<sup>132</sup> Barvičiūtė, D. *Kultūros sostinės vardas dovanojo gerą patirtį*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/kultura/kulturos-sostines-vardas-dovanojo-gera-patirti/>>

<sup>133</sup> Laurutytė, O. *Ar pramonės miestas gali tapti Lietuvos kultūros sostine?* (žiūrėta 2015 m. gegužės 8 d.). Prieiga per internetą: <<http://etaplus.lt/ar-pramones-miestas-gali-tapti-lietuvos-kulturos-sostine/>>

kultūros sostinė” laimėjusių projektų nekėlė kultūrinio turizmo, kultūros paveldo aktualizavimo tikslų. Tradiciniai, tarpdisciplininiai renginiai ir kultūros procesus atspindinčios veiklos, įtraukiančios savanorišką, skirtingų socialinių ir amžiaus grupių dalyvavimą kultūrinėje veikloje ir tą veiklą paverčiant tarpusavio bendravimo vertybe ir tarpkultūrine pažinimo dimensija buvo nukreipti miesto tapatybės kūrimui. „Panevėžys patvirtino savo kaip kultūra garsėjančio miesto vardą, parodė, kad yra kuriantis, draugiškas, tolerantiškas, europietiškas miestas. Ne veltui per metus miestą aplankė tiek daug Europos, pasaulio šalių kūrėjų, kultūros ir meno atstovų, užsienio šalių ambasadoriai”<sup>134</sup>. Galima teigti, kad projekto veiklose numatyta prioritetinga tarptautinė, tarpinstitucinė veikla, sudarant sąlygas bendruomenei kuo gausiau dalyvauti kultūrinėje veikloje, įtraukiant jaunimo savanorystę ir skatinant kultūrinį pažinimą Panevėžio miesto atveju buvo sėkminga. Lietuvos savivaldybės asociacija „Auksinė krivūle 2014” už bendradarbiavimą su užsienio šalių ambasadomis, institucijomis įgyvendinant „Lietuvos kultūros sostinės” projekto dalį „Kultūrų sankirtos“ apdovanojo Panevėžio m. savivaldybę „Už Lietuvos vardo garsinimą”<sup>135</sup>.

---

<sup>134</sup> Barvičiūtė, D. *Kultūros sostinės vardas dovanojo gerą patirtį*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: < <http://www.sekunde.lt/kultura/kulturos-sostines-vardas-dovanojo-gera-patirti/>>

<sup>135</sup> „Auksinė krivūle“ – Panevėžio savivaldybei. (žiūrėta 2015 m. gegužės 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://panevezys.lt/lt/naujienos/archive/p330/auksine-krivule-panevezio-savivaldybei.html>>

### 3. PASIŪLYMAI PROJEKTO „LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS“ POVEIKIUI SUSTIPRINTI

#### SAVIVALDYBIŲ ADMINISTRACIJOMS

- Rekomenduoti visoms savivaldybių administracijoms atlikti gyventojų kultūrinių poreikių tyrimus, kurie padėtų įvertinti aktualią regiono/miesto kultūros būklę ir taptų kūrybinių programų/projektų prioritetinio vykdymo ir rėmimo gairėmis (darbe aptariamu laikotarpiu vietos gyventojų kultūrinių poreikių tyrimas yra atliktas tik Panevėžio m., užsakovas – Panevėžio m. savivaldybės administracija<sup>136</sup>).

- Rekomenduoti periodiškai vykdyti regiono/miesto kultūrinių procesų kokybės ir kiekybės tyrimų gyventojų apklausas.

- Rekomenduoti savivaldybių administracijoms (išskyrus tai atlikusioms) įkurti patariamąją instituciją – Kultūros tarybą, turinčią ekspertinę ir konsultacinę galią įgyvendinant valstybės regionų kultūros plėtros ir konkrečios savivaldybės kultūros plėtros programas, prioritetinių kultūros projektų ir jų finansavimo strategijas savivaldybės biudžeto lėšomis.

- Rekomenduoti savivaldybėms pasitvirtinti kultūros įstaigų kokybinius metinės veiklos vertinimo kriterijus ir galimą motyvacinį geriausių kultūros įstaigų įvertinimą. Sudaryti sąlygas Kultūros taryboms, esant reikalui, dalyvauti svarstant ir strateguojant savivaldybės kultūros įstaigų veiklos programas.

- Motyvuoti vietos kultūros įstaigas naudoti jaunimo savanorystės ir kūrybinės praktikos galimybes bei remti jaunimo šiuolaikinio meno formų plėtrą mieste.

- Rekomenduoti savivaldybių administracijoms (išskyrus tai atlikusioms) parengti kūrybinių industrijų galimybių studiją, įkurti ir vystyti šį sektorių rajone/mieste.

- Rekomenduoti kooperotis viešam ir privačiam sektoriui plėtojant kultūrinį turizmą ir kokybiškai gerinant viešąsias erdves. Viešinti visas altruistines iniciatyvas kultūros srityje

---

<sup>136</sup> Panevėžio miesto kultūrosplėtros studija, Vilnius, 2012. (žiūrėta 2015 m. balandžio 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://ltdocz.com/download/36502#text>>

(jei neriboja iniciatoriai) plėtojant pilietiškumą.

- Rekomenduoti išnaudoti savivaldybės teritorijoje aktualias tarptautinio kultūros tinklo „Kultūros kelias“ programas ir finansavimo teikiamas galimybes.

- Parengti naujų aktualių savo iniciatyva, bet nedidelių apimtimi projektų finansavimo strategiją savivaldybės biudžeto lėšomis.

- Išnaudoti laimėtą „Lietuvos kultūros sostinės“ statusą ir sėkmingų veiklų pozityvią patirtį pozicionuojant regioną/miestą kultūros informacijos sklaidoje, virtualioje Turizmo informacijos centro sistemoje, specializuotuose tarptautiniuose renginiuose.

- Parengti ir vykdyti regiono/miesto kultūrinės veiklos svarbiausių programų ir vykdomų projektų viešinimo ir komunikavimo regiono ir nacionaliniu mastu rinkodaros planą.

## **LR KULTŪROS MINISTERIJAI**

- Rekomenduoti sukurti nuolatinei aktyviai virtualią prieigą „Lietuvos kultūros sostinės“, kurioje būtų talpinami visi konkursą laimėję projektai. Informaciją pateikti rubrikomis – projekto vykdytojai, projekto tikslas, uždaviniai ir strategija, svarbiausios vykdytos programos/veiklos, nuorodos į pagrindinius informacinius veiklų ir vaizdų šaltinius, projekto balansas. Tai aktualizuotų valstybės vykdomą regionų kultūros plėtros programą, konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ idėją, taptų duomenų baze aktualizuojant, išsaugant ir tiriant kultūrinių strategijų ir veiklų poveikį.

- Numatyti kokybinius projektų konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ vertinimo kriterijus ir juos įtraukti į projektų ataskaitas tikslu sustiprinti kultūrinės veiklos sąsajas su ekonominiais, socialiniais poveikio veiksniais.

- Atlikti „Lietuvos kultūros sostinė“ miestų programų ilgalaikio poveikio tyrimą projektą vykdžiusių regionų savivaldybėje – pvz., kultūros veiklų poveikis vietos bendruomenės poreikiams, įtraukiant pagrindines visuomenės grupes, informacijos apie kultūrinės veiklas pasiekiamumui, viešo ir privataus sektoriaus suinteresuotumui dalyvauti kultūrinėje veikloje, asmeniniam tapatumui, miesto/regiono įvaizdžiui, kultūrinei veiklai

skiriamų lėšų pokyčiui ir kt.).

- Patvirtinti galimą prioritetinį regione vykstančių svarbiausių tęstinių projektų finansavimą valstybės lėšomis, kuris, miestui laimėjus „Lietuvos kultūros sostinės“ projektų konkursą, leistų rengėjams numatyti realiai finansuojamas veiklas ir daugiau inicijuoti naujų, regionui perspektyvių projektų.

## IŠVADOS

LR Vyriausybės 2001 m. patvirtintos „Lietuvos kultūros politikos nuostatos“ – vienas pirmųjų kultūros politiką reglamentuojančių dokumentų, apibrėžiantis kultūros politikos tikslus – išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą, sudaryti visuomenei sąlygas dalyvauti kultūrinėje veikloje. Lietuvos kultūros politikoje tampa aktuali kultūros prieinamumo, gyventojų kūrybingumo galimybių, regionų tapatumo ir patrauklumo turizmui. 2003 m. Lietuvoje patvirtinama „Nacionalinė darnaus vystymosi strategija“, kurioje kultūros srityje prioritetu numatoma – etninio, tautinių bendrijų ir regioninės kultūros savitumo, istorinio Lietuvos kultūros paveldo išsaugojimas.

Nuo 2007 m., Lietuvoje įtvirtinant Europos Sąjungos sanglaudos politikos ir nacionalinės regioninės politikos strategiją, vis didesnis vaidmuo suteikiamas Lietuvos regionų kultūrai. LR Vyriausybė patvirtina 2008-2012 m. programą, kurioje numatomos priemonės, skatinančios ir užtikrinančios kryptingą kultūros, tarp jų ir regionų, plėtrą.

2008 m. LR kultūros ministerijos ir Vilniaus m. savivaldybės įsteigta VšĮ „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ paskelbia kvietimą dalyvauti tęstiniame nacionaliniame konkurse „Lietuvos kultūros sostinė“, kurio tikslai – paskatinti vietos bendruomenes plėtoti savo miesto ar miestelio kultūrą, prisidėti prie savo miesto kultūrinio tapatumo bei patrauklaus įvaizdžio formavimo.

2010 m. LR Seimas, apibrėždamas kultūrą valstybės pamatu, kultūrą ir kūrybiškumą svarbiausiais Lietuvos ištekliais, patvirtina „Lietuvos kultūros politikos gaires“, kurios vienas iš prioritetinių tikslų – didinti kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje, būtinybę išsaugoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir suteikti kultūrai prioritetinės valstybės remiamos srities statusą. 2010 m., Lietuvoje panaikinus apskričių viršininkų administracijas ir nelikus administracinių kultūros padalinių apskrityje, iškilo būtinybė patikslinti regionų kultūros plėtos kryptis.

2010 m. LR kultūros ministerija priima projektų konkurso reglamentą „Dėl priemonės „Lietuvos kultūros sostinė“, kurios tikslas – skatinti Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų kultūrinį aktyvumą, plėtoti kultūrą ir meną regionuose.

2011 m. patvirtinama „Regionų kultūros plėtos programa“, kurią numatoma įgyvendinti trimis etapais. Patvirtinamos šios programos 2012-2014 m. priemonių planas.

Taip, keičiantis politinei aplinkai, keičiasi Lietuvos kultūros politikos pobūdis ir strateginių tikslų turinys. Integracinė kultūros politikos samprata ir jos sąsajos su pilietiškumu, socialine sanglauda, kultūrinės aplinkos ir paslaugų kokybe, ekonominių ir kultūrinių veiklų sąveika sukonzentruojamos Lietuvos regionų politikoje. Kultūra kaip kūrybingumą ir

bendruomeniškumą skatinanti veikla, kaip kultūrinę savanorystę, regiono/miesto tapatumą ir infrastruktūrinius pokyčius skatinanti veikla yra traktuojama tiek regionų kultūros plėtros programoje, tiek regionų/miestų savivaldybių strateginiuose plėtros dokumentuose. Projektų konkursas „Lietuvos kultūros sostinė“ tapo praktinis Lietuvos kultūros politikos regionuose strategijos pavyzdys, o konkursą laimėjusių projektų tikslai, uždaviniai ir veiklos susietos su integraciniu kultūros poveikiu regiono sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai.

Ištyrus programinius konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjusių savivaldybių regiono/miesto vystymo prioritetus, programines kultūros plėtros priemones, kokybinio klausimyno rezultatus, daroma išvada – konkursinės projektų paraiškos buvo rengiamos pirmiausia atsižvelgiant į regiono/miesto savivaldybių patvirtintus prioritetines veiklas, savivaldybių administracijų patvirtintus kultūros programos tikslus ir konkurso „Lietuvos kultūros sostinė“ nuostatus.

Svarbiausias projektų veiklų poveikis sociokultūrinei ir bendruomenės aplinkai apima:

**Galimybę bendruomenei dalyvauti ir aktyvų bendruomenės dalyvavimą didinant bendruomeniškumą, kūrybiškumą:**

- jaunimo aktyvinimu dalyvauti savanoriškoje veikloje kultūros srityje, išnaudoti interaktyvios veiklos iniciatyvas aktualūs Anykščių, Plungės ir Panevėžio projektų atvejais;
- tradicinių vertybių aktualizavimas ir jų perteikimas netradicinėmis formomis ypač aktualūs Plungės, Ramygalos projektų atvejais;
- interaktyvios kultūrinės erdvės formatas ypač aktualus Anykščių projekto atveju;
- tradicinių, miestui reikšmingų renginių įtraukimas aktualus visų projektų atvejais.

**Kultūros regione prieinamumą ir kokybinį pokytį, skatinant profesionalius menininkus įsitraukti į vietos kultūrinius projektus:**

- aktualus visų projektų atvejais, naudojamos tradicinės reprezentavimo ir edukacinės veiklos;
- Zarasų projekto atveju inicijuota aktualios profesionalios vadybos patirtis.

**Vietos tapatybės sukūrimo/įtvirtinimo veiklą skatinant kultūrinį turizmą:**

- Zarasai – inovatyviomis priemonėmis kuriama nauja kultūrinė erdvė bendrame Lietuvos kultūrinio turizmo kontekste;
- Plungė – naujomis formomis (kultūrinio turizmo maršrutais) aktualizuotos tradicinės vertybės, urbanistinis, gamtinis regiono tapatumas;
- Ramygala – išsaugant istorinį ir etnografinį kontekstus, individualios iniciatyvos ir tarptautinėmis veiklomis formuojamas kūrybingo miesto tapatumas;

- Šilutė – akcentuojant etnogeografinį vietos unikalumą tarptautinėmis (taip pat vietos bendruomenės užsienyje) veiklomis kuriamas kūrybingo miesto, bendros istorinės-kultūrinės patirties tapatumas;

- Anykščių – kuriamas meninis (literatūrinis) vietos tapatumas, nesusietas su architektūriniu ar geografiniu tapatumu;

- Palanga – tapatumo veiklos silpniau siejamos su bendruomenės kūrybine saviraiška ir yra labiau susietos su profesionaliai projektais, kuriančiais su kultūros istorija susijusio kūrybinio (muzikos) miesto tapatumą;

- Panevėžys – vienintelis projektas, nekėlęs kultūrinio turizmo tikslų; bendruomenės savanorystės kultūros srityje, masiniais ir edukaciniais renginiais kuria kūrybinio (teatro), tarptautiško, bendruomenei patrauklaus miesto tapatumą.

#### **Miestų kultūros ir inžinerinių tinklų infrastruktūrinį atnaujinimą:**

- ilgalaikis miestų kultūros tinklų infrastruktūrinis atnaujinimas ypač aktualus Plungės, Palangos projektų atvejais;

- inžinerinis įvairia darbų apimtimi miesto rekreacinių erdvių atnaujinimas buvo aktulus visų projektų atvejais.

#### **Daugiafunkcinį erdvių panaudojimą:**

- netradicinių erdvių kūrybinis naudojimas ypač aktualus Zarasų, Ramygalos, Šilutės projektų atvejais.

#### **Tarpinstitucinį, tarpregioninį, tarptautinį mobilumą:**

- tarpregioninis ir tarpinstitucinis mobilumas aktualus visų projektų atvejais, mažiausiai tarpregioninio mobilumo veiklos aktualios Šilutės projekto atveju;

- tarptautinis mobilumas ypač aktualus Šilutės, Panevėžio projektų atvejais.

#### **Viešą komunikaciją ir patrauklumą rėmėjams:**

- Zarasai – projektui suteikiamas profesionalaus renginio įvaizdis;

- Plungė – suformuota informacinės sklaidos darbo grupė, akcentuojamas kultūrinių-turistinių maršrutų formos ir vertė;

- Ramygala – pozicionuojamas aktyvios kultūrinės veiklos ir aktyvios bendruomenės įvaizdis;

- Šilutė – projektas pozicionuojamas kaip unikalų etnografinį Mažosios Lietuvos regiono, garsių Šilutės kraštiečių kilimo ir susibūrimo vieta;

- Anykščiai – sukuriama komunikacijos darbo grupė, pasirenkama netradicinė komunikacijos strategija – teminiai blog'ai, virtualūs pranešimų ir konkursai, virtualus dienoraštis ir kt.

- Palanga – išnaudojamas televizinis, informacijos turizmo portaluose formatai, pozicionuojamas gyvenimo būdo ir profesionalių veiklų viešinimas;
- Panevėžys – numatytas rinkodaros planas, pozicionuojamas kaip kultūros procesą ir miestiečių pageidavimus atspindintis projektas.

Konkursinio projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ nuostatos turi galimybę įtraukti bendruomenę į Lietuvos kultūros politikos ir regionų kultūros programų vykdymo procesą, integruoti projektų tikslus ir uždavinius siekiant poveikio teikiamų kultūros paslaugų kokybei ir bendruomenės dalyvavimui, įgūdžių ugdymui, kultūros prieinamumui, sukuriant naujas kultūros tapatybes ir patrauklias formas. Tikslesniam „Lietuvos kultūros sostinės“ poveikiui nustatyti ir tęstinumui užtikrinti darbe parengti pasiūlymai vietos savivaldybių administracijoms ir LR kultūros ministerijai.

## SANTRAUKA / SUMMARY

Culture, is comprehended as a creative form of human and public activities, and cultural politics as strategy for the country's political, economic, cultural status and development. The two are directly related to both Lithuanian cultural politics of integration and territorial conception of the region and powers delegated for regional administration. The State draws up a plan for cultural policy implementation based on commitments of financial support and investments. While taking into account national cultural policies, regional / city administrations prepare target cultural development programs for their own areas, linking them to regional / local needs, priority activities and means. Tasks for cultural policy and management are to unfold local identity, activate communities and to promote creativity, environmental regeneration, economic and infrastructural improvement, reduction in social risk. Accordingly, it becomes programs of regional administration and regional cultural organizations, forms of priority actions and funding strategy.

National contest/project "Lithuanian Capital of Culture" is a relevant example of cultural development strategy on state-level and practical cultural management in regional towns, which is formed in two stages. Firstly, based on priority objective of the competition, the aim is defined to encourage local communities to develop culture of their own city or town and thus contribute to shaping their city's cultural identity and attractive image. Secondly, to encourage active cultural involvement amongst residents of Lithuanian cities and towns, to elaborate regional culture and arts. Success and long-term performance of each competition winning project are directly related to the applied strategy and range of the selected one. The first of cultural policy strategies applied in competition "Lithuanian Capital of Culture" is the cultural integrity: culture, as a forms and systems of human and social practices, affects communal and infrastructural accessibility of culture, tourism and changes in active investments, by integrating into the economic, administrative and social life. The second one is creation of cultural activities and cultural space that would promote creativity within a region, community or personally. The third – is the program(artistic and educational) practice for the interest of the local community, pride for their own city, consolidating local identities and image. Fourth strategy is to foster competence of the project promoters in existing administration, involving and attracting activities for creative community, also, the strategic skills of attracting financial investments. A city that became a candidate and was selected for the "Lithuanian Capital of Culture" identified it's current practices, conditions, opportunities

and objectives. By choosing strategies for cultural management and cultural policies, the winning projects sought for positive result-oriented practices in different activities and existing competence.

It is problematic, that objectives for the local conditions to integrate cultural program policy as well as to set tasks and selected procedural forms of the winning projects haven't been investigated and evaluated for their impact. The set objectives for impact study in theoretical work "Lithuanian Capital of Culture" from Zarasai (2008) to Panevezys (2014) are to examine strategies of winning projects for 2008-2010 contest "Lithuanian Capital of Culture, as well as to

evaluate the impact on:

- promotion of local identity and cultural tourism;
- activation of community and actuation of creativity and community;
- regeneration of cultural environment, region's availability and

attractiveness;

- recreational improvement of the urban spaces and cultural infrastructure networking;

- giving sense to ethnic identity and local cultural heritage.

Also, to actualize conception of inclusive Lithuanian cultural policy in regions and its links with the local administration in selected regions / urban development trends and application of the region / city's cultural development strategy. As well, to highlight programs and strategies for regional cultural development and how they relate to conceptions of the national contest / project "Lithuanian Capital of Culture"; to assess the most successful cultural management and cultural policies of the project "Lithuanian Capital of Culture ", to provide recommendations for analysis of the project's program activities.

## ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

LR Seimo 2002-11-12 nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. (Valstybės žinios, 2002-11-27, Nr. 113-5029)

LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152)

LR kultūros ministro 2011-10-19 įsakymas Nr. ĮV-639 „Dėl regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programos patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2011-10-29, Nr. 130-6189)

Rio+20 Aukščiausiojo lygio susitikimas (informacinis dokumentas) 2012 m. kovo 21 d. Europos parlamentas [www. 2/7](http://www.2/7)). (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.europarl.europa.eu/meetdocs/.../893910lt.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/.../893910lt.pdf)>

Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo 2003 - 2004 metais ataskaita, Vilnius, 2005, p. 48. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.am.lt/VI/files/0.512207001158661437.pdf>>

LR Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“ (Žin., 2001, Nr.42-1454). Prieiga per internetą: <<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/4.pdf>>

Valstybės ilgalaikės raidos strategijos atnaujinimo ir strateginių dokumentų poreikio studija, Kaunas, 2009, p. 28. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.ukmin.lt/uploads/documents/Valstybes%20ilgalaikes%20strategijos/Moksliniai%20darbai/VIRS%20atnaujinimo%20ir%20strateginiu%20dok%20poreikio%20studija.pdf>>

LR Vyriausybės 2006-10-17 nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2006-10-21, Nr. 112-4273)

Regionų kultūros būklės tyrimas. Sociologinio tyrimo ataskaita, Vilnius, 2009, p. 163-164.

LR Vyriausybės 2009-02-25 nutarimas Nr. 189 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-2012 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“, p. 278. (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <[https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/planaimo\\_dokumentai/LRV\(15\)\\_programos%20nr189\\_priemones.pdf](https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/planaimo_dokumentai/LRV(15)_programos%20nr189_priemones.pdf)>

LR Seimo 2010-06-30 nutarimu Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152)

LR kultūros ministro 2011-10-19 įsakymas Nr. ĮV-639 „Dėl regionų kultūros plėtros 2012–2014 metų programos patvirtinimo“ (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.epaveldas.lt/documents/10165/19809/dok409806.pdf>>

LR kultūros ministro 2010 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ĮV-617 „Dėl priemonės „Lietuvos kultūros sostinė“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių patvirtinimo“ (TAR, 2015-04-15, Nr. 5817)

Janulytė, V. *Pirmą kartą renkama Lietuvos kultūros sostinė 2008*, (žiūrėta 2015 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.santaka.info/?sidx=8849#sthash.XjBvBMBE.dpuf>>

*Lietuvos kultūros sostinė 2008 siekia tapti 39 miestai ir miesteliai*. (žiūrėta 2015 m. vasario 16 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvos-kulturos-sostine-2008-siekia-tapti-39-miestai-ir-miesteliai.d?id=16462476#ixzz3TueGI3N6>>

Zarasų rajono savivaldybės plėtros 2008-2013 m. strateginis planas, patvirtintas Zarasų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. kovo 7 d. sprendimu Nr. T-28. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.zarasai.lt/naujiena\\_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai\\_3444](http://www.zarasai.lt/naujiena_vasario-21-d-ivykusiame-23-ajame-zarasu-rajono-savivaldybes-tarybos-posedyje-priimti-sie-sprendimai_3444)>

*Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė (papildyta)*. (žiūrėta 2015 m. kovo 1 d.). Prieiga per internetą: <<http://kultura.lrytas.lt/-12082485801206080812-zarasai-lietuvos-kulturos-sostine-papildyta.htm>>

Administracijos direktoriaus ir administracijos 2008 metų veiklos ataskaita, pritarta 2009 m. balandžio 7 d. Nr. T – 108). (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf](http://www.zarasai.lt/docs/kiti/Dirata2008.pdf)>

Zarasų savivaldybės vietos veiklos grupės strategija, Zarasai, 2008, p. 57. (žiūrėta 2015 m. kovo 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.zarasuvvg.lt/wp-content/uploads/2010/01/Zarasu-VVG-STRATEGIJA\\_2010.pdf](http://www.zarasuvvg.lt/wp-content/uploads/2010/01/Zarasu-VVG-STRATEGIJA_2010.pdf)>

*Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė 2008*. (žiūrėta 2015 m. kovo 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.zarasai.lt/zks/index.php?id=1>>

*Specialieji vandens projektai pirmojoje Lietuvos kultūros sostinėje – Zarasuose*. (žiūrėta 2015 m. kovo 20 d.). Prieiga per internetą: [http://zkc.lemondeentier.org/index.php?option=com\\_content&view=article&id=95:specialieji-vandens-projektai-pirmojoje-lietuvos-kultros-sostinje-zarasuose&catid=1:veliausios&Itemid=50](http://zkc.lemondeentier.org/index.php?option=com_content&view=article&id=95:specialieji-vandens-projektai-pirmojoje-lietuvos-kultros-sostinje-zarasuose&catid=1:veliausios&Itemid=50)

2008-2010 metų strateginis veiklos planas. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.plunge.lt/go.php/lit/2008-2010-metu-strateginis-veiklos-planas/970/1>>

Kultūros plėtros programos aprašymas. Patvirtinta Plungės rajono savivaldybės tarybos 2008 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. T1-10. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file768.doc](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file768.doc)>

„Lietuvos kultūros sostinės 2009“ karūna pasipuoš Plungė. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/pramogos/kultura/lietuvos-kulturos-sostines-2009-karuna-pasipuos-plunge.d?id=19705364>>

Plungės rajono savivaldybės 2009 m. veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.plunge.lt/plunge/m/m\\_files/wfiles/file274.pdf](http://www.plunge.lt/plunge/m/m_files/wfiles/file274.pdf)>

*Plungė - Lietuvos kultūros sostinė 2009 m.* (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsas/plunge-lietuvos-kulturos-sostine-2009-m-246856#ixzz3W3DvlhEE>>

Dirgėlienė, I. *Plungės dvaras keliasi naujam gyvenimui*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-08-19-plunges-dvaras-keliasi-naujam-gyvenimui/49188>>

LR Seimo 2010-06-30 nutarimas Nr. XI-977 „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“. (Valstybės žinios, 2010-07-08, Nr. 80-4152).

LR kultūros ministro 2010-03-01 įsakymas Nr. ĮV-134 Nr. ĮV-208 „Dėl priemonės „projekto „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ užbaigimas, projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ tąsa“ dalinio finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų taisyklių patvirtinimo“ (Valstybės žinios, 2010-03-04, Nr. 26-1220).

Panevėžio regiono 2007-2013 m. plėtros planas, Panevėžys, 2010, p. 8. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.lyderio.lt/uploads/files/panevezio-regiono-pletros-planas-2010.pdf>>

*Kultūros sostinės renginių tvarkaraštis*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.ramygala.lt/index.php/ramygalos-seniunijos-kulturos-centras/kultros-sostin-2010/renginiu-tvarkarastis>>

Panevėžio rajono savivaldybės mero ir tarybos 2010 metų veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sena.panrs.lt/t20110317/2011t44a.pdf>>

Pečeliūnienė, I. *Perduodame estafetę kitiems*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5\\_1.htm](http://www.sena.panrs.lt/news/sausis2011/5_1.htm)>

Tavorienė, I. *Ramygalą atgaivino kultūros sostinės vardas*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/gyvenimas/laisvalaikis/ramygala-atgaivino-kulturos-sostines-vardas.d?id=41085827#ixzz3ACZDiuRb>>

Vertelka, B. *Dvi parodos*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 15 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2011/12/28/kultur\\_06.html](http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2011/12/28/kultur_06.html)>

*Panevėžio rajone baigiasi darbingiausia dvidešimtmečio kadencija*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 17 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.lvls.lt/lt/index.php?option=com\\_content&view=article&id=693:panevio-rajone-baigiasi-darbingiausia-dvideimtmeio-kadencija&catid=44:savivaldos-rinkimai-2011&Itemid=80#.VUDHZlxZzx8](http://www.lvls.lt/lt/index.php?option=com_content&view=article&id=693:panevio-rajone-baigiasi-darbingiausia-dvideimtmeio-kadencija&catid=44:savivaldos-rinkimai-2011&Itemid=80#.VUDHZlxZzx8)>

Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 70. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

*Paskelbtos Lietuvos kultūros sostinės trejiems metams*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 10 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos\\_naujienos/paskelbtos\\_lietuvos\\_kulturos\\_sostines\\_trejiems\\_metams/print.1](http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/paskelbtos_lietuvos_kulturos_sostines_trejiems_metams/print.1)>

Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. balandžio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2011 metų veiklos ataskaita, p. 102. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/silute/Default.aspx?Id=3&DocId=23346&KlasId=21>>

Sodonis, S. *Kultūros sostinė kvies savo renginiais ir darbais*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 28 d.). Prieiga per internetą: <<http://silaine.lt/kulturos-zenklai/kulturos-sostine-kvies-savo-renginiai-ir-darbais/>>

Putriuvienė, L. *Šilutė – Lietuvos kultūros sostinė – švenčia 500 metų jubiliejų*. . (žiūrėta 2015 m. balandžio 28 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.santarve.lt/aktualijos/lietuvoje/silute--lietuvos-kulturos-sostine--svencia-500-metu-jubilieju/>>

*Dvasios turtų skrynių papildė naujos kultūros brangenybės*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutesnaujienos.lt/index.php?option=com\\_content&view=article&id=1370:dvasios-turt-skryni-papild-naujos-kultros-brangenybs-&catid=45:renginiai-pramogos&Itemid=100](http://www.silutesnaujienos.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=1370:dvasios-turt-skryni-papild-naujos-kultros-brangenybs-&catid=45:renginiai-pramogos&Itemid=100)>

„Sankirtos: trys keliaujančios paveldo knygos dekados” įvykdymo ataskaita. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu\\_nuotraukos/2012-02/Projektu\\_ataskaitos/sankirtos\\_ataskaita.pdf](http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu_nuotraukos/2012-02/Projektu_ataskaitos/sankirtos_ataskaita.pdf)>

Blockytė, K. „Mažosios Lietuvos tautinis tapatumas: istorija ir vieta”, p. 123. (žiūrėta 2015 m. balandžio 26 d.). Prieiga per internetą: <<http://journals.ku.lt/index.php/TD/article/download/179/528>>

Sankirtos: trys keliaujančios paveldo knygos dekados” įvykdymo ataskaita. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu\\_nuotraukos/2012-02/Projektu\\_ataskaitos/sankirtos\\_ataskaita.pdf](http://www.silutevb.lt/media/public/stories/renginiu_nuotraukos/2012-02/Projektu_ataskaitos/sankirtos_ataskaita.pdf)>

Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2008 m. vasario 5 d. sprendimu Nr. T1-377. p. 1. (žiūrėta 2015 m. gegužės 15 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.silute.lt/publ/tarybos/13\\_posedis/T1-377\(p\).doc](http://www.silute.lt/publ/tarybos/13_posedis/T1-377(p).doc)>

„Šilutės rajono strateginis plėtros planas 2005-2014 metams” patvirtintas Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2004 m. liepos 15 d. sprendimu Nr. T1-407, p. 10. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <[www.silute.lt/publ/str\\_pletra/T1-407\(1\).doc](http://www.silute.lt/publ/str_pletra/T1-407(1).doc)>

Eden. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.siluteinfo.lt/eden/>>

Šilutės rajono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. T1-763 2005-07-21 “Dėl Šilutės rajoną reprezentuojančių renginių strategijos 2005 – 2014 metams”. p. 3. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.silute.lt/publ/ptarybos/2009-02-26/KUL01s01KVJ.doc>>

*Partneriškiausios bibliotekos titulas keliauja į Rokiškio rajoną*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.bibliotekospazangai.lt/lt/komunikacija-ir-viesinimas/archyvas/406-partneriskiausios-bibliotekos-titulas-keliauja-i-rokiskio-rajona>>

*Šauniausia bibliotekininkė - Sandra Jablonskienė.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.silutevb.lt/lt/titulinis/146-sauniausia-bibliotekininke-sandrajablonskiene>>

Anykščių rajono savivaldybės strateginis 2012-2019 metų plėtros planas, 2011-12- 22, p. 8. (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.anyksciai.lt/download/1952/ts-375%20patvirtintas%20anyksciu%20spp%2020111222.pdf>>

Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir administracijos 2012 metų veiklos ataskaita, p. 37. (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <[www.anyksciai.lt/lt/.../88c11975-ad7a-47e4-ac60-3c0b26345ceb.html](http://www.anyksciai.lt/lt/.../88c11975-ad7a-47e4-ac60-3c0b26345ceb.html)>

*Anykščiai sieks tapti Lietuvos kultūros sostine 2012-aisiais.* (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <[http://nyksciai.lt/index.php?option=com\\_content&task=view&id=8705&Itemid=106](http://nyksciai.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=8705&Itemid=106)>

Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr.TS-389. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/anyksciai/Default.aspx?Id=3&DocId=4594>>

Bagušytė, J. *Anykščiai brangins kultūros sostinės patirtį.* (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.voruta.lt/anyksciai-brangins-kulturos-sostines-patirti/>>

*Kultūros sostinės projektą „Anykščiai NI&Co akimis“ papildė ruduo.* (žiūrėta 2015 m. balandžio 20 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.anykstenai.lt/?pg=naujienos2&nj=594>>

VšĮ Anykščių menų inkubatorius-menų studija 2011 m. veiklos ataskaita, patvirtinta 2012 m. balandžio 26 d. Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-163. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.anyksciumenai.lt/wp-content/uploads/2014/07/Veiklos-ataskaita-2011-metai.doc>>

*Anykščių turizmo klasteris.* (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.kkt.lt/lt/klasteriai/anyksciu-turizmo-klasteris>>

Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 1 punktas. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>>

*Lietuvos kultūros sostinė Palanga: septynios bangos ir begalė mažų stebuklų.* (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palangostiltas.lt/lietuvos+kulturos+sostine+palanga+pseptynios+bangos+ir+beg+ale+mazu+stebuklu,7,2,4376.html>>

Palangos miesto savivaldybės mero 2013 m. veiklos ataskaita. Palangos miesto savivaldybės tarybos 2014 m. balandžio 24 d. sprendimo Nr. T2-124 1 punktas. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palanga.lt/vaktai/default.aspx?Id=3&DocId=25406>>

LR Vyriausybės 2012-04-25 nutarimas Nr. 459 „Dėl Palangos kurhauzo pastato (mūrinės dalies) restauravimo ir pritaikymo viešajai kultūrinei paskirčiai programos patvirtinimo“. (žiūrėta 2015 m. gegužės 1 d.). Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/acc/legalAct.html?documentId=TAR.80857F0A1A31>>

Grajauskienė, L. *Grafų Tiškevičių epochos ženklai Palangoje*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 11 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palangostiltas.lt/grafu+tiskeviciu+epochos+zenklai+palangoje,7,2,3810.html>>

*Interaktyvus pažintinis turas – „Tiškevičių Bulvaras“*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://palangatic.lt/interaktyvus-pazintinis-turas-tiskeviciu-bulvaras/>>

*Pirmoji lietuviška opera – įgyvendinta svajonė Palangoje*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 11 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2013-07-03-pirmoji-lietuviska-opera-igyvendinta-svajone-palangoje/103766>>

*M. K. Čiurlionio muzikos festivalis*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 17 d.). Prieiga per internetą: <<http://palangatic.lt/renginiai/m-k-ciurlionio-muzikos-festivalis-2/>>

*„Auksinis feniksas“ – Palangos kultūros centro direktoriaus pavaduotojui Nerijui Stasiuliui*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 10 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.palangostiltas.lt/auksinis+feniksas++palangos+kulturos+centro+direktoriaus+pav+aduotojui+nerijui+stasiuliui,7,2,4315.html>>

Panevėžio miesto plėtros 2014–2020 metų strateginis planas, patvirtinta Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2013 m. spalio 10 d. sprendimu Nr. 1-280 (žiūrėta 2015 m. gegužės 9 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/veikla/planavimo-dokumentai-1889/miesto-pletros-strateginis-planas.html>>

Aiškinamasis raštas dėl programos „Panevėžys – Lietuvos kultūros sostinė. Kultūrų sankirta“, jos tikslų, uždavinių ir priemonių, išlaidų ir rezultato, produkto vertinimo kriterijų suvestinės patvirtinimo. 2013 m. gruodžio 9 d. (žiūrėta 2015 m. gegužės 12 d.). Prieiga per internetą: <[www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../36367.html](http://www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../36367.html)>

*Kultūros sostinė tapęs Panevėžys budins gyventojus iš miego*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 15 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/renginiai/kulturos-sostine-tapes-panevezys-budins-gyventojus-is-miego-29-403003>>

Dranseikaitė, L. *Miestas pulsuos kultūros ritmu*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 25 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/panevelyje/miestas-pulsuos-kulturos-ritmu/>>

*Startuoja Lietuvos kultūros sostinės Panevėžio interneto svetainė*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/renginiai/startuoja-lietuvos-kulturos-sostines-panevezio-interneto-svetaine-29-398907>>

Jalaniauskienė, V. *Įvairiaspalviai savanorių metai*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/kultura/ivairiaspalviai-savanoriu-metai/>>

*Sėkmę panevėžiečiams atneš „Gyvenimo žuvis“*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/naujienos/sekme-panevezieciams-atnes-jv6t.html>>

Panevėžio miesto dailės galeija. 2014 m. vadovo veiklos ataskaita, p. 24. (žiūrėta 2015 m. kovo 5 d.). Prieiga per internetą: <[www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../46135.html](http://www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el.../46135.html)>

Butkūnienė, L. *Panevėžio literatūrinė žiema 2014*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.pavb.lt/lt/straipsnis/199-veikla/projektai/2962-panevezio-literaturine-ziema-2014>>

XII literatūros festivalio „Panevėžio literatūrinė žiema 2014“ laureatai. (žiūrėta 2015 m. balandžio 5 d.). Prieiga per internetą: <[http://www.rsleidykla.lt/naujienos?news\\_id=75](http://www.rsleidykla.lt/naujienos?news_id=75)>

Panevėžio lėlių vežimo teatro vadovo 2014 metų veiklos ataskaita. (žiūrėta 2015 m. kovo 5 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.panevezys.lt/lt/el.demokratija/el-teisekura/2173/download/46137.html>>

Panevėžio miesto kultūros plėtros studija, Vilnius, 2012, p. 104. (žiūrėta 2015 m. balandžio 25 d.). Prieiga per internetą: <<http://ltdocz.com/download/36502#text>>

„*Bonjour, Maestro!*“ *Panevėžyje*. (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.veidas.lt/„bonjour-maestro“-panevyje>>

Barvičiūtė, D. *Kultūros sostinės vardas dovanojo gerą patirtį*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/kultura/kulturos-sostines-vardas-dovanojogera-patirti/>>

*Atsidekojo kultūros sostinės sieloms ir rėmėjams* (žiūrėta 2015 m. balandžio 2 d.). Prieiga per internetą: <<http://www.sekunde.lt/panevelyje/atsidekojo-kulturos-sostines-sieloms-ir-remejams/>>

Laurutytė, O. *Ar pramonės miestas gali tapti Lietuvos kultūros sostine?* (žiūrėta 2015 m. gegužės 8 d.). Prieiga per internetą: <<http://etaplus.lt/ar-pramones-miestas-gali-tapti-lietuvos-kulturos-sostine>>

„*Auksinė krivulė*“ – *Panevėžio savivaldybei*. (žiūrėta 2015 m. gegužės 12 d.). Prieiga per internetą: <<http://panevezys.lt/lt/naujienos/archive/p330/auksine-krivule-panevezio-savivaldybei.html>>

## Priedas 1

### Interviu (elektroniniu paštu) klausimynas

*Esu Vilniaus dailės akademijos UNESCO Kultūros vadybos ir politikos magistrantė. Rašau baigiamąjį magistro darbą tema „Lietuvos kultūros sostinė“ poveikio tyrimas – nuo Zarasų (2008) iki Panevėžio (2014)“.*

*Norėdama kuo tiksliau iširti temą, susidūriau su man aktualios informacijos trūkumu, todėl prašau jūsų pagalbos atsakyti į klausimus (galima pasirinktinai).*

#### KLAUSIMAI:

1. Ar projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ paraiška buvo rengiama/veikla vykdoma daugiau atsižvelgiant į:
  - a) savivaldybės pasitvirtintos kultūros plėtros programos tikslus ir prioritetines užduotis
  - b) atsižvelgiant į konkurso nuostatas
  - c) atsižvelgiant į esamą regiono kultūrinės aplinkos stiprybes ir paraiškos rengėjo iniciatyvą (pakomentuokite)
2. Ar jūsų regione yra rengiamas gyventojų kultūrinių poreikių tyrimas?
3. Ar regiono kultūros įstaigos turi patvirtintus veiklos vertinimo kokybinius kriterijus?
4. Ar dalykiniame bendravimą pozicionuojate save/savo įstaigą kaip projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ konkurso laimėtoją/veiklų dalyvį? Kodėl?
5. Ar projektas „Lietuvos kultūros sostinė“ turėjo kultūrinės ir ekonominės veiklos sąsajas? Kokias?
6. Ar įvykdžius projektą „Lietuvos kultūros sostinė“ įstaigai/projektų vadovui tapo lengviau gauti finansavimą kultūros projektams iš valstybės biudžeto lėšų? Ar padidėjo inicijuojamų/vykdomų kultūros projektų skaičius?
7. Ar projektas paskatino vykdytojų/dalyvių verslumą, pakėlė dalykines kompetencijas? Kaip?
8. Kas jus asmeniškai motyvavo vykdyti/dalyvauti projekte „Lietuvos kultūros sostinė“?

*Atsakymai būtų pateikti magistro baigiamojo darbo priede. Jūsų valia galiu nurodyti tik institucijos pavadinimą, o ne jūsų pavardę. Tiesiog nurodykite atsakymų gale.*

*Jei jums patogiau ir operatyviau bendrauti telefonu, parašykite – paskambinčiau jums tinkamu metu.*

## Priedas 2

### Respondentų sąrašas

Zarasų r. savivaldybės administracijos Švietimo ir kultūros skyriaus vedėjo pavaduotoja  
D. Šukštulienė vedėjo pavaduotoja – [kultura@zarasai.lt](mailto:kultura@zarasai.lt)

Plungės kultūros centro direktorius R. Matulis – [romas.matulis@gmail.com](mailto:romas.matulis@gmail.com)

Plungės rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir sporto skyriaus vedėja V. Saukaliene  
– [vida.saukaliene@plunge.lt](mailto:vida.saukaliene@plunge.lt)

Panevėžio rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyr.  
specialistas R. Vilys – [remigijus.vilys@panrs.lt](mailto:remigijus.vilys@panrs.lt)

Ramygalos kultūros centro direktorė L. Kubiliūnienė – [ramygaloskc@gmail.com](mailto:ramygaloskc@gmail.com)

Šilutės rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėja V. Griškevičienė –  
[vilma.griskeviciene@silute.lt](mailto:vilma.griskeviciene@silute.lt)

Šilutės rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus skyriaus vyriausioji specialistė  
J. Skobienė – [jurgita.skobiene@silute.lt](mailto:jurgita.skobiene@silute.lt)

Anykščių rajono savivaldybės Kultūros, turizmo ir komunikacijos skyriaus vedėja G.  
Nargelienė – [grazina.nargeliene@anyksciai.lt](mailto:grazina.nargeliene@anyksciai.lt)

Anykščių menų inkubatoriaus-menų studijos direktorė Daiva Perevičienė – [verslas@res.lt](mailto:verslas@res.lt)

Anykščių kultūros centro direktorė D. Petrokaitė – [akrumai@gmail.com](mailto:akrumai@gmail.com)

Palangos m. savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėjas V. Rekašius –  
[kultura@palanga.lt](mailto:kultura@palanga.lt)

Palangos kultūros centro kultūrinės veiklos vadybininkas N. Stasiulis –  
[nerijus.stasiulis@gmail.com](mailto:nerijus.stasiulis@gmail.com)

Panevėžio m. savivaldybės administracijos Kultūros ir meno skyriaus vedėja L. Krasauskienė  
–  
[loreta.krasauskiene@panevezys.lt](mailto:loreta.krasauskiene@panevezys.lt)

Lėlių vežimo teatro direktorius A. Markuckis – [leliuvezimoteatras@takas.lt](mailto:leliuvezimoteatras@takas.lt)

Panevėžio dailės galerijos direktorė J. Lebednykienė – [galerija@arspanevezys.lt](mailto:galerija@arspanevezys.lt)

## **PALANGOS KULTŪROS CENTRO KULTŪRINĖS VEIKLOS VADYBININKAS** 2015-15-26

Sveiki, bandau atsakyti į jūsų pateiktus klausimus. Atsiprašau, kad jie nebus labai išsamūs, nes klausimų paliestos temos yra pakankamai plačios. Tikiuos pavyks glaustai pateikti bent esminę savo asmeninę nuomonę.

**1. Ar projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ paraiška buvo rengiama/veikla vykdoma daugiau atsižvelgiant į:**

a) savivaldybės pasitvirtintos kultūros plėtros programos tikslus ir prioritetines užduotis

b) atsižvelgiant į konkurso nuostatas

c) atsižvelgiant į esamą regiono kultūrinės aplinkos stiprybes ir paraiškos rengėjo iniciatyvą (pakomentuokite)

**ATSAKYMAS:** Pirma paraiška dėl galimybės Palangai tapti Lietuvos kultūros sostine buvo teikiama mano iniciatyva 2008 metais, tada iš 39 pretendentų sostine išrinkta Zarasai. 2010 metų paraiškos iniciatyva buvo mūsų vieno iš strateginių partnerių Lietuvos Dailės muziejaus, kurio filialas yra Gintaro muziejus, sekretoriaus strateginiam planavimui, muziejaus plėtrai ir vadybai Vytauto Balčiūno. Vėliau prisijungus Kultūros skyriui ir kultūros centrui buvo parengta galutinė paraiškos versija. Tais metais tapti kultūros sostine pretendavo 11 kandidatų. Konkursą „Lietuvos kultūros sostinė“ laimėjo: 2011 m. – Šilutės rajono savivaldybė; 2012 m. – Anykščių rajono savivaldybė; 2013 m. – Palangos savivaldybė. Kaip žinote 2014 sostinė buvo Panevėžys, 2015 - Žagarė, o 2016 - Telšiai. Kiek žinau jie buvo atrinkti, nes buvo vieninteliai pateikę paraiškas. Tai rašau, kad matytumėte susidomėjimo mažėjimą nuo 39 iki 1 pretendentų. Pagrindinė priežastis - menkas valstybės finansavimas, palyginus su didžiuliu dokumentų tvarkymo krūviu, kai kultūros įstaigų žmogiškieji išteklių yra minimalūs.

**KODĖL BUVO TEIKIAMA PARAIŠKA?** Necituosiu nei mūsų savivaldybės strateginių tikslų, nei kultūros prioritetų bei kultūros centro nuostatų, nes jie mažai kuo skirsis nuo kitų Lietuvos miestų, bet išskirsiu tik tai, kad Palanga yra kurortas, kuriam ypač aktualus kokybiškas, originalus ir prasmingas savęs pateikimas išoriniam pasauliui. Palanga visada buvo, yra ir bus įvairiausių kultūros žanrų kūrimo ir pateikimo vieta. Palanga, kaip ir kiti kurortai, esame savotiška Lietuvos vizitinė kortelė. Lietuvos kultūros sostinės projektas pirmiausia siekė inventorizuoti jau vykstančius geriausius kultūros projektus tiek vidinius, tiek atvežtinius, inicijuoti naujas idėjas bei plačiai ir aktyviai paskleisti žinią, kad PALANGA - LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖ. Daug dėmesio skirta televiziniam pateikimui - daug proginių interviu, TV laidų, TV anonsinių klipų. Sukurta speciali interneto svetainė, daug spaudos pranešimų. Teigiamas įvaizdis, didelis žinomumas, kokybiškas turinys - būtinos sąlygos sėkmingam kurorto vystymuisi.

**2. Ar jūsų regione yra rengiamas gyventojų kultūrinių poreikių tyrimas?**

**ATSAKYMAS:** Kiek man žinoma (kultūros centre dirbu nuo 1998 metų) nėra buvę nei vieno Palangos gyventojų kultūrinių poreikių tyrimo.

**AR REIKIA?** Manau, kad, tai būtina, nes biudžeto išteklių turėtų būti leidžiami efektyviai mokesčių mokėtojų poreikiams tenkinti.

**3. Ar regiono kultūros įstaigos turi patvirtintus veiklos vertinimo kokybinius kriterijus?**

**ATSAKYMAS:** Palangos biudžetinių kultūros įstaigų kiekybiniai vertinimo rodikliai yra

patvirtinti steigėjo metinėse veiklos ir trimetėse strateginėse programose. Paprastai tai yra kultūrinių įvykių bei dalyvių skaičiai.

**NUOMONĖ.** Kultūra turėtų būti vertinama ne tik kiekybiškai bet ir kokybiškai.

**4. Ar dalykiniame bendravimą pozicionuojate save/savo įstaigą kaip projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ konkurso laimėtoją/veiklų dalyvį? Kodėl?**

**ATSAKYMAS:** Labai retai aktyviai ir tikslingai save pozicionuojame kaip Kultūros sostinė. Manau, todėl, kad neturime pakankamai žmogiškųjų išteklių aktyvinti ir plėsti veiklas, o tradicinėse veiklose nelabai yra prasmės. Vienas iš pozicionavimo teigiamų pavyzdžių - oficialaus kandidato mandato gavimas dėl galimybės rengti Europos Brass Band čempionatą Palangoje 2019/2020 metai. Kultūros sostinės projekto laimėtojo statusas buvo vienas iš didelės apimties kultūrinių įvykių vykdymo patirties įrodymų.

**NUOMONĖ.** Manau, kad ateityje šis pozicionavimas turi aktyvėti, ir dėl teigiamo Palangos įvaizdžio formavimo, ir dėl naujų kultūrinių iniciatyvų atsiradimo, ir dėl papildomų finansų pritraukimo.

**5. Ar projektas „Lietuvos kultūros sostinė“ turėjo kultūrinės ir ekonominės veiklos sąsajas? Kokias?**

**ATSAKYMAS:** Vertinant kultūrą kaip makroekonomikos dalį, kai investuojant 1 piniginių vienetą į kultūrą, į bendrą vidaus valstybės produktą grįžta 5 kart daugiau, Kultūros sostinės projektas yra puikus to įrodymas, ypač kurortuose. Ilgalaikio teigiamo įvaizdžio formavimas, žinomumo didinimas, turistų kokybės gerinimas, srautų augimas - visa tai siekiama tokių projektų pagalba ir tai turi didelę ekonominę naudą tiek kultūros pateikėjui, tiek dalyviui, tiek verslui, tiek miestui, tiek valstybei. Dar paminėtina, kad 2013 metais Lietuva pirmininkavo ES, todėl labai daug auščiausio rango Europos valstybių vadovų, ambasadorių bei kitų svečių lankėsi Palangoje, kas taip pat padidino atsakomybę už maksimaliai kokybišką Lietuvos kultūros pateikimą.

**NUOMONĖ.** Visais lygmenimis kultūra turėtų būti traktuojama ne kaip dotuojama sritis, o kaip investicija į 5 kart atsiperkantį makroekonominį procesą .

**6. Ar įvykdžius projektą „Lietuvos kultūros sostinė“ įstaigai/projektų vadovui tapo lengviau gauti finansavimą kultūros projektams iš valstybės biudžeto lėšų? Ar padidėjo inicijuojamų/vykdomų kultūros projektų skaičius?**

**ATSAKYMAS:** Inicijuojamų naujų kultūros projektų skaičius yra ženkliai išaugęs ir vis auga. Ar lengviau gauti valstybės biudžeto lėšas kultūros projektams negaliu atsakyti, nes dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo neteikia nei vieno projekto, bet galiu pasakyti, kad ženkliai išaugo Valstybės pasitikėjimas ir ženkliai padidėjo Valstybės finansavimas visiems infrastruktūriniais projektams - Kurhauzo mūrinės dalies restauracija, Koncertų salės statyba ir kt.

**7. Ar projektas paskatino vykdytojų/dalyvių verslumą, pakėlė dalykines kompetencijas? Kaip?**

**ATSAKYMAS:** Dalykines kompetencijas pakėlė ženkliai, dėl verslumo skatinimo, tai, manau, kad patirtis, kaip save pateikti geriausiu būdu - vienas pagrindinių sėkmingo verslo sąlygų.

**8. Kas jus asmeniškai motyvavo vykdyti/dalyvauti projekte „Lietuvos kultūros sostinė“?**

**ATSAKYMAS:** Pagrindiniai asmeniškai motyvai, manau, sutaps su kiekvieno kultūroje dirbančio žmogaus motyvais - siekti tobulėjimo ir skleisti grožį, meilę ir tiesą :)

Nusileidus ant žemės, galiu pasakyti tik kelis esminius motyvus - Lietuvos Kultūros sostinės projektas man buvo mano daugiamečio darbo svarbiausiu projektu, kur turėjau progos panaudoti visus savo kūrybinius ir organizacinius gebėjimus. Tai puikus įrankis padidinti

visuomenės sąmoningumą, parodyti menkiausiai finansuojamą valstybės sritį ir bandyti įrodyti, kad tai pasikeistų. Man labai norėjosi sujungti aktyviausias kultūrininkų, visuomenininkų, verslininkų, turizmo specialistų, politikų, kad Palanga padarytų proveržį savo kokybiško turinio formavime.

Tikiuos kas nors iš mano asmeninių minčių bus tinkama jūsų darbui. Linkiu visokeriopos sėkmės.

---

## **RAMYGALOS KULTŪROS CENTRO DIREKTORĖ**

2015-05-19

Labą diena. Manau globalesniais klausimais Jums galėtų atsakyti savivaldybės švietimo, kultūros ir sporto skyrius. Projektą teikė savivaldybė, mes tik buvom kūrėjai ir vykdytojai.

### **ATSAKYMAI:**

1. a ir b

2. Dėl regiono negaliu pasakyti, mes kaip įstaiga susitinkame su bendruomenėmis, diskutuojame, kartais anketuojame.

3. Taip.

4. Kartais. Tiesiog jau praėjo nemažai laiko, tai miegoti ant tų pačių laurų nebėra laiko.

5. Turėjo. Pagyvėjo vietos verslas, labai daug smulkių vietos gamintojų, susitvarkė sertifikatus, pradėjo gamybą, edukacijas. Atsiradę nauji objektai patraukia turistus, tuo pačiu ir finansus.

6. Sunku pasakyti. Padaugėjo, bet ir teikiame daugiau.

7. Taip. Atradome naujų galimybių mokamom veiklom.

8. Liepė (šypsėnėlė). Galimybė suvienyti bendruomenę, pasiūlyti naujų kultūrinių paslaugų, adrenalinas.

---

## **ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS KULTŪROS SKYRIAUS VEDĖJA**

2015-05-27

1. Ar projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ paraiška buvo rengiama/veikla vykdoma daugiau atsižvelgiant į:

a) savivaldybės pasitvirtintos kultūros plėtros programos tikslus ir prioritetines užduotis

b) atsižvelgiant į konkurso nuostatas

c) atsižvelgiant į esamą regiono kultūrinės aplinkos stiprybes ir paraiškos rengėjo iniciatyvą.  
(pakomentuokite)

### **ATSAKYMAS:**

Šilutės savivaldybę teikti paraišką motyvavo:

- 1) pasinaudoti galimybe išgarsinti Mažosios Lietuvos regioną ir Šilutės 500 metų jubiliejų.
- 2) gera kūrybinė ambicija - jei gali kiti, tai galime ir mes.
- 3) be abejojimo atsižvelgėme ir į konkurso nuostatas

2. Ar jūsų regione yra rengiamas gyventojų kultūrinių poreikių tyrimas?

**ATSAKYMAS:**

Deja, ne.

3. Ar regiono kultūros įstaigos turi patvirtintus veiklos vertinimo kokybinius kriterijus?

**ATSAKYMAS:**

2012 m. Kultūros ministerijos užsakymu buvo vykdomi kultūros paslaugų vertinimo tyrimai. Remtasi mūsų patirtimi. Neteko girdėti, kad būtų oficialiai patvirtinti veiklos vertinimo kokybiniai kriterijai. Toks dokumentas būtų labai reikalingas.

4. Ar dalykiniame bendravime pozicionuojate save/savo įstaigą kaip projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ konkurso laimėtoją/veiklų dalyvį? Kodėl?

**ATSAKYMAS:**

Kartais. Kai rašome projektus. Deja, nėra sostinės jungiančios ir bendradarbiavimą bei tęstinumą laiduojančios idėjos. O galėtų būti kokia nors „Sostinių ambasada“. Ar klubas.

5. Ar projektas „Lietuvos kultūros sostinė“ turėjo kultūrinės ir ekonominės veiklos sąsajas? Kokias?

**ATSAKYMAS:**

Mūsų šventė vyko krizės metu. Skirta tik 100 000 tūkst litų, tad idėjas ženkliai rėmė rėmėjai. O juos reikėjo įtikinti, ką sumanėme ir kodėl reikia tai įgyvendinti.

6. Ar įvykdžius projektą „Lietuvos kultūros sostinė“ įstaigai/projektų vadovui tapo lengviau gauti finansavimą kultūros projektams iš valstybės biudžeto lėšų? Ar padidėjo inicijuojamų/vykdomų kultūros projektų skaičius?

**ATSAKYMAS:**

- 1) Niekas nepalengvėjo.
- 2) Inicijuojamų/vykdomų projektų skaičius visada yra didelis. Esame kūrybiškai aktyvus kraštas.

7. Ar projektas paskatino vykdytojų/dalyvių verslumą, pakėlė dalykines kompetencijas? Kaip?

**ATSAKYMAS:**

Patobulėjo projektų rengėjų kvalifikacija, komandinio darbo įgūdžiai. Verslumas kultūroje kelią skinasi sunkiai.

8. Kas jus asmeniškai motyvavo vykdyti/dalyvauti projekte „Lietuvos kultūros sostinė“?

**ATSAKYMAS:**

Stiprus kultūrinės, meninės komandos palaikymas. Didelis noras išgarsinti savo miestą ir kraštą iš gerosios pusės. Žiniasklaidoje dažnai esame pristatomi iš negatyvios pusės.

---

**ANYKŠČIŲ MENŲ INKUBATORIAUS-MENŲ STUDIJOS DIREKTORĖ**

2015-05-19

Į šiuos klausimus jums geriausia atsakytų savivaldybės kultūros skyriaus vedėja Gražina Nargelienė [grazinanargeliene@anyksciai.lt](mailto:grazinanargeliene@anyksciai.lt).

Priedas 4

„Zarasai – Lietuvos kultūros sostinė”. Programa

**PROJEKTO „ZARASAI – LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖ 2008“** spaudos konferencija UAB „Viskas verslui” konferencijų salėje „113“ (Sėlių a. 16, Zarasai); Zarasų kultūros centro koncertų salėje (Vytauto 1a/2a) **holistinis judėjimo teatras „S”** (Šiauliai) pristato dangaus viziją „Dangaus kukurūzai”.

**„MENAS NETIKĖTOSE ERDVĖSE”**: Zarasų kultūros centro parodų salėje (Vytauto g. 1a/2a) pianisto Andriaus Vasiliausko koncertas ir Zarasų meno mokyklos moksleivių parodos atidarymas.

**SPECIALIEJI VANDENS PROJEKTAI**: galerijos „Vanduo“ atidarymas, Lietuvos liaudies kultūros centro (Vilnius) tautinio drabužio kolekcijos ir projekto „Mode H” kolekcijos, skirtos neįgaliems (Zarasai) scenoje ant vandens Zaraso ežero Didžiosios salos paplūdimyje pristatymas;

I Lietuvos kultūros mugės atidarymas Zarasų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos projektu „Prozos ruduo“. Svečiuose: J. Erlickas ir Vilniaus salonistai, J. Aputis, A. Marčėnas.

**I LIETUVOS KULTŪROS MUGĖS PROJEKTAI ZARASO EŽERO DIDŽIOSIOS SALOS MAŽAJAME IR DIDŽIAJAME SLĖNIUOSE:**

**„Žolinė”** (Zarasai), **Salako, Degučių ir Sadūnų kaimų festivaliai** (Zarasų raj.), **„Rudeninės”** (Visaginas)

**Lietuvos nacionalinės filharmonijos koncertinis sezonas** (Vilnius). Dalyvauja solistė J. Leitaitė ir S. Krinicas (gitara)

**Holistinis judėjimo teatras „S”** (Šiauliai). Muzikinis veiksma pagal G. Guržijevą muziką „Fortūnos ratas”

**„Undinėlių daina”** (Zarasai). Festivalio laureatų pasirodymas (dalyvauja Rokiškio choreografijos mokyklos šiuolaikinio šokio grupė „Fiesta”, Kauno neoklasikinio teatro grupė „Releve”, solistai V. Pak, L. Gurova, V. Jaronskaja, grupė „Memorial Faces”, šokių grupė „Impresija” ir grupė „T&T” (Zarasai);

**Žagarės vyšnių festivalis** (Joniškio raj.). Dalyvauja saksafonistas P. Vyšniauskas (improvizacijos Žagarės vyšnių festivalio tema);

**„LINEDANCE LT”** (Vilnius, Klaipėda);

**Projektas „Prozos ruduo”** (pristato Zarasų rajono savivaldybės viešoji biblioteka);

**Projektas „Zalvynė”** (pristato Zarasų kultūros centras);

**Projektas „Žagarės Vyšnių festivalis”** (pristato Joniškio rajono savivaldybė ir Žagarės regioninio parko direkcija);

**Jaunimo forumas – konkursas „Undinėlių daina”** (pristato Zarasų kultūros centras);

**Projektas „Sėlos muzikantai”** (pristato Zarasų kultūros centras);

**Festivalio „Kaunas Jazz”** video medžiaga

**„TEBŪNIE NAKTIS”**: Pramoginis koncertas Zarasų kultūros centro koncertų salėje (Vytauto g. 1a/2a) „Naktis mieste. Dalyvauja grupės „Intro“, „Impresija“ ir „Nikajė“ (Zarasai), Valentina Jaronskaja (Vilnius), Zarasų jaunimo centro kino salėje (Vytauto g. 3) muzikinis filmas „Traviata“

**„GATVĖS MUZIKA”**: Zarasų krašto meno kolektyvų koncertai ir knygų mugė Zarasų miesto Sėlių aikštėje ir miesto viešose erdvėse, „Rotary Pump“ (Dusetos), Zarasų pensionato ir Zarasų kultūros centro kapelos, „B-Boys“ (Zarasai), Suvieko kaimo kapela, Adovavičių šeima ir Raudondvario folkloro ansamblis (Kauno raj.), „Strongest“ (Zarasai), poeto P. Širvio

poezijos skaitymai ir Zarasų pensionato kapela, „We danced“ (Zarasai), E. Darulis ir draugai ir Adomavičių šeima, „Need2dance“ (Zarasai), Zarasų kultūros centro kapela ir šokių kolektyvas „Ežerūnas“, A. Svidinskas ir muzikinių projektų grupė „Vitražai“ (Kauno raj.), „Skaska“ (Zarasai), Zarasų senjorų klubas, E. Darulis ir draugai, „T&T“ (Zarasai), „Rotary Pump“ (Dusetos) ir Suvieko kaimo kapela, „Brėkšta“, „B-Boys“, „Strongest“, „We danced“, „Need2dance“ (Zarasai) ir Zarasų senjorų klubas, „Severiti“, „Skaska“, „T&T“, „Brėkšta“ (Zarasai) ir Turmanto kapela „Viatur“, „Severiti“, „Typošytaką“ (Zarasai) ir Samanių kaimo kapela.

**„MENAS NETIKĖTOSE ERDVĖSE“:** drožėjų mugė skvere prie „Metamorfozės“ skulptūros, Zarasų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos lėlių teatras kavinėje „Diana“, paroda prieš Zarasų krašto muziejų.

## **I LIETUVOS KULTŪROS MUGĖS PROJEKTAI: MAŽASIS SLĖNIS**

**„Šlovinkime viešpatį stygomis ir dūdomis“** (Molėtai). Dalyvauja mišrus vokalinis ansamblis „Akapela“;

**„Dainuoju Lietuvai“** (Garliava, Kauno raj.);

**„Šok, trypk, linksmas būk...“** ir **„Pasodinsim ažuolą“** (Raudondvaris, Kauno raj.);

**„Skamba, skamba kankliai“** (Vilniaus etninės kultūros centras). Dalyvauja „Ratilio“ ir „Poringė“;

**„Grybų šventė“** (Varėna);

**„Pilies festivalis“** (Vilnius). Dalyvauja senovinės muzikos ansamblis ir senovinių šokių grupė;

**Dusetų, Antazavės, Antalieptės, Imbrado ir Suvieko kaimų festivaliai** (Zarasų raj.);

**„Trys ratilėliu“** (Jonava);

**„Akacijų alėja“** ir **„Mažoji akacija“** (Raudondvaris, Kauno raj.);

**Spektaklis „Žaldokynė“** (Kelmė);

**Ežerų sietuva“** (Utenos apskrities viršinininko administracija);

**„Naujalis chorų festivalis“** (Raudondvaris, Kauno raj.);

**„Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ sveikina Zarasus. Psilikono teatras** (Vilnius);

**„Skraidančios pėdos“** (Molėtai). Dalyvauja šiuolaikinio šokio kolektyvas „Žingsnis“

**„Releve“** (Kaunas);

**Žagarės vyšnių festivalis** (Joniškio raj.). Dalyvauja akordeonistas M. Jukna;

**„Agurkų šventė“** (Kėdainiai). Dalyvauja humoro grupė „Bobų radijas“;

**„Pasienio fiesta“** (Lazdijai). Dalyvauja meno kolektyvas „Dainuviai“;

**„Mažoji Melpomenė“** (Plungė). Dalyvauja teatras „Saula“;

**Latvijos Respublikinė dainų šventė** (Daugpilis, Latvija);

**Respublikinė dainų ir šokių šventė** (Vilnius, Šiauliai). Dalyvauja Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“ ir Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblis.

**Vilniaus miesto savivaldybės 2009 metų kultūrinių projektų pristatymas.** Dalyvauja festivalis „Sirenos“, Vilniaus etninės kultūros veiklos centras (čigonų ansamblis „Sare Roma“), svečiai iš Gruzijos, Vilniaus miesto Šv. Kristoforo kamerinis orkestras, Vilniaus miesto Senamiesčio teatras, Vilniaus miesto Kirtimų kultūros centras;

**Tarptautinis modernaus šokio festivalis.** Dalyvauja Kauno šokio teatras „Aura“ (spektaklis „Aseptinė zona arba lietuviškos sutartinės“).

## **I LIETUVOS KULTŪROS MUGĖS PROJEKTŲ PRISTATYMAS ZARASO EŽERO DIDŽIOSIOS SALOS MEDIA CENTRE:**

**„Pilies festivalis“** (pristato VšĮ „Vita antiqua“);

**Dainuojamosios poezijos renginiai** (pristato Kulautuva, Raudondvaris, Kauno raj.);

**Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblis;**

**Projektas „Žagarės Vyšnių festivalis”** (pristato Joniškio raj. savivaldybė ir Žagarės regioninio parko direkcija);

**Festivalis-kūrybinė stovykla „Mažoji Melpomenė”** (pristato Plungės raj. savivaldybės kultūros centras);

**Tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris”** (Vilnius);

**Vilniaus etninės kultūros centras**;

**Filmas „Trakai – Lietuvai ir pasauliui”** (prisistato Trakų raj. savivaldybė);

**Utenos apskrities kultūros projektai** (prisistato Utenos apskrities viršininko administracija);

**„Tradiciniai ir nauji kultūros renginiai”** (pristato Anykščių raj. savivaldybė);

**M. K. Čiurlionio namų projektų pristatymas** (Vilnius);

**Naujosios Vilnios kultūros centro projektų pristatymas** (Vilnius);

**Tarptautinis modernaus šokio festivalis** (pristato Kauno šokio teatras „Aura”);

**„Atvažiavo meška”** (pristato Vilniaus krašto kultūros, verslo ir pilietinės iniciatyvos asociacija);

**Festivalio „Kaunas Jazz”** video medžiaga.

**„MENAS NETIKĖTOSE ERDVĖSE”**: Zarasų kultūros centro parodų salėje (Vytauto g. 1a/2a) parodos pristatymas „Orda ...“ ir pianisto A. Vasiliausko koncertas; koncertai kavinėje „Diana“.

**SPECIALŪS VANDENS PROJEKTAI**: a&v A. Pogrebnojaus ir V. Simonavičiūtės naujausia mados kolekcija ruduo-žiema 2008-2009, UAB „Roris” kailinių kolekcija ir veltinio kolekcija (Vilnius) scenoje ant vandens Zaraso ežero Didžiojoje saloje; valčių paradas – konkursas Zaraso ežero Didžiosios salos „Auksiniame“ plažėje; madų kolekcijos scenoje ant vandens Zaraso ežero Didžiojoje saloje. Pristatomos „Saulės skola“ (Daugpilis, Latvija), kolektyvo „Vizija” (Šilalės rajonas), Visagino politechnikos ir Rokiškio mados teatras „Gracija” (Lietuva) kolekcijos, Oficialus savaitgalio renginių uždarymas: džiazo grupė **„DIXX BAND“ (Kaunas)** Zaraso ežero salos Didžiajame slėnyje

**SVEČIAI**: Zaraso ežero Didžiojoje saloje **IGO** (Latvija).

**SVEČIAI**: Zaraso ežero Didžiojoje saloje **grupė „JUMPRAVA”** (Latvija).

**SVEČIAI**: „CAMERATA KLAIPĖDA” ir V. Čepinskis.

**SVEČIAI**: Zaraso ežero Didžiojoje saloje koncertuoja A. Smilgevičiūtė ir grupė „Skylė“.

**ŠOKIAI**: Zaraso ežero Didžiojoje saloje **DJ GREEN**

**„NAKTIES SKAITYMAI”** Zarasų rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje. Dalyvauja aktoriai A. Latėnas ir G. Storpirštis, poetai R. Graibus, L.S. Černiauskaitė, P. Panavas, V.V. Landsbergis, A. Svidinskas ir grupė „Vitražai”, kūrinius skaitys Anykščių, Ignalinos, Molėtų, Utenos, Rokiškio, Dusetų ir Zarasų literatai. Skaitymų vedantieji Vilniaus Abraomo Kulviečio vidurinės mokyklos scenos ir judesio menų teatras „Žodis ir judesys” aktoriai (vadovė V. Niauronytė)

**„TEBŪNIE NAKTIS”** Pramoginis koncertas Zarasų kultūros centre „Naktis mieste“. Dalyvauja grupės „Orlait“ (Kirtimų kultūros centras, Vilnius) ir „Aorti“ (Visaginas); Zarasų jaunimo centre muzikiniai filmai „Queen Barselonoje“ ir „Kažkas atsitiko“.

## **I LIETUVOS KULTŪROS MUGĖS PROJEKTAI:**

### **MAŽASIS SLĖNIS**

**„Zalvynė“** (Zarasai);

**„Aušta aušrela” ir langinių tapimo bei švilpynių lipdymo pleneras** (Rokiškis). Dalyvauja ansamblio „Gastauta” sutartinių grupė;

**„Vaidiname žemdirbiams“, „Interrampa“** (Rokiškis). Dalyvauja teatras „Velnioniškai vienas”;

„Aukštaitijos viltys” (Utenos apskrities viršininko administracija). Dalyvauja Dusetų muzikos mokyklos akordeonistų ansamblis;  
„Čia gieda vieversiai” (Smilgiai, Panevėžio raj.);  
„Zalvynė” (Zarasai).

#### **DIDYSIS SLĖNIS**

„Pažaislio muzikos festivalis” (Kaunas). Opera – pastišas „Faustina”  
„Birštonas” (Birštonas). Dalyvauja džiazo grupė „Saga”  
„Visagino country” (Visaginas). Dalyvauja A. Klova su grupe ir šokėjai  
„Ant rubežiaus” (Šiauliai). Dalyvauja grupės „Jonis” ir „Sadūnai”

#### **I LIETUVOS KULTŪROS MUGĖS PROJEKTŲ PRISTATYMAS ZARASO EŽERO DIDŽIOSIOS SALOS MEDIA CENTRE:**

Atvažiavo meška” (pristato Vilniaus krašto kultūros, verslo ir pilietinės iniciatyvos asociacija); **Kelmės mažasis teatras;**

**Projektas džiazo festivalis „Birštonas”;**

**Projektas „Zalvynė”** (pristato Zarasų kultūros centras).

Šv. Mišios Zarasų Šv. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčioje. **Chorinės muzikos koncertas:** dalyvauja solistas G. Liaugminas, Visagino Česlovo Sasnausko muzikos mokyklos merginų kamerinis choras „Šilagėlė“, Vilniaus katedros jaunimo mišrus choras, Zarasų kultūros centro chorai: mišrus choras „Gelmė“ ir Dusetų moterų choras (Zarasai).

#### **I LIETUVOS KULTŪROS MUGĖS PAVILJONUOSE PRISTATOMI:Projektas**

„Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009”, **O. Koršunovo teatro naujaisi spektakliai ir Vilniaus turizmo informacijos centro parengti kultūrinio turizmo maršrutai** („Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“);

**Projektai „Aukso vainikas”, profesionalaus meno paroda Visagine, kulinarinis paveldas Rytų Aukštaitijoje, amatininkų kelias Utenos apskrityje** (Utenos apskrities viršininko administracija);

**Projektas „Sankt Peterburgo – Varšuvos traktas”** (Utenos rajono savivaldybė);

**Projektas „Žinios perdavimas”** (Vilniaus krašto kultūros, verslo ir pilietinės iniciatyvos asociacija „Atvažiavo meška”);

**Kėdainių miestas ir „Agurkų šventė”** (Kėdainių raj. savivaldybės administracija);

**„Žagarės vyšnių festivalis” ir tradiciniai Joniškio rajono renginiai** (Joniškio raj. savivaldybė ir Žagarės regioninio parko direkcija);

**Anykščių rajono kultūros projektai** (Anykščių raj. savivaldybė);

**„Grybų šventė”** (Varėnos kultūros centras).

## Priedas 5

„Plungė – Lietuvos kultūros sostinė”. Programa

### **Naujų kultūrinių erdvių pristatymo, kūrybinių eksperimentų akcijų, jaunųjų Plungės menininkų kūrybinės apraiškos ir menininkų, kilusių iš Plungės, projektai:**

Plungės vandens bokšto ir rajone esančių industrinių objektų estetizavimas;  
Bokšto ir Meninių galimybių maršruto pristatymas (programoje Vilniaus fagotyno pasirodymas, didelis sostinės duonos kepalas);  
Lentos, skirtos Lietuvos tūkstantmečiui įamžinti, atidengimas;  
Istorinių nuotraukų instaliacija;  
Suolelio, skirto žymiems plungiškiams menininkams, pristatymas;  
Poetinis perfomansas;  
M. Tendziagolskio atraktyvios skulptūros parko kūrimas Plungėje;  
Skaitymai tradicinėse ir netradicinėse erdvėse: poezijos ir muzikos sąskambiai;  
Žymių plungiškių (muzikų, aktorių) bendras muzikinis renginys;  
Kunigaikščiams Oginskiams skirtos dokumentinės parodos atidarymas.

### **Pučiamųjų orkestrų muzikos ir istorinių šokių kolektyvų festivalis, Miesto šventė, bendruomenių kūrybinės iniciatyvos, muzika ir poezija netradicinėse erdvėse:**

Tarptautinis pučiamųjų orkestrų ir istorinių šokių kolektyvų festivalis;  
Plungės Miesto šventė;  
Verslo paroda;  
Tradicinių amatų demonstravimas;  
Teatralizuotas paradas;  
Profesionalaus meno parodos;  
Menininkų koncertai, tautodailės ir prekybos mugės;  
Istorinių nuotraukų instaliacija;  
Fotoalėja „Tūkstantis Lietuvos akimirku“;  
M. Tendziagolskio atraktyvios skulptūros parko kūrimas Plungėje;  
Skaitymai tradicinėse ir netradicinėse erdvėse: poezijos ir muzikos sąskambiai.

### **Kultūrinės raidos akcijos, jaunimo iniciatyvos, meninių erdvių įprasminimas, sakralaus ir kūrybingo jaunimo miesto projektai:**

Tarptautinis pučiamųjų orkestrų ir istorinių šokių kolektyvų festivalis;  
Švento Jono atlidai;  
Istorinių nuotraukų instaliacija;  
M. Tendziagolskio atraktyvios skulptūros parko kūrimas Plungėje;  
Teatralizuotos misterijos ir vaidinimai, ugnies skulptūros prie Godingos piliakalnio;  
Skaitymai tradicinėse ir netradicinėse erdvėse: poezijos ir muzikos sąskambiai;  
Jaunimo „muzikinių blusų“ renginys;  
Plungės jaunųjų menininkų akademinės muzikos šventė;  
Plungės krašto istorinės raidos įprasminimas: spektaklių rodymas atviroje erdvėje – ant Godingos piliakalnio, jo prieigose, kitose saugomose teritorijose.

Visus metus veiksiantys nauji kultūrinio turizmo maršrutai „Plungė: nuo savitumo iki globalumo”.

## Priedas 6

„Ramygala – Lietuvos kultūros sostinė”. Programa

Balandis

**Dainuojamosios poezijos festivalis, skirtas S. Mykolaičio atminimui.** Ramygalos gimnazija

Aprašymas: jau ketveri metai praskriejo, kuriuos skaičiuojame be aktoriaus, bardo, kūrėjo Sauliaus Mykolaičio. Vis dėlto jis gyvas jį mylėjusių atmintyje ir kalba dainomis, kurios atgimsta jau kitų atlikėjų lūpose. Saulius Mykolaitis mokėsi Ramygalos gimnazijoje. Jo atminimui balandžio 23-iosios vakarą vyko dainuojamosios poezijos festivalis, kuriame dalyvavo jaunieji gimnazijų ir vidurinių mokyklų atlikėjai iš Raseinių, Rokiškio, Radviliškio rajonų, Krekenavos, Vilniaus, Ramygalos. PRIZAS Daugiausia simpatijų ir ovacijų sulaukė Vilniaus Gabijos gimnazijos „Dainos teatras”, kuris ir parsivežė pagrindinį pereinamąjį prizą. Daugelį sužavėjo Vilniaus vidurinės mokyklos „Lietuvių namai” mokinė Ieva Kuliešaitė bei ramygalietė Jovaidė Jurėnaitė, atlikusi savo kūrybos dainas. Festivalyje svečio teisėmis dalyvavo Sauliaus Mykolaičio bendramokslis Dainius Žvirgždas. Tikimės, jog šis gražus renginys taps tradicinis, vykstantis kas antrus metus ir sulaukiantis vis daugiau jaunųjų dainuojamosios poezijos atlikėjų iš visos Lietuvos.

**Tautinių šokių festivalis „Velžio klumpė 2010“** . Liūdynės kultūros centro Velžio bendruomenės namai

Aprašymas: programoje dalyvaus 10 kolektyvų iš Panevėžio rajono ir miesto.

**„Sidabriniai balsai 2010“ II turas.** Ramygalos kultūros centras

Aprašymas: šalies solistų ir vokalinių ansamblių konkurso „Sidabriniai balsai 2010“ II turas. Dalyvauja Panevėžio rajono, Vilniaus, Ukmergės, Biržų bei Panevėžio miesto meno mėgėjų kolektyvai ir solistai.

**Jurginės Miežiškiuose.** Miežiškių Angelų slėnis

Aprašymas: tai pavasario darbų pradžios šventė. Bus laiminami Miežiškių laukai ir būsimasis derlius. Į Miežiškių Angelų slėnį aplinkinių kaimų gyventojai suvažiuos arklių kinkiniais, ateis pėsti, nešini įvairiomis žemės gėrybėmis. Vyks lauko žaidimai, gros kaimų muzikantai, koncertuos folkloro ansambliai „Ringis“ ir „Ringūžis“, kinkinių paradai, sodinukų mainai.

Gegužė

**„Gatvės muzikos diena“** . Ramygala

Aprašymas: muzikanto ir aktoriaus Andriaus Mamontovo kvietimu profesionalūs muzikantai ir mėgėjai plūstels ir į Ramygalos gatves, kiemus. Gatvės muzikos dieną dalyvaus Panevėžio rajono muzikantai, kultūros sostinės svečiai.

**Motinos diena.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Panevėžio solistų kvartetas „Bel Canto“.

**Seminaras „Krašto kultūros savitumo išsaugojimas“** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: šalies etninės kultūros centrų darbuotojų, rajonų etninės kultūros metodininkų, nacionalinių, regioninių parkų etnografų (kultūrologų) seminaras „Krašto kultūros savitumo išsaugojimas“. Seminarą rengia Lietuvos liaudies kultūros centras, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija bei Panevėžio rajono savivaldybės administracija.

**„Aukso paukštė“** . Ramygalos kultūros centras

Aprašymas: „Aukso paukštės“ nominacijos laureatų koncertų ciklo atidarymas. Planuojami šeši koncertai per metus, juose dalyvaus visų žanrų kolektyvai iš visos Lietuvos.

**Naujamiesčio kultūros centro-dailės galerijos mišrus vokalinis ansamblis.**

Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

**Kulinarinio paveldo šventė „Oi skanios bobutės vaišės“.** Trakiškio bendruomenės namai.

Aprašymas: Sekminių valgių pristatymas, vakarojimas su folkloro ansambliu „Margutis“ ir kaimo muzikantais.

**Šeštinės.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Vilniaus pedagoginio universiteto akademinis choras „Ave, Vita“.

**Lietuvos tūkstantmečio dainų šventės „Amžių sutartinė” filmo demonstravimas.**

Bistrampolio dvaras

**Lietuvos tūkstantmečio dainų šventės „Amžių sutartinė” fotografijų parodos atidarymas.** Bistrampolio dvaras

**Atidarymo koncertas** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: Karlo Orfo „Carmina burana”. VPU akademinis choras „Ave, Vita”, fanfarų orkestras „Trakai”.

**Sekminės.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Panevėžio šaulių choras.

## **Vaikų Sekminės.** Smilgių etnografinė sodyba.

Aprašymas: dalyvaus Vilniaus Kirtimų kultūros centro modernaus folkloro ansamblis, Pakruojo rajono Plaučiškių kultūros namų mėgėjų teatras, Panevėžio rajono vaikų folkloro kolektyvai.

## **Senosios muzikos ir šokio programa „LDK kunigaikščio Gedimino laiškai“** Bistrampolio dvaras

Aprašymas: kamerinės muzikos ansamblis „Muzica Humana“, laiškus skaitys Vytautas Rumšas, šoks senovinių šokių ansamblis „Festa Cortese“.

## **Folkloro ansamblių šventė „Par šilali jojo...“** . Ramygala

Aprašymas: dalyvaus Panevėžio regiono suaugusiųjų folkloro ansambliai (Ramygalos parkas).

## **IX Lietuvos mėgėjų teatrų festivalis „Tiltai“** . Pajstrys

## **IX šalies mažų miestelių ir kaimų vaikų ir jaunimo popchorų bei solistų festivalis „Spindulėlis 2010“** . Raguva

## **V.Mykolačio-Putino pjesė „Valdovas“** . Ramygalos kultūros centras

Aprašymas: Rokiškio liaudies teatro spektaklis: V. Mykolaitis-Putinas „Valdovas“.

## **Panevėžio Vytauto Mikalausko menų mokyklos mišrus choras.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

## **Artūro Noviko džiazo studija „Jazz Island“** . Bistrampolio dvaras

## Birželis

## **Devintinės.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Panevėžio rajono savivaldybės jaunimo ir vaikų pučiamųjų orkestras „Aukštyn“.

## **Jubiliejinė danų grafikos paroda „Tryk på tiden“** . Bistrampolio dvaras

## **Spektaklis „Kalnas“** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: aktorius ir režisierius Valentino Masalskio kuriojamų Vilniaus kolegijos scenos menų specialybės studentų spektaklis „Kalnas“. Trupė P.S.

## **Ciklo „Šv.Jono aidai“ koncertas.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Panevėžio grigališkojo choralo studija „Vox laetitiae“. Vadovė Jolanta Antanaitienė

## **Muzikiniai susitikimai.** Bistrampolio dvaras

Aprašymas: Laima Šulskutė (fleita), Rolandas Romoslauskas (altas), Aleksandas Palej (fortepijonas, JAV)

## **Arklių ganymo šventė „Naktigonė“** . Dvarininkų kaimas (Miežiškių seniūnija)

## **Rajono žolininkų sambūris.** Kulbagalio kaimas (Miežiškių sen.)

Aprašymas: žolininkės dalysis patirtimi, bus ragaujama įvairių vaistažolių arbata, vakarojama su folkloro ansambliu „Margutis“.

## **Vargonų muzikos koncertas.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: solistė Vilma Narvilaitė, vargonininkė Aušra Pačegonytė.

## **„Vasaros vario audra“** . Panevėžio rajonas

Aprašymas: lyg ir pučiamųjų orkestrų orientacinės varžybos po Panevėžio rajono miestelius ir kaimus startuotų Ramygaloje. Daugiau kaip 20 rajono bendruomenių pareiškė norą dalyvauti šiame projekte priimant orkestrus. Bendruomenės rinks labiausiai patikusį orkestrą, o orkestrai – išradingiausiai juos priėmusią bendruomenę

## **Varinių pučiamųjų instrumentų orkestrų turo „Vasaros vario audra“ baigiamasis paradas.** Bistrampolio dvaras

Aprašymas: baigiamasis koncertas vyks Bistrampolio dvare, kur bus įteiktos trijų tipų premijos: bendruomenės apdovanos labiausiai patikusį orkestrą, orkestrai – geriausiai, išradingiausiai priėmusią bendruomenę, organizatoriai - daugiausiai miestelių ir kaimų aplankiusiam orkestrui. Projekte planuoja dalyvauti Lietuvos ir užsienio orkestrai. Finale išskirtinį koncertą dovanos Malmo Bras Band iš Švedijos.

## **Rasų šventė „Ustronės žolynų laiko brydė“** . Ustronės knygnešių muziejus

Aprašymas: į renginį kviečiamas profesionalus Lietuvos teatras. Spektaklis vyks prie knygnešių svirno, po spektaklio bus pristatomas kulinarinis paveldas, vyks Rasų šventė).

## **Šv. Jono Krikštytojo atlidai Vigilija.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Anykščių Šv. Mato bažnyčios kamerinis choras Vadovas Rimvydas Griauzdė.

## **Joninės** . Ramygala

Aprašymas: renginys vyks Ramygalos parke.

## **Šv. Jono Krikštytojo atlidai.** Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

## **„Aukso paukštė“**. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: „Aukso paukštės“ nominacijos laureatų koncertų ciklas. Kauno Vytauto Didžiojo Švč. Mergelės Ėmimo į dangų bažnyčios kamerinis choras Cantate Domino.

## **Jaunųjų talentų fiesta** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: solistai: Simas Šakenis (fortepijonas), Eglė Urbonavičiūtė (smuikas), Dmitrij Berezin (violončelė), Ignas Maknickas (fortepijonas), Kristina Annamukhamedova (fortepijonas), Jonas Kublickas (gitara), Paulius Andersson (fortepijonas). Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. Dirigentas Donatas Katkus.

### **Tarptautinė stovykla „Jaunasis skulptorius“. Ramygala**

Aprašymas: projekto dalyviai iš ąžuolo medienos kurs skulptūrines kompozicijas Lietuvos vardo tūkstantmečiui pasodintame ąžuolų parke Ramygaloje. (Ramygalos parkas).

### **Liepa**

#### **Tarptautinė vasaros akademija „Art Baltika 2010“. Ėriškių kultūros centras**

Aprašymas: vaikų ir jaunimo paroda ir šventinis koncertas Ėriškių kultūros centro kiemelyje. Šventinė eiseną Ėriškių kaimo gatvėmis, vaikų piešinių konkursas „Aš ir pasaulis“, vaikų ir jaunimo muzikavimo pamokos gamtoje „Gyvenu su daina“. Dalyvauja projekto dalyviai ir Panevėžio rajono dailininkai, menininkai, liaudies kūrėjai, pedagogai, mokykla, bendruomenė.

#### **Atviros futbolo varžybos Ramygalos seniūnijos taurei laimėti. Ramygala**

##### **A. Mikėno vardo žygis po Pašilių draustinio pelkes su nakvyne palapinėse. Pašilių draustinis.**

Aprašymas: Antanas Mikėnas – Melburno olimpių žaidynių vicečempionas. Dalyvių registracija, stovyklavietės įrengimas. Žygis po Pašilių draustinio pelkes. Edukacinė programa "Ežero gyvenimas ir mirtis". Po žygio – maudynės kubiluose, ramygalietiškos žuvinės virimas, musmirių sriuba vaišins du gyvi išlikę virėjai. Vakaras prie laužo su žaidimais, pasivaidenimais. Nakvynė palapinėse.

#### **Lietuvos kariuomenės pučiamųjų orkestras. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia**

##### **Lietuvos kariuomenės pučiamųjų orkestras. Bistrampolio dvaras**

Aprašymas: dirigentas kapitonas Egidijus Ališauskas.

#### **Miesto šventė „Ramygalai 640“. Ramygala**

Aprašymas: šventės šaukliai žadins miestą. Turgaus gatvėje amatų mugė. Puodžius įtraukti. Keramika, kalvystė, vytelės, šiaudai, vilna ir pan. Blusų turgus. Lietuvos ožkininkų suvažiavimas. Gražiausios ožkos rinkimai. Ramygalietiško pinigų kalimas. Kulinarinio paveldo paroda, degustacija. Ramygalietiško kepsnio pristatymas. Visi norintieji dalyvaus piešimo projekte „O man atrodo taip...“

Vienintelis ir nepakartojamas ožkų paradas! (Daugiau informacijos: [www.ozkupasaras.lt](http://www.ozkupasaras.lt))

Kraštiečių susibūrimas buvusiam kino teatre „Aušra“ „Mane užaugino Ramygala“. Seno kino rodymas, eilės ir dainos Ramygalai, rėmėjų, pagalbinių apdovanojimas.

Ramygalos gimnazijoje vyks projekto „Šilti delnai“ metu sukurtų juodosios keramikos dirbinių degimas.

Eiseną nuo Turgaus gatvės į parką.

Ramygalos parke vyks Didysis gimtadienio koncertas. Dalyvauja: piratų kapitono Flinto Šou, M.K.Čiurlionio styginių kvartetas, Paulius Stalionis, Merūnas, Mia ir „Žalioji choras“. Konferansje – muzikologas Viktoras Gerulaitis.

#### **Renginys „Jie mus saugo“. Ramygala**

Aprašymas: Karaliaus Mindaugo karūnavimo dienai skirtas renginys „Jie mus saugo“. Policijos, priešgaisrinės tarnybos ir šaulių sąjungos parodomosios programos.

#### **Ciklo „Šv. Jono aidai“ koncertas. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia**

Aprašymas: Panevėžio Šv. Apaštalų Petro ir Povilo bažnyčios choras. Vadovas Antanas Aleksandravičius.

#### **Romansų grožio pakerėta . Bistrampolio dvaras**

Aprašymas: Liuba Nazarenko (vokalas, gitara).

#### **Dekanato chorų šventė. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia**

Aprašymas: Jaunimo chorų ir kolektyvų mišios – šlovinimas.

#### **Suaugusiųjų chorų bendros giesmės. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia**

#### **Suaugusiųjų chorų mišios. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia**

#### **Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės atlaidai. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia**

Aprašymas: dalyvauja Palėvenės Šv. Domyko bažnyčios choras.

#### **Danieliaus Praspaliausko džiazio trio . Bistrampolio dvaras**

#### **Edukacinis tarpdisciplininio meno projektas „Aušra“ . Ramygala**

Aprašymas: edukacinis tarpdisciplininio meno projektas „Aušra“, skirtas jaunimo kūrybinėms iniciatyvoms. Apims naujausias meno kryptis (šviesa, garsas, skulptūrinė instaliacija, videomontažas, grafiti, gatvės menas).

#### **Vien tik Šopenas . Bistrampolio dvaras**

Aprašymas: Paulius Rudokas (fortepijonas).

#### **„Aukso paukštė“ nominacijos laureatų spektaklis. Ramygalos kultūros centras**

Aprašymas: Birštono kultūros centro mėgėjų teatro spektaklis.

Rugpjūtis

**„Ten, kur svajonės lekia”** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: LRT projekto „Triumfo arka” nugalėtojas Liudas Mikalauskas (bosas), Egidijus Bavikinas (tenoras) šokėjai Gintarė ir Tomas Slausgalviai, aktorė Virginija Kochanskytė.

**Džiazo baladės su Rūta Ščiogolevaite** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: Rūta Ščiogolevaitė (vokalas), Paulius Zdanavičius (fortepijonas), Vytautas Skudas (trimitas).

**Žolinė**. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

**Hildegardos iš Bingenio ekstazės** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: Birutė Liurytė-Gambus (mecosopranas, Prancūzija), Lucia Nigohossian (mecosopranas, Prancūzija), Čiurlionio kvartetas, Jonas Tankevičius (I smuikas), Darius Dikšaitis (II smuikas), Gediminas Dačinskas (altas), Saulius Lipčius (violončelė).

**Spektaklis „Plutelė ir pelės”**. Ramygalos kultūros centras

Aprašymas: Birštono kultūros centro mėgėjų teatro spektaklis „Plutelė ir pelės”.

**Vargonų muzikos koncertas**. Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: vargonais gros Dalia Mickevičiūtė.

**Nuo renesanso iki The Beatles – A Cappella** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: vyrų vokalinis ansamblis Quorum: Vitalij Neugasimov (kontratenoras), Andrius Jautakis (kontratenoras), Artur Šulc (tenoras), Žilvinas Čaplikas (baritonas), Vytautas Gailevičius (bosas), Romanas Savickas (bosas), Romuald Olechnovič (beatbox).

**Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios vargonu demonstracija** . Ramygalos Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia

Aprašymas: Nacionalinės vargonininkų asociacijos nariai pateiks bažnyčios vargonų būklės analizę, vyks vargonų muzikos koncertas. Planuojamas knygos „Ramygalos vargonai ir vargonininkai” pristatymas.

**„Mano sielos netylančios stygos...“ (pagal S. Jesenino kūrybą)** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: roko grupė „Rojaus tūzai“, režisierius Algirdas Latėnas.

Rugsėjis

**„Aukso paukštė” nominacijos laureatų koncertas**. Ramygalos kultūros centras

Aprašymas: Jurbarko kultūros centro kolektyvų koncertas.

**Teatralizuota muzikinė išdaiga „Karalius pamiršo raidyną“** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: scenarijaus autorė Violeta Palčinskaitė, režisierė Dalia Storyk, scenografė Arūnė Tornau. Vaidina ir eiles skaito aktoriai Kristina Ovčinkaitė ir Jurgis Damaševičius. Muzikinės išdaigos dalyviai: Čiurlionio kvartetas, Lina Baublytė (fleita).

**Šalies duonos kepėjų šventė „Visur duona su pluta“** . Radviliškių k., Krekenavos seniūnija.

Aprašymas: šalies duonos kepėjų šventė „Visur duona su pluta“. UAB Radviliškiai ir Ko perėmė duonos kepėjos Petronėlės Kurilienės duonos kepimo receptą, pagal kurį kepama „Petronėlės“ duona.

**Aukštaitijos dailininkų paroda „Ženkla”** . Bistrampolio dvaras

**„Cappella`a”** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: Aušra Smičiūtė (vokalas), Kristina Jatautaitė (vokalas), Rasa Serra (vokalas), Mindaugas Putna (vokalas).

**Spektaklis „Paskutiniai mėnesiai”** . Ramygalos kultūros centras

Aprašymas: Valstybinio Vilniaus mažojo teatro spektaklis „Paskutiniai mėnesiai“ su Regimantu Adomaičiu.

**Koncertas** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: I dalis: „Rudens elegijos“ Rita Preikšaitė (mecosopranas), Beata Vingraitė (fortepijonas), Egidijus Stancikas (aktorius). II dalis: rusų romansai Sankt Peterburgo N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos studentai.

**Kūrybinis edukacinis šiaudinių skulptūrų pleneras „Nuo šiaudinių skulptūrų iki ugnies“** . Naujamiestis

Aprašymas: jau penktus metus rengiamas kūrybinis edukacinis šiaudinių skulptūrų pleneras – tai Naujamiestio skulptūrų parkas, kuris gimsta iš šiaudų ir rankų. Sukuriamos 2–5 metrų aukščio skulptūros. Projekto tikslas – naujų netradicinių meninių kryptų populiarinimas. Skulptūros bus kuriamos iki mėnesio pabaigos.

**Barokinės bei klasikinės arijos** . Bistrampolio dvaras

Aprašymas: Valstybinis Vilniaus Kvartetas, Audronė Vainiūnaitė (I smuikas), Artūras Šilalė (II smuikas), Girdutis Jakaitis (altas), Augustinas Vasiliauskas (violončelė), Solistas Merūnas Vitulskis (tenoras).

Spalis

**Festivalio uždarymo koncertas. Bistrampolio dvaras**

Aprašymas: Klaipėdos kamerinis orkestras, vadovas Mindaugas Bačkus.

**Muzikos, šokio, žodžio, ugnies spektaklis „Nuo šiaudinių skulptūrų iki ugnies“.**

Naujamiestis

Aprašymas: baigiamasis kūrybinio edukacinio šiaudinių skulptūrų pleneo „Nuo šiaudinių skulptūrų iki ugnies“ renginys – tai muzikos, šokio, žodžio, ugnies spektaklis, kuriame skulptūros virs ugnies skulptūromis.

**Šalies modernaus meno festivalis „Keturiese“ . Ramygalos kultūros centras**

Aprašymas: tai vokalinio, instrumentinio muzikavimo, šokio, pantomimos, aktorinio bei vaizduojamojo meno sintezės kvartetų festivalis.

Lapkritis

**Liaudiškos muzikos kapelų varžytuvės „Kapelmaušis 2010“. Cido arena**

Aprašymas: tradicinis rajono renginys „Kapelmaušis 2010“, kuris vyksta kasmet lapkričio mėnesį, suteikia galimybę rajono liaudiškos muzikos kapeloms parodyti savo meną plačiajai visuomenei, varžytis dėl geriausios kapelos vardo.



## Priedas 8

„Anykščiai – Lietuvos kultūros sostinė”. Programa

### **KOVAS**

Tarptautinis festivalis „Muzikinė akvarelė” Anykščių muzikos mokykloje ir Anykščių kultūros centre

Senjorų pramoginių šokių kolektyvų šventė „Pavasaris Anykščiuose” Anykščių kultūros centre

### **BALANDIS**

Rašytojo, Lietuvos memorialinės muziejinkystės pradininko Antano Vienuolio-Žukausko 130-osios gimimo metinės Anykščiuose

Rytų Aukštaitijos muzikos mokyklų festivalis „Mūsų viltys 2012” Anykščių muzikos mokykloje

### **GEGUŽĖ**

Respublikinis renginys paminėti Konstantino Sirvydo asmenybės ir darbų sukaktims Anykščiuose

Nuotykių lenktynės „Nykštietiškas triatlonas 2012” Anykščių rajone

Respublikinis „Poezijos pavasaris – 2012” Anykščiuose

### **BIRŽELIS**

Respublikinė žirginio sporto ir tradicinės kultūros šventė „Bėk bėk, žirgeli” Niūronių k., Anykščių r.:

- Sutartinių festivalis „Saula sodų sodina...”
- Tarptautinis liaudiškų šokių festivalis „Šoku austos dienos Aukštaitijoje”
- Šieno skulptūrų simpoziumas ir teatralizuotas pristatymas (pagal A. Vienuolio-Žukausko „Užkeiktuosius vienuolius”)
- Tautinio kostiumo aksesuarų kūrybinė laboratorija ir šiuolaikinės tautinės mados pristatymas - šou

Vaikų ir Jaunimo meno terapijos ir kūrybinių improvizacijų stovykla-festivalis „Troškimai” Troškūnų vienuolyne, Troškūnuose, Anykščių r.

Tradicinės Antaninės, skirtos A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus 85 metų jubiliejui Anykščiuose

Profesionalios muzikos festivalis „Rubikiai - dainų krantas” Anykščiuose

### **LIEPA**

Tarptautinis alternatyvios muzikos festivalis „Velnio akmuo” Dainuvos slėnyje, Anykščiuose  
Tradicinė atminties valanda, skirta atminti lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydį per Atlantą, prie Puntuko akmens, Anykščių r.:

- Patriotinės dainos konkurso baigiamasis koncertas
- PPŽ - Pažintinis parkūro žygis po Anykščius
- Renginys „Žibintų naktis”

Šv. Onos atlydai Anykščiuose. Anykščių miesto šventė :

- Jaunimo kultūros ir meno diena
- Šviesų ir džiazos opera
- Respublikinis floristinių kilimų konkursas
- DJ naktis

### **RUGPJŪTIS**

Tarptautinis jaunųjų vargonininkų festivalis Anykščių Šv. apaštalo evangelisto Mato bažnyčioje

Jaunimo etninės kultūros ir netradicinio folklorofestivalis - stovykla „Folk-virus” Troškūnų vienuolyne, Troškūnuose, Anykščių r.

Nacionalinis bardų festivalis „Purpurinis vakaras” Dainuvos slėnyje, Anykščiuose

**RUGSĖJIS**

Tėvynę mylinčių žmonių sąskrydis „Trakinių partizanai“ Trakinių k. Kurklių sen., „Vaižgantinės“ Malaišių kaime, Svėdasų sen., Anykščių r.

**SPALIS**

Lietuvos profesionalių teatrų festivalis „Kliudžiau“ Anykščiuose

Knygos šventė Anykščiuose. Literatūrinės A. Baranausko premijos įteikimo ceremonija

**LAPKRITIS**

Alternatyvios muzikos festivalis „The Machine Started To Flow Into A Vein (Vol. 3)“ Anykščių kultūros centre

Aukštaitijos regiono romansų atlikėjų šventė „Aukštaitijos žiedynai“ Anykščių kultūros centre

„E-DOX“ fiesta - pasaulio dokumentiniai filmai Anykščiuose

**GRUODIS**

„Tarptautinis tarmių festivalis“ Anykščių kultūros centre

# PALANGA – 2013 m. Lietuvos kultūros sostinė



Seniai įpratome sakyti, kad Palanga Lietuvoje – simbolinė vasaros sostinė. Ji, nepaisant to, kad sparčiai auga ir kiti Lietuvos kurortai, kad ir ten vystoma pramogų bei poilsio industrija, ir toliau kasmet sutraukia daugiausiai poilsiautojų. Jūra ir prie jos atsiverianti begalinė erdvė, kopos ir gaivių oru džiuginantys pušynai į Palangą nuolat kviečia sugrįžti ne tik mėgėjus nerūpestingai praleisti laiką, bet ir tuos, kas nori prie jūros pailsėti ir atgauti jėgas. Kasmet čia jiems pasiūloma vis daug įvairiausių renginių. Palangai gavus teisę vadintis 2013 m. kultūros sostine, miestas tam iš anksto pradėjo rengtis. Buvo nutarta ne tik išlaikyti bei įsime-



nančiais akcentais atnaujinti kurorte visus metus vykstančius tradicinius renginius, bet ir kurorto svečiams bei miesto gyventojams pasiūlyti daug naujų švenčių, festivalių, koncertų. 2013 m. sudaryta ir paskelbta preliminari svarbiausių šiais metais Palangoje planuojamų organizuoti kultūrinių renginių programa. Susipažinti su ja, manome, pravartu kiekvienam, kuris jau planuoja savo atostogas ar kelionę į Palangą.

Metų kultūriniai renginiai Palangoje buvo pradėti tradicinėmis, nuo pat Lietuvos atgimimo pradžios daug miesto gyventojų ir jų svečių sutraukiančiomis Užgavėnėmis. Tą dieną po kurortą vaikščiojo persirengėliai, dėl savo teisės išlikti kovojo Kanapinis bei Lašininis, lauže buvo sudeginta Morė.

**Vasario 16 d.** Palangoje, Jūratės ir Kastyčio skvere, Šventosios pagrindinėje mokykloje, Palangos senojoje gimnazijoje vyko koncertai, skirti Lietuvos valstybės dienai paminėti.

**Vasario 16 ir 17 dienomis** dešimtą kartą mieste surengta tradicinė šventė „Palangos stinta“. Kaip skelbė jos organizatoriai ir kuo įsitikino tie, kas surado laiko ir galimybių tomis dienomis aplankyti

Palangą, šventėje visų laukė agurkais kvepianti stinta, tradicinės magaryčios žvejams ir svečiams, skambėjo muzika. Visą dieną buvo galima ne tik paragauti įvairiais būdais paruoštos stintos, bet ir sudalyvauti įvairiose varžybose, stebėti Stintų grilio čempionatą. Šventę papuošė ir sveikuolių maudynės ledinėje jūroje.

**Kovo 10 ir 11 dienomis** Šventosios pagrindinėje mokykloje ir Palangos senojoje gimnazijoje vyko koncertai, skirti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienai paminėti. Juose koncertavo Pa-

Publikacijoje panaudotos Danutės Mukienės, Gretos Tautavičiūtės ir Tomo Kapočiaus nuotraukos, kuriuose užfiksuoti Palangos miesto vaizdai, švenčių akimirkos



Palangos Tiškevičių rūmų didysis parteris

langos miesto švietimo įstaigų kolektyvai.

**Kovo 30 d.** Jūratės ir Kastyčio skvere bus duotas startas pėsčiųjų žygiui „Gintaro kelias Palanga–Šventoji 2013“. Jis skirtas Palangos krašto prijungimo prie Lietuvos datai paminėti.

**Kovo 31-ąją**, Šventų Velykų proga, J. Basanavičiaus gatvėje iškilmingai bus atidaryta Margučių alėja. Nutarta čia tradiciškai vėl eksponuoti milžiniškus margučius, kurių aukštis siekia iki 2 metrų. Šventės metu organizuojamos įvairios atrakcijos.

**Balandžio 7 d.** Šventosios centre miestelio kultūros centro (Šventosios g. 1) darbuotojai visų lauks Atvelykio šventėje. Šventosios kultūros centre tą dieną vyks ir susitikimas su latvių kino režisieriumi Janiu Streičiu bei etnografinė latvių ir lietuvių vakaronė.

**Balandžio 15-ąją** Palangos miesto savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Vytauto g. 61) planuojama iškilmingai pažymėti Kultūros dieną. Jos metu bus siekiama stiprinti visuomenės suvokimą, jog kultūra yra žmogaus dvasingumo raiška, galinti suvienyti valstybės institucijų, visuomenės ir atskirų žmonių pastangas kurti brandžią pilietinę visuomenę ir bendrą gėrį. Šią dieną Palangoje bus paminėtas ir Lietuvos skladytojo, sklاندymo pradininko Broniaus Oškino 100-metis.

**Balandžio 20, 28 dienomis** Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje vyks renginiai, skirti Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui. Kurorte planuojama pašventinti ir jubiliejaus progai sukurtą koplytstulpį.

**Balandžio 25–28 dienomis** mieste vyks Lietuvos regionų ir Europos tautų Jurginių papročių festivalis „Jurgi, paimk raktus!“ Šventės metu Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Gruzijos ir Rusijos folkloro ansambliai supažindins su savo regionų Jurginių papročiais. Renginiai vyks miesto švietimo įstaigose, aikštėse. Planuojama surengti ir Jurginėms skirtą konferenciją. Kavinės tą dieną kvies į kulinarinio paveldo pristatymus bei naktinius šokius. Miesto viešojoje bibliotekoje numatyta atidaryta paroda „Šv. Jurgis – liaudies skulptūroje ir grafikoje“. Palangos Švč. Mergelės Marijos



Ėmimo į dangų bažnyčioje vyks tradicinių giesmių valanda. Šventės pagrindiniai akcentai: eitynės, Šv. Jurgio raktų ieškojimas Birutės parke bei Šv. Jurgio ir smako kovos inscenizacija pajūryje.

**Gegužės 11 d.** Palangoje – tradiciniai „Gintarinio savaitgalio“ renginiai. Jūrų dievas Neptūnas pakrantėje ties Palanga barstys gintarus, o poilsiautojai turės galimybę parungtyniauti jų rinkimo varžybose; laimės tas, kuriam pavyks jų daugiausiai surinkti.

**Gegužės 17–19 dienomis** – kurorto naujo vasaros sezono atidarymo šventė „Palanga-760“. Gausybė įvairiausių renginių vyks

(Nukelta į 4 p.)



Palangos Jūratės ir Kastyčio skveras



Palangos J. Basanavičiaus gatvė

(Atkelta iš 3 p.)

Palangos miesto parke, aikštėse, skveruose, gatvėse.

**Gegužės 18 d.** palangiškius ir jų svečius pakvies renginių programa „Ant krašto marės Palangos miestelėj...“, kuri palangiškius ir kurorto svečius, vis atsinaujindama, džiugins kiekvieną vasaros mėnesį. Programa skirta etninės kultūros puoselėjimui ir populiarinimui. Palangos Birutės parke, ant Žemaičių kalnelio, koncertuos etnografiniai ansambliai, liaudies muzikos kolektyvai. Bus atliekamos pajūrio krašto senosios meilės dainos, vyks gegužinė.

**Birželio 14 d.** Palangoje, prie Tremtinių kryžiaus, – Gedulo ir vilties dienos paminėjimas.

**Birželio 13–15, 20–22, 27–29, liepos 4–6, 11–13, 18–20, 25–27, rugpjūčio 1–3, 8–10, 15–17, 22–24, 29–31** dienomis (vasaros sezono metu kiekvieną ketvirtadienį, penktadienį ir šeštadienį nuo 18.30 val.) Palangos Birutės parko rotundoje – pučiamųjų orkestrų muzikos koncertų ciklas „Dūdų vasara“. Šiais koncertais bus pratęsta daugiau negu šimtmetį Palangoje gyvuojanti pučiamųjų muzikos vasaros koncertų tradicija.

**Birželio 15 d.** J. Basanavičiaus gatvėje ir pajūryje vyks linijiniai šokiai. Planuojama, kad tą dieną vien J. Basanavičiaus gatvėje vienu metu linijinius šokius šoks daugiau negu tūkstantis žmonių iš įvairių pasaulio šalių.

**Birželio 21 d.** – renginių programa „Ant krašto marės Palangos miestelėj...“, skirta etninės kultūros puoselėjimui ir populiarinimui. Palangos parke, ant Žemaičių kalnelio, koncertuos etnografiniai ansambliai, liaudies muzikos kolektyvai. Tą dieną bus atliekamos vokalinės ir instrumentinės sutartinės.

**Birželio 22, 29, liepos 13, 20, 27, rugpjūčio 17, 24, rugsėjo 7** dienomis Palangos gintaro muziejuje vyks kultūros renginiai „Klasikos balsai“ – lietuvių kultūros klasikos ir dabarties dialogas. Kiekvienam renginiui bus pasirenkamas vis kitas lietuvių meno klasikas, kurio kūryboje ir asmenybės istorijoje ypač ryškus Baltijos erdvės Palangoje išgyvenimas, jo branginimas kūriniuose ir žmogiškojo gyvenimo aplinkybėse, išreikštas ir įprasmintas jūros artumas, klasikinio meno patirtys, universalių vertybių teigimas.

**Birželio 22 d.** – vasaros sezono atidarymo šventė Šventosios miestelyje. Koncertai, mugė, sporto varžybos vyks miestelio gatvėse.

**Birželio 23 d.** – Rasos šventė (Joninė) Šventojoje, ant Žemaičių Alkos kalno. Bus pinami vainikai, deginami laužai, buriama, pasitinkama tekanti saulė.

Tą pačią dieną Šventosios miestelio žvejybos uoste (Priekla-

kos g. 21) taip pat vyks Joninių šventė – bus sveikinami Jonai ir Janinos, vyks koncertai. Šventę vainikuos fejerverkas.

**Liepos 4, 11, 18, 25, rugpjūčio 1, 8, 15, 22, 29** dienomis Palangos Birutės parke vyks renginiai „Birutės parko istorijos atspindžiai“. Tai teatro akcijos, kurių metu lankytojai bus supažindinami su Palangos Birutės parko ir Tiškevičių rūmų istorija. Nuo 18 val. prie Didžiojo tvenkinio parko lankytojai turės galimybę susitikti su istoriniais personažais, pristatančiais gyvą parko istoriją.

**Liepos 5, 6** dienomis – „Kultūros naktis prie Baltijos“. Palangos Birutės parke ir kitose kurorto vietose vyks koncertai, poezijos renginiai, bus įgyvendinami įvairiausi meno projektai.

**Liepos 10–13** dienomis Palangos Vytauto gatvėje – tarptautinės „Omnitel 1000 km“ lenktynės.

**Liepos 10, 17, 24** dienomis netradicinėse koncertų erdvėse – „Vėjų rožė“. Saulėlydžių metu bus rengiami koncertai erdvėse, iš kurių matyti jūra. Vyks pasaulinės klasikos ir lietuvių kompozitorių muzikos vakarai.

**Liepos 20 d.** Šventojoje, žvejybos uoste, prie kavinės „Žvejų užėiga“, vyks Žvejų šventė. Tikimasi, kad į ją suvažiuos vasarotojai iš visos Lietuvos, panorę nors maža dalimi prisiliesti prie žvejų kasdienybės, tapusios jų gyvenimo būdu. Žvejų uoste vyks valčių, vandens dviračių estafetės, jūrinio mazgo rišimo, žuvies gaudymo rankomis varžybos. Šventės metu bus verdama žuvienė, sveikinami žvejai, vyks koncertai, liaudiška vakaronė prie laužo, uostą nušvies fejerverkas.

**Liepos 30–31 ir rugpjūčio 2–3** dienomis vienoje iš gražiausių pajūrio vietų – Palangos Birutės parke, Gintaro muziejaus terasoje, vyks festivalis „Nakties serenados“. Tai tradicinis, ypatingą atmosferą skleidžiančių renginių ciklas, suartinantis klasikinės muzikos atlikėjus ir klausytojus. Lietuvos nacionalinė filharmonija šį unikalų Lietuvos kamerinio orkestro koncertų ciklą rengia nuo 1971-ujų. Kasmet vasaros vakarais klausytojai kviečiami klausytis muzikos atvirame ore.

**Rugpjūčio 1–15** dienomis Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje – sakralinės muzikos festivalis „Ave Maria“. Jis skiriamas į Palangos bažnyčių grįžusiam restauruotam didžiojo altoriaus paveikslui „Švč. Mergelė Marija su Vaikeliu“ (tai senas ir vertingas bažnytinės dailės kūriny, nutapytas XVII a. ir tapęs Palangos bažnyčios religine bei menine relikvija).

**Rugpjūčio 7–16** dienomis Antano Mončio namuose-muziejuje (S. Daukanto g. 16) – tarptautinis meno festivalis „Antano Mončio dienos“. Planuojama, kad šio festivalio dalyvių geografija bus plati. Garsūs menininkai pristatys įvairius projektus, festivalyje jungsis poezija ir teatras, dailė ir meninė edukacija.

**Rugpjūčio 16 d.** Palangos Birutės parke, ant Žemaičių kalnelio, – renginių programa „Ant krašto marės Palangos miestelėj...“, skirta etninės kultūros puoselėjimui ir populiarinimui. Vyks modifikuoto folkloro grupės „Atalyja“ koncertas (ši grupė savo kūryboje jungia archaišką lietuvių folklorą su roko, džiazo, indų muzikos elementais ir išraiškos priemonėmis).

**Rugpjūčio 15–18** dienomis Šventosios vasaros estradoje (Šventosios g. 27) – alternatyvios muzikos ir meno festivalis „Satta Outside“. Festivalio koncertai vyks penkiose scenose. Jose nuo ryto iki vakaro pasirodymus rengs atlikėjai iš įvairių pasaulio šalių.

**Rugpjūčio 24 d.** prie Šventosios kultūros centro vyks vasaros sezono uždarymo šventė „Paskutinė atostogų diena“. Renginio organizatoriai žada daug pramogų, jų dalyviai visą dieną galės šėlioti

kartu su muzikantais, dalyvauti įvairiose atrakcijose.

**Rugsėjo 7 d.** – Birutės parko diena Palangos parke. Renginių dalyviai bus supažindinti su parko šimtmetėmis tradicijomis. Savaitgalį vykstantys pučiamųjų orkestrų koncertai, spektakliai, folkloro renginiai, Palangos menininkų teatralizuotos akcijos, floristikos parodos pristatys gyvą parko istoriją.

**Rugsėjo 7 d.** Palangos Birutės parke, ant Žemaičių kalnelio, bus pratęsta renginių programa „Ant krašto marės Palangos miestelėj...“, skirta etninės kultūros puoselėjimui ir populiarinimui. Čia bus galima pasiklausyti etnografinių ansamblių, liaudies muzikos kolektyvų atliekamų gražiausių žemaičių dainų.

**Rugsėjo 14 d.** – renginys „Grafų Tiškevičių epochos ženklai Palangoje“. Minint Lietuvoje jau tapusią tradicija Europos paveldo dienas, Palangoje bus organizuojamas pažintinis pasivaikščiavimas po Palangos miesto istorinę dalį, prisimenant grafų Tiškevičių epochos laikų Palangą bei aplankant jų statytus kultūros paveldo objektus, išlikusius iki šių dienų.

**Rugsėjo 28 d.** Palangoje, Basanavičiaus gatvėje – šventė „Palangos stalas 2013“. Ji bus skirta Tarptautinei turizmo dienai paminėti. Tikimasi, kad šventė sutrauks rekordinį skaičių turistų, pasiryžusių prisėsti prie tūkstančio stalų ir pasimėgauti visomis teikiamomis pramogomis. Tą dieną bus degustuojami, ragaujami įvairiausi patiekalai, lošiama šachmatais, šaškėmis, pasiūlyti kvies etnografiniai ansambliai.

**Spalio 12 d.** Palangoje, Senojo turgaus 12, – Palangos turgaus šventė. Jos metu bus galimybė sudalyvauti įvairiose atrakcijose: kėlauto laikymo, kopūstų žongliravimo, bėgimo su bulvių maišais. Prekybininkai planuoja akcijas, kurių metu maisto produktai bus pardavinėjami žemesnėmis kainomis. Šventėje skambės linksma muzika, vilios gardūs užkandžiai.

**Lapkričio 3, 10, 17, 24** dienomis rengiamas Kamerinės muzikos festivalis į Palangą pakvies klasikinės muzikos mylėtojus. Jo metu vyks kamerinės muzikos virtuozų koncertai. Festivalio misi-

ja – gaivinti ir populiarinti geriausias kamerinės muzikos tradicijas. Festivalio svečiai turės unikalią galimybę mėgautis profesionaliai ir įtaigiai atliekama muzika.

**Gruodžio 1, 8, 15, 22** dienomis Gintaro muziejaus Židinio menėje – Advento sekmadienių koncertų ciklas. Advento laikas, kupinas prasmingų apeigų, gražių papročių, burtų. Tai susikaupimo metas prieš didžiąją Kalėdų šventę.

**Gruodžio 7 d.** Palangos centrinėje miesto aikštėje, J. Basanavičiaus gatvėje – Kalėdinės eglės žiebimo ir Kalėdų Šviesos miesto šventė. Tą dieną palangiškiai ir miesto svečiai galės grožėtis kalėdinės eglės žiebimo akimirkomis. Gruodžio 7 d. Palanga bus paskelbta Kalėdų Šviesos miestu.

**Gruodžio 15–29** dienomis Šventosios biblioteka ir Šventosios kultūros centras visus kvies į Advento popietes, susitikimus su rašytojais. Kadangi per Adventą nevalia linksmintis, planuojama, kad Šventojoje Advento popietės bus ramios, pokalbiai nuoširdūs, turiningi, vakarų metu skambės poezija ir klasikinė muzika.

**Gruodžio 26 d.** Palangos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje – tradicinė „Kalėdinės muzikos valanda“, į kurią pakvies Palangos orkestras.

**Gruodžio 31 d.** pagal tradiciją į Palangos gintaro muziejaus židinio menę, kur vyks naujametinis profesionaliosios muzikos koncertas „Palydint senuosius“, klasikinės muzikos gerbėjus pakvies Palangos kultūros centras.

Na o naktį, palydint senuosius ir sutinkant naujuosius metus, ant Palangos jūros tilto ir Šventosios centre, prie Kultūros centro, Palangos savivaldybė visiems ten susirinkusiems žmonėms žada padovanoti gražų renginį – naujametinį fejerverką.

Į Palangos kultūros sostinės 2013 m. programą nėra įtraukti įvairių kurorte veikiančių viešbučių, poilsio namų, čia vasarą dirbančių koncertinių organizacijų renginiai. Informacija apie juos yra skelbiama atskirai.



Palangos Birutės parko diena

## PAGRINDINIAI 2014 METŲ LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖS RENGINIAI

Renginiai	Renginio aprašymas, planuojami dalyviai	Data	vieta
<b>Lietuvos kultūros sostinės atidarymo renginys ŠVIESOS IR UGNIES FESTIVALIS</b>	<p>Pirmą kartą, ant J. Miltinio dramos teatro pastato, panevėžiečiams bus pristatyta ypatinga 3 D video projekcija, kurioje atsispindės Panevėžio miesto bei pasaulio kultūros.</p> <p>Menininkai, sukurtomis šviečiančiomis instaliacijomis, įvairiais (puošniais) ornamentais, papuoš Laisvės aikštę, suteikdami skverui išskirtinumo</p> <p>Žiūrovus, skambant užburiančiai muzikai, specialiaisiais efektais stebins fakyras, atlikdami ugnies šou.</p> <p>Balionai pakilę į dangų nušvies naktinį Panevėžį.</p> <p>Šventę vainikuos įspūdingi fejerverkai.</p>	Sausio 31 d.	Laisvės a .
<b>X Tarptautinis filmų festivalis „EUROPOS KINAS IR DIENĄ IR NAKTĮ“</b>	<p>Intelektualaus kino šventė. Žiūrovams bus pristatyti filmai iš įvairių Europos šalių, pelnę prestižinių Europos kino festivalių apdovanojimus ir kritikų pripažinimą, atspindintys ne vien tik šių dienų kino meno raidos tendencijas, bet ir aktualias visuomenės problemas.</p> <p>Filmai bus suskirstyti į tris temines programas -</p>	Kovo 21-28 d.	Kino centre „Garsas“

	<p>pagrindinė programa „Kinas keičiantis mus“, specialioji programa vaikams ir jaunimui "Pažadinti žvilgsniai" bei linksmoji festivalio dalis su komedijų žanro filmų programa „Mirti negalima juoktis". Iškilmingas festivalio pagrindinės programos "Kinas keičiantis mus" atidarymo renginys vyks 2014 m. balandžio 18 dieną nuo 19 valandos vakaro iki 2 valandos ryto. Dviejose kino centro "Garsas" salėse įvyks 6 kino seansai. Filmus pristatys projekto partneriai ir garbės svečiai - užsienio šalių ambasadų ir jų institucijų atstovai, filmų kūrybinės grupės</p>		
<p><b>X KAMERINIŲ SPEKTAKLIŲ FESTIVALIS</b></p>	<p>Jubiliejinis profesionalių teatrų festivalis - vienintelis ir unikalus Aukštaitijos regione. 2014 - ypatingi metai Panevėžio miestui, todėl stengsimės suburti geriausius ir stipriausius Lietuvos kolektyvus ir kolegas iš artimojo užsienio (Latvijos, Baškirijos, Kaliningrado). Tai puiki dovana miestiečiams ir miesto svečiams Kultūros sostinės proga.</p>	<p>Balandžio 1-14 d.</p>	<p>Teatre „Menas“</p>
<p><b>Tarptautinis lėlių teatrų festivalis „H.K.ANDERSENO PASAKOS“</b></p>	<p>Panevėžio lėlių vežimo teatras 2014 metais balandžio 2-9 dienomis organizuoja Tarptautinį lėlių teatrų festivalį „Hanso Kristiano Anderseno pasakos“, skirtą</p>	<p>Balandžio 2-9 d.</p>	<p>Lėlių vežimo teatre</p>

	<p>209-osioms didžiojo pasakotojo gimimo metinėms paminėti. Festivalyje dalyvaus lėlių teatrai iš Lietuvos, Danijos, Švedijos, Estijos, Latvijos, Prancūzijos, Lenkijos, Rusijos, Ukrainos, Baltarusijos. Festivalio metu žiūrovas turės progą vienoje scenoje susipažinti su skirtingų šalių H. K. Anderseno pasakų interpretacijomis.</p>		
<p><b>Tarptautinis liaudies šokių festivalis „PASAULIO FOLKLORAS“</b></p>	<p>Panevėžio „Vilties“ pagrindinė mokykla ir VšĮ „Panevėžio Pynimėlis“ 2014 m. gegužės 12 – 19 d. organizuoja penktą tarptautinį liaudies šokių festivalį „Mes nupinsim šokių pynę 2014“. Planuojama, kad panevėžiečiai pamatys liaudies šokių ansamblius iš Gruzijos, Bulgarijos, Kinijos, Turkijos, Tailando, Azerbaidžiano, Izraelio, Ukrainos, Moldovos, Latvijos ir Lietuvos. Šios grupės koncertuos mokyklose, įvairiose mokymo įstaigose ir kitose Panevėžio miesto viešosiose erdvėse. Planuojama suorganizuoti apie 15 įvairių pasirodymų ir koncertų.</p> <p>Pabaigą vainikuos bendras visų dalyvių festivalio uždarymo koncertas Panevėžio „Cido“ arenoje gegužės 17 d.. Kur Panevėžio visuomenė galės pamatyti kartu koncertuojančius visus svečių ansamblius.</p>	<p>Gegužės 12-19 d.</p>	<p>Cido arenoje</p>

<p><b>Vasaros festivalis „SUSITIKIME PENKTADIENĮ“</b></p>	<p>Penktasis didžiausias vasaros projektas „SUSITIKIME PENKTADIENĮ“. Renginių ciklo pagrindas - skirtingų žanrų muzika. Unikalūs tarptautiniai profesionalų ir mėgėjų pasirodymai. Programoje: Thundertale, Swan Shachers, Linas Adomaitis, G&amp;G Sindikatas ir kiti. Projekto perliukas - vestuvinės atributikos paroda ir senovinės technikos ekspozicija! Jūsų laukia kas kart vis kitokios kūrybinės dirbtuvės, parodos po atviru dangumi. Susitikimo vietas pakeisti negalima. Susitikime penktadieniais Panevėžyje Laisvės aikštėje</p>	<p>Birželio-rugpjūčio kiekvieną penktadienį</p>	<p>Laisvės a.</p>
<p><b>Panevėžio tarptautinis teatrų festivalis „BONJOUR, MAESTRO“, skirtas Juozo Miltinio atminimui</b></p>	<p>Festivalis „Bonjour, Maestro!“ – tai galimybė mums visiems po 20 metų prisiminti ar iš naujo atrasti legendinį režisierių Juozą Miltinį.</p> <p>Tą dieną Panevėžyje apsigyvens Maestro svajonių miesto Paryžiaus dvasia. Panevėžio teatrai užleis scenas prancūzams, norvegams ir latviams, vyks parodos, paskaitos, o J. Miltinio teatras kvies į pasaulio „Miltinukų“ prisiminimų vakarą. Laisvės aikštė pavirs tikru paryžietišku Monmartru su mimais, gyvomis skulptūrom, gatvių žonglieriais, bukinistai ir prekiautojais. Čia pat savo</p>	<p>Birželio 15 d.</p>	<p>Laisvės a.</p>

	<p>sugebėjimus demonstruos dar nežinomi ir garsūs dailininkai, muzikantai ir bardai.</p> <p>O kur dar nepakartojamas festivalio atidarymas ir įspūdinga uždarymo fiesta! Taigi – à bientôt (iki greito pasimatymo), Mielieji!..</p>		
<b>VASARVIDŽIO ŠVENTĖ</b>	<p>Tai miestiečių gegužinė Skaistakalnio parke su gražiausiomis meilės dainomis ir šokiais, pramogomis ir žaidimais Žolynų, Vaikų, Menų kiemuose, su vandens ir ugnies misterija. Miestiečius kviesime siekti šalies ilgiausio pyragų stalo rekordo. Į Vasarvidžio šventę įsijungs Baltijos šalių varinių pučiamųjų orkestrų festivalis „Baltijos dūdos“ bei tarptautinis Baltijos šalių folkloro festivalis „Aisūs kankleliai“.</p>	Birželio 21 d.	Skaistakalnio parke
<b>Jubiliejinis XX Panevėžio tarptautinis keramikos simpoziumas „LAUKO SKULPTŪRINĖ KERAMIKA“</b>	<p>Šiais metais Dailės galerija rengia jubiliejinį XX Panevėžio tarptautinį keramikos simpoziumą, į kurį atvyks žymūs pasaulio ir Lietuvos keramikos meistrai. Simpoziumo metu vyks kūrybos vakarai, konferencija „Keramikos meno tendencijos“. Keramikų sukurti unikalūs kūriniai bus eksponuojami parodoje, vyksiančioje Panevėžio miesto dailės galerijoje</p>	<p>Liepos 1d. – rugpjūčio 1d.</p> <p>Rugpjūčio 1d.-rugsėjo 14d.</p> <p>Miesto gimtadienio metu</p>	<p>Dailės galerijoje</p> <p>Dailės galerijoje</p> <p>Dailės galerijos prieigos</p>

	<p>rugpjūčio – rugsėjo mėnesiais.</p> <p>Vienos dienos akcija „Lipdo visas miestas“ pakvies į Dailės galerijos prieigose įsikursiančias keramikos kūrybines dirbtuves. Jose visi norintys, vadovaujami keramikos profesionalų, savo rankomis galės susikurti keramikinį dirbinį.</p> <p>Unikalus „Ugnies spektaklis“, kurio metu bus kuriama keraminė lauko skulptūra atviroje erdvėje. Kulminacija – skulptūros degimas žiūrovams stebint. Įspūdingas šou, kuomet ugnies liepsnos apima meno kūrinį, kyla į dangų, o skulptūra nuolat keičia savo spalvas. Ugnies ir keramikos tandemą papildys ir sustiprins muzika, o tam tikrų technikų pagalba sukurtas vaizdas primins fejerverkus. Keramika Vilija ir Osvaldas Balčiūnai, muzika Tomas Olšauskas.</p>	<p>Miesto gimtadienio metu</p>	<p>Senvagė ,</p>
<p><b>XII tarptautinis tapytojų pleneras „PANEVĖŽYS 2014“, skirtas K.Naruševičiui atminti</b></p>	<p>Jau dvyliktus metus iš eilės Lietuvos dailininkų sąjungos Panevėžio skyrius sukviečia Panevėžio miesto, Lietuvos ir užsienio tapytojus kurti, bendrauti ir dalytis profesine patirtimi Tarptautiniuose tapytojų pleneruose. Plenerai dedikuoti tapytojo Kazimiero Naruševičiaus (1920–1999) atminimui. XII tapytojų</p>	<p>Birželis-Liepa</p>	<p>Panevėžyje</p>

	<p>pleneras „Panevėžys 2014“ vyks Bistrampolio dvare (Panevėžio r.) birželio-liepos mėnesiais. Plenere dalyvaus menininkai iš Lietuvos ir užsienio. Sukurti darbai bus eksponuojami Lietuvos dailininkų sąjungos Panevėžio skyriaus galerijoje „Galerija XX“, rugpjūčio - rugsėjo mėnesiais.</p>	Rugpjūtis- Rugsėjis	
<p><b>Tarptautinis meninio stiklo simpoziumas „GLASSJAZZ“</b></p>	<p>Pirmasis tarptautinis meninio stiklo simpoziumas kuriame dalyvaus 7 menininkai iš užsienio ir Lietuvos. Simpoziumo metu bus organizuojami kūrybiniai edukaciniai parodomieji individualių menininkų vakarai su džiaz muzika. Sukurti darbai bus eksponuojami Galerijoje XX</p>	Rugpjūtis	GlassRemis
<p><b>511-ASIS MIESTO GIMTADIENIS</b></p>	<p>511-ais miesto gimtadienis su pasaulinio lygio žvaigžde. Eurovizijos“ dainų konkurso nugalėtoja Loreen ir dainomis, kurios sukelia transą. Geros muzikos ir garso užtaisas garantuotas! Magiška ateivė iš kosmoso, atliekanti kunfu stiliaus šokius. Išskirtiniai šventės akcentai - Bolidų varžybos ir Tarptautinė naujausių automobilių paroda. Ateik! Išgirsk! Pamatyk! Nepraleisk – Rugsėjo 6 d. išskirtinė</p>	Rugsėjo 5-7 d.	Laisvės a.
<p><b>XII tarptautinis literatūros festivalis „PANEVĖŽIO LITERATŪRINĖ ŽIEMA</b></p>	<p>Festivalio renginiuose dalyvaus per 70 poetų iš Lietuvos ir užsienio šalių –</p>	Gruodžio 5-6 d.	G. Petkevičaitės – Bitės

<p>2014“</p>	<p>Latvijos, Suomijos, Prancūzijos, Šveicarijos, Danijos. Be gausių poezijos ir prozos skaitymų, parodų atidarymų, literatūrinės kultūrų sąšaukų diskusijos, festivalio prizų ir nominacijų iškilmių, vyks Panevėžio miestui profesionalių aktorių sukurta teatrinė impresija „Žiemos žodžių miestas“, pirmą kartą festivalio istorijoje – dainuojamosios poezijos atlikėjų bardų pasirodymai</p>		<p>bibliotekoje</p>
<p><b>Lietuvos kultūros sostinės uždarymas</b> <b>TARPTAUTINĖ KALĖDINĖ MUGĖ</b></p>	<p>Teatralizuotas Ledo skulptūrų plovimas lydint šviesos blyksniams ir muzikai, stingdantis snieguolių šou, 12 skirtingų užsienio šalių Kalėdų senelių sveikinimai ir jų palydovų koncertinės programos, 12 šalių prekybininkų stendai su unikaliu savo šalies kulinariniu paveldu, bei amatininkų darbais. Fejerverkai vainikuojantys Panevėžys Kultūros sostinė uždarymą.</p>	<p>Gruodžio 12-13d.</p>	<p>Cido arenoje</p>